

design your future

Hoe kan je Bednet inzetten bij kunsteducatie?

Hanne Degryse

studiegebied onderwijs

bachelor in onderwijs: Secundair onderwijs

Campus Brugge

Academiejaar 2014-2015

Hoe kan je Bednet inzetten bij kunsteducatie?

studiegebied onderwijs

bachelor in onderwijs: Secundair onderwijs

Eindwerk aangeboden tot het
behalen van het diploma van
bachelor in onderwijs: Secundair onderwijs

door Hanne Degryse

i.s.m. Kristien Vanhaelewyn
Martine Baeyens

campus Brugge
academiejaar 2014 - 2015

0 Woord vooraf

Bednet ontving op 27 januari 2015 de Prijs van het Europees Burgerschap 2014. Vanaf september 2015 zal Bednet 1 miljoen euro ontvangen van het onderwijsbudget, omdat de vzw in het onderwijsdecreet is opgenomen.

Het Bednetsysteem wordt dan ook meer en meer in de onderwijspraktijk ingezet, wanneer een leerling langdurig niet naar school kan door een ziekte of door revalidatie na een ongeval. De organisatie zorgt ervoor dat die leerlingen geen leerachterstand oplopen en bij het klasgebeuren betrokken blijven.

In het secundair onderwijs heb ik zelf gebruik mogen maken van Bednet en de meerwaarde die het project kan bieden, persoonlijk ondervonden.

Ik merkte vanuit mijn eigen ervaringen en vanuit verhalen van anderen dat heel wat leerlingen de lessen volgen via Bednet voor de cognitieve vakken. De muzische lessen worden vaak niet opgenomen in het curriculum van de zieke leerling. Dat is vooral zo in het secundair onderwijs. Ik ben ervan overtuigd dat dat een gemiste kans is. Kunst- en cultuureducatie is immers noodzakelijk voor de algemene ontplooiing van de jongeren en draagt bij tot het vormen van creatieve personen die verwondering kunnen opbrengen voor de wereld om zich heen.

Er liggen heel wat mogelijkheden open om via Bednet met kunst- en cultuureducatie aan de slag te gaan. Daarom wilde ik mij graag verdiepen in deze onderzoeksopdracht.

Een onderzoeksopdracht uitwerken is een proces dat ik doorlopen heb met de steun van verschillende mensen. Die wil ik dan ook graag bedanken. Allereerst wil ik mijn begeleider, mevrouw Kristien Vanhaelewyn, bedanken voor het opvolgen van de onderzoeksopdracht en die te voorzien van rijke feedback.

Verder wil ik ook de medewerkers van Bednet bedanken: mevrouw Martine Baeyens voor de tijd die ze voor mij vrijmaakte om een interessant gesprek te voeren. Bovendien bracht zij me in contact met andere partners. Ook bezorgden mevrouw Martine Deprez en mevrouw Annelies Camerlinck mij antwoorden op enkele vragen en gaven ze mij relevante informatie. Daarnaast hielp mevrouw Tania Dobbelaere mij door een school te zoeken waar ik een muzisch lesje via Bednet mocht uitproberen. Mevrouw Eva Boedt, ten slotte, stuurde de zes enquêtes door naar de Bednetters van de derde graad basisonderwijs en de eerste graad secundair.

Daarnaast wil ik ook meester Jef van het zesde leerjaar uit de Gesubsidieerde Vrije Basisschool Sint-Pieter in Emelgem bedanken. Hij had een Bednetleerling in zijn klas die hij liet deelnemen aan de muzische lessen. Meester Jef maakte tijd vrij om zich door mij te laten interviewen.

Tot slot wil ik nog alle Bednetters bedanken die mij geholpen hebben door het invullen van de enquête. Ook de Bednetleerling en haar klasgenoten waar ik mijn muzische lessen en koffers mocht uittesten verdienen een grote dankjewel.

1 Inhoudsopgave

0 Woord vooraf	3
1 Inhoudsopgave	4
2 Lijst van de gebruikte afkortingen	6
3 Inleiding	7
0 Onderzoeksvraag: Hoe kan je Bednet inzetten bij kunsteducatie?	7
4 Hoofdstuk	8
4.1 Hoofdstuk 1: Bednet	8
4.1.1 Omschrijving Bednet	8
4.1.2 Werking Bednet	10
4.1.3 Functies van Bednet	11
4.2 Hoofdstuk 2: Wettelijk kader	13
4.2.1 Elk kind heeft recht op onderwijs	13
4.2.2 Decreet Gelijke Onderwijskansen	13
4.2.3 Tijdelijk Onderwijs Aan Huis	14
4.2.4 Samenwerking tussen de verschillende actoren en organisaties rond de zieke leerling	15
4.2.5 Financiering van de organisatie	16
4.2.6 Voorwaarden Bednetproject	17
4.3 Hoofdstuk 3: Het begint met de aanvraag	19
4.3.1 Procedure Bednetproject	19
4.3.2 Leerlingen die in een Bednetproject zitten: cijfermateriaal	20
4.3.3 De meerwaarde van Bednet voor het volgen van onderwijs	20
4.4 Hoofdstuk 4: Aan de slag met Bednet	22
4.4.1 Bednet inzetten bij groepswork	22
4.4.2 Vakken die vooral gevolgd worden via Bednet	22
4.5 Hoofdstuk 5: Bednet inzetten bij kunsteducatie	23
4.5.1 Het belang van kunsteducatie in het onderwijs naast de cognitieve vakken	23
4.5.2 Meerwaarde kunsteducatie volgens Bednetters	23
4.5.3 Huidige situatie: de manier waarop leerkrachten in Vlaanderen kunsteducatie via Bednet uitvoeren in de praktijk	24
4.5.4 Knelpunten kunsteducatie via Bednet	24
4.5.5 Mogelijkheden om Bednet in te zetten bij kunsteducatie	25
4.6 Hoofdstuk 6: Muzische lessenpakketten en kunstkoffers	27
4.6.1 Onderzoeksplan	27
4.6.2 Concrete uitwerking (eindproduct): 4 kunstzinnige lessenpakketten/kunstkoffers	28
4.6.3 Bevindingen na uittesten lespakket muziek	30

5 Conclusie	31
6 Lijst van de tabellen en figuren	32
7 Bronnenlijst of literatuurlijst	33
8 Inventarislijst van bijlagen	36
9 Bijlagen	37
1 Enquête Bednetleerlingen derde graad basisonderwijs + eerste graad secundair onderwijs	37
1.1 Begeleidende brief	37
1.2 Opgestuurde enquête	37
1.3 Ingevulde enquêtes Bednetleerlingen derde graad basisonderwijs + eerste graad secundair onderwijs	40
1.3.1 Enquête 1	40
1.3.2 Enquête 2	41
1.3.3 Enquête 3	42
1.3.4 Enquête 4	43
1.4 Verwerking cijfergegevens: vakken die Bednetters volgen	45
1.5 Verwerking cijfergegevens: vakken die Bednetters willen volgen (maar niet doen)	45
2 Interviews	46
2.1 Interview Bednetconsulente West-Vlaanderen Martine Baeyens: uitgewerkt met antwoorden	46
2.2 Interview leerkracht: uitgewerkt met antwoorden	50
3 Kunsteducatieve lespakketten	54
3.1 Les 1: woord	54
3.2 Les 2: muziek	68
3.3 Les 3: beeld/media	82
3.4 Les 4: beeld/media	96
10 Samenvatting	120

2 Lijst van de gebruikte afkortingen

ASCIT: Again at my School by Fostering Communication through Interactive Technologies for long term sick children

aso: algemeen secundair onderwijs

bsc: beroepssecundair onderwijs

buso: buitengewoon secundair onderwijs

clb: centrum voor leerlingenbegeleiding

IBBT: Interdisciplinair Instituut voor Breedbandtechnologie

SES: Sociaal Economische Status

Sinzwest: school in en na ziekenhuis West-Vlaanderen

SIO: synchroon internetonderwijs

s&z: school en ziek zijn

TOAH: Tijdelijk Onderwijs Aan Huis

tso: technisch secundair onderwijs

3 Inleiding

0. Onderzoeksvraag: Hoe kan je Bednet inzetten bij kunsteducatie?

Onderwijs is een kinderrecht. Maar niet alle kinderen/jongeren kunnen zomaar naar school. Sommige jongeren kunnen de lessen niet bijwonen door een ziekte of een ongeval. Daarom krijgen die leerlingen soms lessen aan huis via TOAH (Tijdelijk Onderwijs Aan Huis). Toch is het voor jongeren zeer belangrijk dat ze in contact blijven met hun klasgenoten. Bednet biedt hiervoor de oplossing. Het zorgt dat langdurig zieke kinderen en jongeren toch de lessen in de klas kunnen bijwonen via een internetverbinding tussen een laptop voor het kind thuis/in het ziekenhuis en een laptop in de klas van de afwezige leerling. Bednet wordt meer en meer gebruikt in de Vlaamse scholen.

Het Vlaams Parlement heeft in april 2014 het decreet om synchroon internetonderwijs (SIO) in het onderwijs van de Vlaamse Gemeenschap te verankeren, goedgekeurd. Bednet zal nu dus echt deel beginnen uitmaken van het Vlaamse onderwijssysteem naast TOAH.

Als toekomstige leerkrachten is het dus meer dan waarschijnlijk dat we met Bednet te maken zullen krijgen in onze lesopdracht. Vandaar dat ik hier rond werk in mijn onderzoeksopdracht. Het kan voor andere student-leerkrachten misschien een naslagwerk worden, wanneer ze zelf op stage of in hun toekomstige loopbaan geconfronteerd worden met Bednet.

Nu gebruiken de meeste leerlingen Bednet voor zowat alle vakken. Maar in de lessen plastische, muzikale of muzische opvoeding zitten veel leerkrachten met hun handen in het haar over hoe ze de leerling via Bednet zo goed mogelijk aan de les kunnen laten deelnemen.

De leerling in kwestie betrekken en in groep werken met leerlingen uit de klas is absoluut mogelijk. Ik ontwierp hierin fiches voor de kunstzinnige vakken (binnen vier domeinen: muziek, woord, beeld en media) voor de leerling thuis en die in de klas. Ook stappenplannen en twee kunstkoffers (voor de Bednetter en zijn/haar klasgenoten) maakte ik om in te zetten ter bevordering van het onderwijzen van kunstvakken aan leerlingen die niet live in de les aanwezig zijn. Dat alles is bruikbaar in de lessen muzische opvoeding in de derde graad van het basisonderwijs, of in kunstzinnige (vakoverschrijdende) projecten/lessen plastische en muzikale opvoeding in de eerste graad van het secundair onderwijs.

Bovendien heb ik, toen ik in het secundair onderwijs zat, zelf gebruik gemaakt van het Bednetsysteem. Dat wekte mijn interesse om mij verder te verdiepen in dat onderwerp en het te koppelen aan mijn twee onderwijsvakken (plastische opvoeding en project kunstvakken). Ik kan dan ook gebruik maken van mijn eigen ervaringen en bevindingen om mij af te vragen op welke vlakken Bednet nog optimaler kan worden ingezet.

4 Hoofdstuk

4.1 Hoofdstuk 1: Bednet

4.1.1 Omschrijving Bednet

Bednet vzw (logo: Fig. 1) zorgt ervoor dat kinderen die langdurig afwezig zijn op school wegens ziekte of door een ongeval de lessen in hun eigen klas live kunnen volgen via een breedband internetverbinding. Die kinderen verblijven dus thuis of in het ziekenhuis, maar door de beelden die doorgestuurd worden met de camera lijkt het alsof ze zelf ook in de les aanwezig zijn.

Fig. 1 Bednetlogo (uit Bednet vzw, s.d.)

De vzw werd in 2003 opgericht door mevrouw Kathy Lindekens en krijgt de steun van het Departement Onderwijs en Vorming.

Concreet beschikt de leerling, die thuis of in het ziekenhuis verblijft, over een laptop, een camera, een printer-scanner en een hoofdtelefoon. Ook in de klas is dat alles aanwezig (achteraan in het lokaal). Bovendien heeft de leerkracht een microfoontje, is er een splitter en staan er in de klas boxjes opgesteld. Al het materiaal wordt kosteloos geleverd door de organisatie van Bednet vzw. Hierdoor is Bednet voor alle leerlingen democratisch toegankelijk. De ouders van langdurig zieke leerlingen hebben immers vaak al heel wat hoge kosten.

De internetverbinding zorgt ervoor dat live communicatie tussen de leerling thuis en de klasgroep op school mogelijk is. De leerling in kwestie kan de lessen volgen alsof hij/zij zelf in het lokaal aanwezig is. Bovendien kan hij/zij door zijn/haar microfoontje praten met vrienden, antwoorden in de les ... (Fig. 2) Wanneer de leerling wil antwoorden kan hij/zij op de knop met die functie drukken. Dan brandt er een rood lampje in de klas en maakt de computer een geluidje om de aandacht van de leerkracht en de medeleerlingen te trekken. Ook is er een chatfunctie aanwezig. Hiermee kan de Bednetleerling gemakkelijk en snel communiceren met de klasgroep.

Fig. 2 Systeem Bednet (uit Bednet vzw, s.d.)

Naast de communicatiefunctie biedt die virtuele schoolomgeving nog andere mogelijkheden. Zo kunnen toetsen en/of taken doorgescand en afgedrukt worden met behulp van de printer-scanner. Ook notities van medestudenten kunnen verzameld worden in de digitale leeromgeving (geüpload in één mapje).

Kortom, het systeem is zeer gebruiks- en kindvriendelijk.

In de beginfase was er Bednet, een ASCIT-project van het IBBT. Bednet vzw streeft voortdurend naar een verdere uitbouw en vernieuwing van haar werking.

(Vrij naar: Bednet vzw, s.d.) (Vrij naar: Bruneel, S., Clarebout, G., De Bruycker, C., Decuyper, M., Janssens, E., & Velghe, A., 2008)

4.1.2 Werking Bednet

Hier staat een afbeelding van wat de leerling thuis op zijn scherm ziet (Fig. 3). De gebruiksfuncties zijn eronder aangegeven.

Fig. 3 Beeldscherm Bednetprogramma (naar Bednet vzw, s.d.)

- 1) Hier ziet de leerling wat er in de klas gebeurt. De videobeelden die hij/zij doorkrijgt worden gemaakt met behulp van een camera.
- 2) Dat is de chatbox. Hier kan er een chatgesprek gevoerd worden tussen de klas en de leerling thuis, zonder interferentie van andere internetgebruikers.
- 3) Door op dat icoontje te klikken, kan de leerling een document afdrukken.
- 4) De jongere kan ook documenten inscannen en opladen op de laptop in één map.
- 5) De leerling thuis maakt gebruik van die knop om documenten in te scannen en rechtstreeks te laten afdrukken in de klas.
- 6) Met de helpfunctie worden de leerlingen bij problemen snel weer op weg geholpen. Achter de knop zit een website, die de jongeren kunnen raadplegen door zich aan te melden met een login en een wachtwoord. Op de site staan Frequently Asked Questions (FAQ's) en er is ook een chatfunctie om te communiceren met de technische ploeg. Die ploeg kan de computer van de Bednetter bij problemen eventueel overnemen.

Ook de inkt en de batterijen voor de laptops kunnen via die website besteld worden. De site is te bereiken vanop elke computer door de Bednetter en zijn/haar klasgenoten.

7) Wanneer de zieke leerling wil checken of hij goed in beeld zit, kan hij op dat knopje drukken. Er opent zich dan onderaan het scherm een klein venstertje met daarop wat de leerlingen uit de klas te zien krijgen (zichzelf).

8) De Bednetleerling kan het scherm ook delen. Dat betekent dat de Bednetter op zijn/haar laptop thuis, naast de klas, bijvoorbeeld ook rechtstreeks het digibord kan zien. De computers zijn gelinkt aan elkaar en in plaats van met de camera in te zoomen, krijgt de Bednetter nu, naast de klas, het digibord zelf op zijn/haar scherm te zien. Dat kan bijvoorbeeld ook voor Worddocumenten.

9) Met dat knopje verlaat de leerling het virtuele klaslokaal.

10) De jongere die thuis zit, drukt op die knop wanneer hij een vraag wil stellen aan de leerkracht of het antwoord wil geven op een gestelde vraag. In de klas speelt de computer dan een geluidje af om de aandacht te trekken. Bovendien begint het laptopscherm in de klas rood op te flikkeren.

11) Aan de hand van die knoppen kan de zieke leerling met de camera navigeren door het klaslokaal en in- of uitzoomen.

12) Hiermee kan respectievelijk het volume van wat de leerling hoort in de klas en van zijn/haar eigen microfoon aangepast worden.

Deze gegevens verkreeg ik van M. Baeyens (Persoonlijke communicatie, 5 november 2014).

4.1.3 Functies van Bednet

Bednet zorgt ervoor dat het leerproces van de leerling enerzijds synchroon¹ en anderzijds asynchroon² bevorderd wordt.

Het systeem van Bednet kan geplaatst worden in vier velden.

In het eerste veld is er sprake van onderwijssynchroon. De zieke leerling ziet en hoort alles wat er op dat moment in de klas gebeurt via de camera, de microfoon en de hoofdtelefoon.

Het tweede veld staat eigenlijk tegenover het eerste. Het is onderwijsasynchroon. De medeleerlingen kunnen documenten inscannen en die in een mapje plaatsen. De Bednetter kan die documenten opvragen en, zo nodig, ook afdrukken.

In het derde veld spreken we van sociaalsynchroon. Dan gaat het er om gebruik te maken van diverse communicatietechnieken, bijvoorbeeld de chatfunctie of het contact via Skype.

Onder het vierde veld valt sociaalasynchroon. Hier vindt communicatie plaats, zoals e-mailen. De e-mail kan namelijk op een later moment opgevraagd, gelezen en beantwoord worden. (Vrij naar: De Groof & Marnef, 2011-2012, p. 28)

¹) gelijktijdig

²) op een ander moment, ongelijktijdig

De vier velden heb ik in de tabel hieronder schematisch voorgesteld (Fig. 4).

Functies van Bednet			
<i>Eerste veld: onderwijssynchroon</i>	<i>Tweede veld: onderwijsasynchroon</i>	<i>Derde veld: sociaalsynchroon</i>	<i>Vierde veld: sociaalasynchroon</i>
De camera zorgt ervoor dat de zieke leerling de les live kan volgen, gelijktijdig met zijn/haar klasgenoten.	Met de scanner kunnen de medeleerlingen documenten in het Bednetsysteem plaatsen, zodat de zieke leerling ze gemakkelijk kan oproepen en eventueel afdrukken.	Hier wordt een beroep gedaan op de bestaande communicatie-technieken, bijvoorbeeld Skype, chatfunctie ...	In dat veld gaat het om e-mailen.

Fig. 4: Functies van Bednet (naar De Groof & Marnef, 2011-2012)

4.2 Hoofdstuk 2: Wettelijk kader

4.2.1 Elk kind heeft recht op onderwijs

De mensenrechten kwamen onder de aandacht in het begin van de dertiende eeuw. Kinderrechten waren toen nog niet aan de orde. Dat kwam doordat kinderen niet zo belangrijk waren in de samenleving wegens de hoge kindersterfte. Hier kwam er echter verandering in vanaf de zestiende eeuw. Tot op de dag van vandaag hebben kinderen economische, sociale, culturele en burgerlijke rechten. Tijdens de Algemene Vergadering van de Verenigde Naties in New York werd het *Internationaal Verdrag over de Rechten van het Kind* aangenomen. In 1991 ratificeerde¹ België dat verdrag. (Vrij naar: Wikipedia, 2014, 19 november)

Inhoudelijk kan je het verdrag in drie 'P-categorieën' verdelen:

- *Provision*

In die categorie streeft men ernaar om tegemoet te komen aan de ontwikkelings- en overlevingsrechten: sociale zekerheid, gezondheidszorg en (voor de onderzoeksoopdracht uitermate relevant) onderwijs.

- *Protection*

Kinderen moeten beschermd worden tegen mishandeling, verwaarlozing, uitbuiting ...

- *Participation*

Kinderen hebben het recht op inspraak en om, uit eigen beweging, handelingen te verrichten.

Wanneer we dieper ingaan op de kinderrechten in verband met onderwijs, stuiten we al snel op artikel 28 en 29 van het verdrag. Hierin staat dat kinderen recht hebben *op, in en door* onderwijs. (Vrij naar: Roosenbroeck, 2010-2011, p. 14-15)

4.2.2 Decreet Gelijke Onderwijskansen

Er was nood aan een beleid om alle jongeren gelijke kansen te geven wat betreft het leren en zich ontwikkelen op alle vlakken, ook aan de kansarme leerlingen. Om hieraan tegemoet te komen, werd in september 2002 het decreet Gelijke Onderwijskansen opgesteld.

De Sociaal Economische status van de leerlingen (SES-decreet) wordt gebruikt als basis van het decreet om als jongere recht te hebben op SES-lestijden (sinds april 2012).

Bednet vzw past niet letterlijk binnen het GOK-beleid. Toch sluit het Bednetinitiatief er mooi bij aan, aangezien elk kind recht heeft op onderwijs, dus ook de zieke leerlingen. (Vrij naar: De Groof & Marnef, 2011-2012, p. 17-19)

¹⁾ Het verdrag werd ondertekend op 26 januari 1990 en officieel bekrachtigd op 16 december 1991.

4.2.3 Tijdelijk Onderwijs Aan Huis

Kinderen en jongeren hebben recht op vier uur Tijdelijk Onderwijs Aan Huis. Hiervoor moeten ze wel aan de volgende voorwaarden voldoen:

- *Soort ziekte en aantal dagen afwezigheid van school*

Langdurig zieke jongeren die 21 ononderbroken kalenderdagen afwezig zijn op school (tijdens de vakanties wordt er door geteld) hebben meteen recht op TOAH-uren.

Wanneer leerlingen chronisch ziek zijn, hebben ze al recht op TOAH vanaf negen halve dagen afwezigheid.

- *Schriftelijke aanvraag door de ouders van het zieke kind*

De ouders (of voogden) van de zieke leerling moeten een schriftelijke aanvraag inleveren bij de directeur van de school. Hierbij geven ze ook een medisch attest af om te bewijzen dat de leerling door zijn/haar gezondheidsomstandigheden niet (of bijvoorbeeld slechts halftijds) naar school kan, maar wel lessen kan volgen.

- *De afstand tussen de school en de verblijfplaats van de leerling*

Het traject dat de leerkracht moet afleggen om zich van de school naar de verblijfplaats van de leerling te verplaatsen mag maximum 10 km bedragen. Bij buitengewoon onderwijs ligt de limiet op 20 km. Dat zijn voorwaarden waaraan voldaan moet worden om recht te krijgen op de wettelijk verplichte TOAH-uren. Als de afstand groter is dan respectievelijk 10 of 20 km dan kan de school toch vrijwillig TOAH aanbieden en krijgt hiervoor ook financiële steun van de overheid.

Als op die drie voorwaarden positief geantwoord kan worden, neemt de school contact op met het Vlaams Ministerie voor Onderwijs en Vorming. Nu is ze wettelijk verplicht om wekelijks vier TOAH-uren te organiseren. De beslissing omtrent het leertraject van de leerling en de vakken die aangeboden worden, ligt volledig in handen van de school. De klassenraad neemt hier de beslissingen. De TOAH-uren worden dus gefinancierd door de overheid.

Wanneer er echter al een Bednetproject loopt, is dat in sommige gevallen voldoende voor de leerling. De vier TOAH-uren zouden te belastend kunnen zijn, wanneer de leerling de lessen al volgt via Bednet.

Toch krijgen veel Bednetleerlingen hierop vaak nog een aanvulling met TOAH-uren. Dat is het geval bij ongeveer 59% van de Bednetters (Fig. 5). Het is belangrijk om de communicatie tussen de Bednet-organisatie en de TOAH-leerkrachten op elkaar af te stemmen.

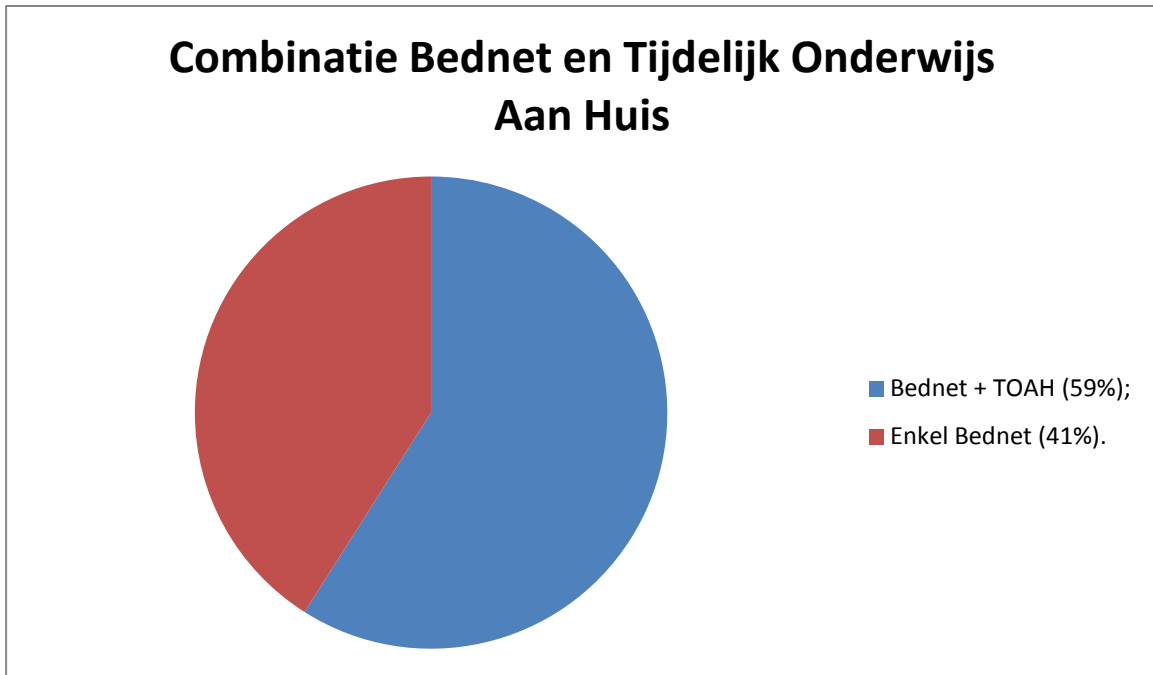

Fig. 5: Overzicht cijfergegevens: Combinatie Bednet & TOAH (naar M. Deprez, persoonlijke communicatie, 4 december 2014)

4.2.4 Samenwerking tussen de verschillende actoren en organisaties rond de zieke leerling

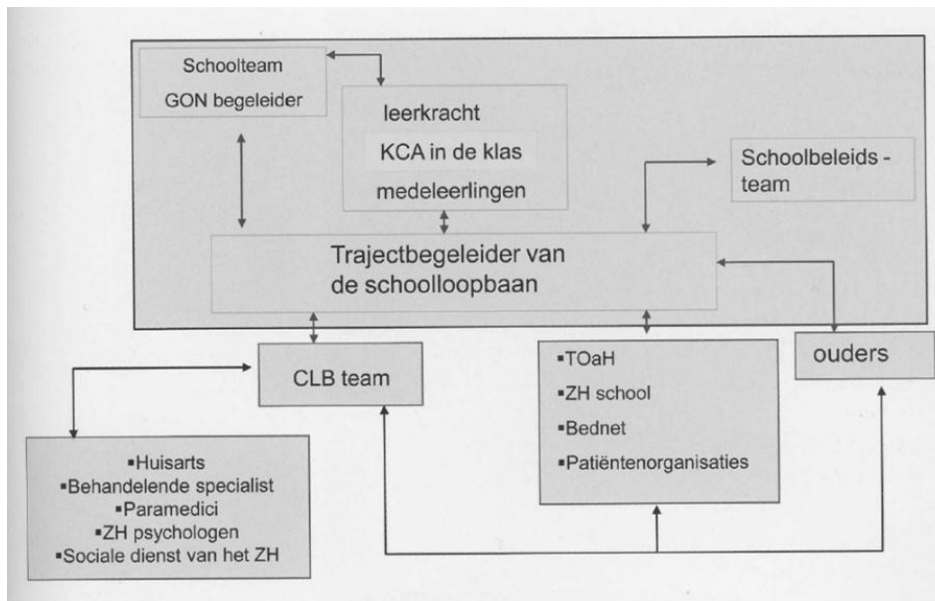

Fig. 6: Voorstel van een samenwerkingsmodel voor de integratie van kinderen met een chronische aandoening op school (uit Govaerts, 2010)

Eerst en vooral moet ik vermelden dat een groot aantal leerlingen enkel Bednet volgen en geen gebruik maken van andere onderwijsinstanties (bijvoorbeeld vrijwilligersorganisaties, TOAH-lestijden).

Toch is het zo dat de zieke leerling met heel wat actoren in contact komt die betrokken zijn bij het Bednetproject (bijvoorbeeld CLB, ouders, leerkracht, medeleerlingen en artsen). Het is dan ook uitermate opportuun dat de verschillende organisaties en actoren rond de zieke leerling de handen in elkaar slaan om te functioneren als evenwaardige partners en om met elkaar samen te werken (Fig. 6). Hiervoor dienen onderling duidelijke afspraken gemaakt te worden.

Dat alles is belangrijk om ervoor te zorgen dat de begeleiding van de leerling door de verschillende actoren optimaal op elkaar afgestemd is.

Een eerste partner die de zieke leerling kan ondersteunen bij het verder zetten van zijn/haar schoolcarrière is de ziekenhuisschool. Ziekenhuisscholen zijn aanwezig in grote ziekenhuizen met een belangrijke pediatrische afdeling, zoals in het UZ Leuven of UZ Gent. Ook in het AZ Sint-Jan is er een ziekenhuisleerkracht en –klas. De leerling krijgt hier enkele momenten les (één à twee lessen per dag). Het antwoord op de vraag welke vakken en welke leerstof de ziekenhuisleerkracht moet behandelen, wordt beantwoord in samenspraak met de thuishoofschool van de leerling. Ook hier neemt de klassenraad de beslissing.

Wanneer er geen ziekenhuisschool is in het ziekenhuis, of wanneer er een extra aanvulling nodig is naast het onderwijs dat de leerling daar krijgt, kan de zieke jongere een beroep doen op vrijwilligersorganisaties, zoals Sinzwest of s&z. De vrijwillige leerkrachten (of studenten uit de lerarenopleiding/gepensioneerde leraren) komen enkele uren per week naar het ziekenhuis of begeleiden de leerling thuis. Het aantal uren, de vakken die ze onderwijzen ... gebeurt ook hier na een overleg met de andere actoren en de school waar de leerling is ingeschreven. De klassenraad beslist doorgaans over het leertraject van de zieke leerling en welke vakken hij/zij moet volgen.

Tot slot zijn er nog de TOAH-uren waar de leerling eventueel recht op kan hebben (die worden hierboven in 4.2.3 uitvoerig besproken). Die vier uren kunnen dus aangevuld worden met (enkele) lessen volgen via Bednet of les krijgen van vrijwilligers uit de diverse organisaties. Toch komt Bednet meestal niet voor in combinatie met lessen door vrijwilligers.

4.2.5 Financiering van de organisatie

Hieronder staan de middelen opgesomd die Bednet vzw ontvangt. Die zijn steeds geldend voor één jaar. Wat volgt, zijn de cijfers voor 2014.

De medewerkers die Bednet in dienst heeft, krijgen hun salaris van de subsidies van overheden. De grootste speler hierbij is de Vlaamse overheid. Ook de provincies leveren een financiële bijdrage aan Bednet. In 2014 zorgden de provincies voor 13,6% van de financiering van Bednet vzw.

In Antwerpen, Limburg, Oost- en West-Vlaanderen financieren de provinciebesturen een halftijdse medewerker. De provincie Vlaams-Brabant draagt zijn steentje bij door het zorgen voor ICT-support.

De subsidies van het ministerie van onderwijs waren in 2014 goed voor 23,1% van de Bednetfinanciering.

Ook de grote sponsors Proximus, GDF-Suez en de Vlaamse Gemeenschapscommissie ondersteunen Bednet vzw. In 2014 kwam 22,6% van de inkomsten voor Bednet van die instanties.

Verder is Bednet ook afhankelijk van de steun van bedrijven, serviceclubs en verenigingen die het gebruik van de hard- en software voor de leerlingen mogelijk maken. Af en toe houden scholen ook acties ten voordele van Bednet. Het geld dat dat oplevert, wordt ook voor de hard- en software gebruikt.

Er is een positieve evolutie op te merken in de giften die de vzw in ontvangst mag nemen. Hiermee betaalt men het personeel niet, aangezien die manier van financiering niet altijd even stabiel is.

Toch heeft Bednet vzw nood aan extra sponsoring. In 2014 bedroeg die nood 40,7% van de financiering.

Op 27 januari 2015 ontving Bednet de Prijs van het Europees Burgerschap 2014. Dat is een erkenning van de inspanningen voor langdurig zieke kinderen. Bednet krijgt vanaf september 2015 1 miljoen euro van het onderwijsbudget, omdat de vzw in het onderwijsdecreet is opgenomen. De financiering die ze nu krijgen, wordt dus verviervoudigd. (Vrij naar: Bednet vzw, s.d.) (Vrij naar: Roosenbroeck, 2010-2011, p. 75-76) Enkele van deze gegevens kreeg ik van M. Deprez. (Persoonlijke communicatie, 4 december 2014)

4.2.6 Voorwaarden Bednetproject

Wanneer een leerling langdurig afwezig is op school wegens een ziekte of ten gevolge van een ongeval, kan er een aanvraag voor een Bednetproject ingediend worden. De leerling moet dan wel aan een aantal voorwaarden voldoen:

- Het kind of de jongere is leerplichtig (tussen zes en achttien jaar¹).
- De periode waarin de leerling afwezig is van school bedraagt minstens zes weken.
- De leerling kan door een ongeval, een langdurige of chronische ziekte onregelmatig of niet naar school en verblijft thuis of in het ziekenhuis.
- De school waar de leerling is ingeschreven, bevindt zich in Vlaanderen of Brussel, is een school waar Nederlandstalig onderwijs gegeven wordt en wordt gesubsidieerd door de Vlaamse Regering.

¹) De leerplicht vangt aan op 1 september van het jaar waarin het kind 6 wordt. De leerplicht loopt ten einde wanneer de leerling zijn/haar diploma secundair onderwijs heeft gehaald, wanneer de leerling 18 jaar wordt voor of op 30 juni, op 30 juni wanneer de leerling 18 jaar wordt na deze datum.

In de figuur hieronder (Fig. 7) kan u zien welke actoren contact opnemen met Bednet met de vraag voor het op poten zetten van een Bednetproject. (Vrij naar: M. Deprez, persoonlijke communicatie, 4 december 2014)

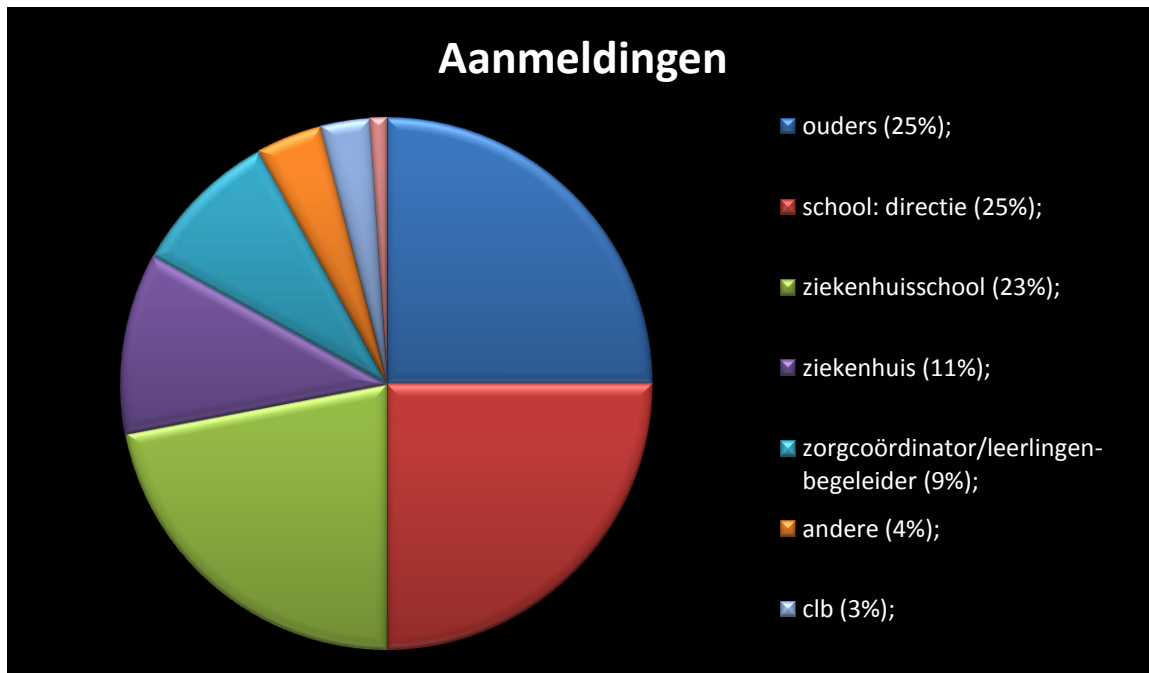

Fig. 7: Aanmeldingen (Vrij naar: M. Deprez, persoonlijke communicatie, 4 december 2014)

4.3 Hoofdstuk 3: Het begint met de aanvraag

4.3.1 Procedure Bednetproject

Na de aanvraag wordt het hele Bednetsysteem in gang gezet (zie bijlage 2.1). De volledige procedure (vanaf de aanvraag tot het moment dat de leerling effectief de les volgt via het systeem) duurt ongeveer drie weken.

De aanvraag gebeurt door het formulier op de Bednetwebsite in te vullen. Dat komt dan terecht in een centraal systeem bij twee regiocoördinatoren: één voor de regio Oost (provincies Antwerpen, Limburg en Vlaams-Brabant) en één voor de regio West (Oost- en West-Vlaanderen).

Zij bepalen wie het best de aanvraag verder kan behandelen. Hiervoor kijken de regiocoördinatoren naar de geografische ligging van de plaats waar gebruik gemaakt zou worden van het Bednetsysteem. De regiocoördinator van Oost of West zoekt op die manier de meest geschikte Bednetmedewerker uit, die zich dus het dichtst bij de regio van de Bednetaanvraag bevindt.

De aangeduide regiocoördinator contacteert vervolgens de school en de ouders en samen bespreken ze of het mogelijke project ontvankelijk is of niet. Die ontvankelijkheid betekent dat er voldaan moet worden aan bepaalde voorwaarden (zie 4.2.6).

Vervolgens overleggen de consultants en medewerkers van Bednet over de termijn waarbinnen het project op poten wordt gezet. De aangeduide consultant voert nu een tweede gesprek met de school en de ouders: het introductiegesprek.

In dat gesprek vertrekken de verschillende partijen vanuit de vraag in hoeverre een Bednetproject bij de leerling haalbaar is en een eventuele meerwaarde kan vormen voor de onderwijsloopbaan van de jongere in kwestie. Ook de voor- en nadelen van het al of niet starten met een project worden nu tegen elkaar afgewogen.

De betrokken gesprekspartners gaan verder na of het project ook daadwerkelijk kan doorgaan. Soms komt het namelijk voor dat de jongere wel aan de eerste voorwaarden voor een project voldoet en dus in aanmerking komt, maar dat er nog bijkomende beperkingen aan het licht komen die niet in de aanvraag waren vermeld.

In een volgende stap gaan de technici bij de leerlingen thuis en op school na of de internetlijnen sterk genoeg zijn. De medewerkers plannen vervolgens een datum om het materiaal op beide locaties te installeren.

De regionale medewerker¹ komt de werking van het systeem daarna toelichten bij de leerling thuis en bij zijn/haar klasgenoten op school. Er wordt een eerste experimenteelverbinding gemaakt tussen de beide laptops. Ook de leerkrachten krijgen de kans om te observeren hoe de technische aspecten van het Bednetsysteem werken.

De regionale medewerker blijft, gedurende het volledige project, de communicatieschakel en het aanspreekpunt tussen alle betrokken partijen.

M. Baeyens (Persoonlijke communicatie, 5 november 2014) vertelde mij dat het zowel in het basis, als in het secundair onderwijs de bedoeling is dat de medeleerlingen zo veel mogelijk gestimuleerd worden om zelf het initiatief te nemen om met de Bednetapparatuur te werken. Het kan dan gaan over het Bednetprogramma opstarten of afsluiten, documenten inscannen en doorsturen ...

¹) De regionale medewerker voor West-Vlaanderen is Martine Baeyens.

De vakleerkrachten geven hun lessen vrij normaal, zoals ze dat gewoonlijk doen. Af en toe moeten ze wel rekening houden met enkele aandachtspuntjes, zodat de Bednetleerling de les optimaal kan volgen. Zo moet de leerkracht er aandacht voor hebben dat de micro vooraan staat, dat de afbeeldingen en de notities op het bord voldoende groot zijn, dat de klasschikking bij groepswork aangepast wordt ... (Vrij naar: De Groof & Marnef, 2011-2012, p. 24)

4.3.2 Leerlingen die in een Bednetproject zitten: cijfermateriaal

In het schooljaar 2012-2013 waren 37% van de Bednetprojecten aan de gang in de lagere school. Het merendeel van de projecten vond dus plaats in het secundair onderwijs: 63%.

Voor het schooljaar 2013-2014 zijn die cijfers lichtjes gewijzigd. In dat jaar was de spreiding van de Bednetters als volgt: 39% volgde les in het lager onderwijs en 61% in het secundair.

De Bednetters volgen les in de vijf Vlaamse provincies.

In West-Vlaanderen zijn er momenteel (november 2014) 29 Bednetprojecten lopende en 4 in evaluatie.

Acht leerlingen daarvan behoren tot de doelgroep van mijn onderzoeksopdracht¹. Drie kinderen zitten in de derde graad van het basisonderwijs (twee in het vijfde en zesde leerjaar van het gewoon onderwijs, één in het vijfde leerjaar van het buitengewoon basisonderwijs), vijf jongeren zitten in de eerste graad van het secundair onderwijs (twee in het aso, één in het tso, twee in het bso). Deze gegevens kreeg ik van Annelies Camerlinck. (Persoonlijke communicatie, 17 november 2014)

Leerlingen die de les volgen via Bednet hebben verschillende pathologieën. In de schooljaren 2011-2012 en 2012-2013 vormden kankerpatiënten de grootste groep (met leukemie als de meest voorkomende ziekte). Ook zijn er heel wat kinderen die revalideren na een ongeval of operatie. Verder komen heel uiteenlopende aandoeningen voor (ziektes van het gewrichts- en spierstelsel, auto-immuunziektes, reuma, ziektes van het bloed ...). (Vrij naar: jaarverslag Bednet vzw, 2013)

4.3.3 De meerwaarde van Bednet voor het volgen van onderwijs

Kinderen die langdurig ziek zijn of het slachtoffer worden van een ongeval, maken al heel wat (soms ingrijpende) veranderingen mee. Ze voelen zich vaak het buitenbeentje. Bednet zorgt ervoor dat zij in hun vertrouwde omgeving de lessen kunnen meevolgen. Bovendien stijgt zo ook de kans dat die leerlingen hun klasgenoten kunnen volgen naar het volgende jaar (negen op tien Bednetters hoeft niet te blijven zitten) en geen leerachterstand oplopen. Verder biedt het Bednetsysteem de mogelijkheid om toetsen en taken te maken en door te sturen (zie bijlage 1.3.2, 1.3.3, 1.3.4 en 2.1).

¹) Leerlingen van de derde graad basis en de eerste graad secundair onderwijs vormen de doelgroep van mijn onderzoeksopdracht.

Een ander groot voordeel is dat de kinderen en jongeren in contact blijven met hun vrienden. Ze voelen zich dankzij Bednet nog steeds bij het klasgebeuren betrokken. Zo kunnen ze in de pauze een praatje maken met hun leeftijdsgenoten of met hen chatten. Vooral voor jongeren op de middelbare school, waar sociaal contact met een vriendengroep steeds belangrijker wordt, vormt Bednet hier zeker een meerwaarde (zie bijlage 1.3.3).

Bovendien leren ook de medeleerlingen hun verantwoordelijkheid op te nemen in de zorg voor elkaar (en in het bijzonder voor de zieke medeleerling). Zo is het de bedoeling dat zij in de klas zélf de Bednetapparatuur bedienen en hiervoor samenwerken. Ook kunnen ze notities inscannen, huiswerken van de zieke leerling afdrukken, blaadjes rechtstreeks doorsturen naar de jongere thuis, zodanig dat die onmiddellijk worden afgedrukt ... Hiervoor kan met vrijwilligers worden gewerkt of eventueel kunnen de klasgenoten gebruik maken van een beurtroolsysteem.

4.4 Hoofdstuk 4: Aan de slag met Bednet

4.4.1 Bednet inzetten bij groepswork

Bij het materiaal dat op school en bij de Bednetter thuis geleverd wordt, hoort ook een verdeler of een splitter. Die kan aan de computer in de klas bevestigd worden om groepswork mogelijk te maken.

De splitter zorgt ervoor dat er één of twee leerlingen een koptelefoon kunnen opzetten en zo via de laptop rechtstreeks in verbinding staan met de leerling thuis. Wanneer de Bednetleerling nu iets wil zeggen door zijn microfoontje, kunnen alleen zijn/haar groepsleden dat horen. Dat liet M. Baeyens mij weten. (Persoonlijke communicatie, 5 november 2014)

Ook via de chatfunctie is er communicatie mogelijk tussen de leerling thuis en zijn/haar klasgenoten.

Verder kunnen documenten ook rechtstreeks doorgescand, opgeslagen en/of afgedrukt worden.

Het organiseren van groepswork via Bednet is dus perfect mogelijk, maar vraagt wel enkele kleine aanpassingen van de leerlingen en de leerkracht. Zo moet de klasschikking aangepast worden en kunnen de leerlingen van het groepje plaatsnemen rond het computerscherm (zie bijlage 2.2).

Tot slot maakte J. Vansteeland (Persoonlijke communicatie, 18 november 2014) de bemerking dat groepswork perfect realiseerbaar is via Bednet en eigenlijk op een gelijkaardige manier verloopt als bij een 'klassieke' les.

4.4.2 Vakken die vooral gevolgd worden via Bednet

De meeste leerlingen die lessen volgen via Bednet, doen dat niet voor alle schoolvakken (zie bijlage 1.3 en 1.4). De Bednetters zijn immers ziek, waardoor dat een te grote inspanning zou vergen.

Vaak worden de cognitieve vakken opgenomen in hun curriculum. De muzische vakken worden niet als hoofdvak gezien en daardoor meestal weggelaten. Zo worden vakken als plastische en muzikale opvoeding in het secundair onderwijs niet gevolgd via Bednet. Ook nemen Bednetters uit het middelbaar niet deel aan culturele of kunstzinnige projecten.

In het basisonderwijs is het erg afhankelijk van situatie tot situatie en van de klasleerkracht of de Bednetters al dan niet de muzische lessen volgen en hoe frequent dat gebeurt. Een lagere school kan doorgaans flexibeler schuiven in het lessenrooster en aanpassingen doen om muzische opvoeding ook voor de Bednetters mogelijk te maken.

4.5 Hoofdstuk 5: Bednet inzetten bij kunsteducatie

4.5.1 Het belang van kunsteducatie in het onderwijs naast de cognitieve vakken

Voor leerlingen is het belangrijk dat ze zich volledig kunnen ontplooien. De cognitieve vakken zoals wiskunde, wetenschaps- en taalvakken zijn daarvoor onontbeerlijk. Maar daarbovenop hebben leerlingen ook nood aan vaardigheden om creatief in het leven te staan. In het bedrijfsleven zijn mensen, die in staat zijn om creatieve oplossingen te bedenken, namelijk erg gegeerd. Vandaar ook dat kunsteducatie, waarbij alle aspecten van de leercirkel van Kolb (receptie, reflectie, actie en productie) evenwichtig aan bod komen, absoluut noodzakelijk is voor een optimale ontplooiing van de capaciteiten van de leerling.

Ook het uiten van bewondering en verwondering bij de leerling, vaardigheden die we vaak met het opgroeien verliezen, worden gestimuleerd door kunst- en cultuureducatie.

Onderzoek van Cultuur in de Spiegel, dat streeft naar een doorlopende leerlijn cultuuronderwijs, wijst bovendien uit dat participatie op jonge leeftijd aan de kunst- en culturele wereld ervoor zorgt dat de leerlingen, ook wanneer ze ouder worden en volwassen zijn, zich meer gaan verdiepen in kunst en cultuur en hier vaker mee bezig zijn. Vandaar dat het belangrijk is om de leerlingen reeds vroeg te laten kennismaken met kunst en cultuur. (De Backer, F., Elias, W., Lombaerts, K., Vandekerckhove, M., Vandenbroucke, A., & Vermeersch, L., s.d.)

Tot slot draagt kunst- en cultuureducatie bij tot de ontwikkeling van de totale persoonlijkheid van de leerling. (Dekeyzer, 2010)

4.5.2 Meerwaarde kunsteducatie volgens Bednetters

Bij het verwerken van de informatie uit de enquêtes moet ik de bemerking maken dat die maar bij een beperkt aantal leerlingen zijn afgenomen. Acht Bednetters uit de provincie West-Vlaanderen kwamen in aanmerking voor de enquête. Die werd, na goedkeuring door de Bednetmedewerkers, opgestuurd naar zes leerlingen. Vier van hen die les volgen in de derde graad van het basisonderwijs (één) of in de eerste graad secundair (drie) vulden het formulier uiteindelijk in. Vandaar dat de gegevens maar een begrensde steekproef vormen.

Eén van de ondervraagde leerlingen geeft aan dat hij/zij het als een gemis ervaart dat hij/ zij de kunsteducatieve lessen niet volgt (zie bijlage 1.3.1). Deze Bednetter zou later graag iets in de theatrale of muzikale wereld willen doen en rekent hiervoor op de kansen die het onderwijs biedt. Aangezien het voor deze leerling onmogelijk is om het reguliere traject te volgen, hoopt hij/zij dat dat via Bednet ooit te verwezenlijken zal zijn.

Ook uit andere verhalen van Bednetters uit de eerste graad van het secundair onderwijs bleek dat zij het in veel gevallen erg jammer vinden geen muzische lessen te kunnen volgen via Bednet. Zij zien hier vooral het sociale gebeuren en het groepsgevoel, waaraan er in zulke lessen vaak gewerkt wordt, als absolute meerwaarde. Ook geeft één leerling aan dat kunstvakken de 'leuke' vakken zijn en dat het voor afwisseling kan zorgen naast de cognitieve, 'saaiere' vakken (zie bijlage 1.3.3).

Verder geeft een jongere aan dat ze dezelfde behandeling wenst als zijn/haar medeleerlingen. De leerling wil een zo normaal mogelijke schoolloopbaan die hem/haar alle kansen tot ontwikkeling biedt, net zoals zijn/haar klasgenoten dat krijgen.

De leerling uit de derde graad van het basisonderwijs omschrijft de meerwaarde van muzische opvoeding vooral als iets dat 'leuk' is om te doen. Hij/zij wil, net zoals zijn/haar klasgenoten, die fijne tekenmomenten, creatieve muziekjes en dergelijke ook zelf meebeleven.

4.5.3 Huidige situatie: de manier waarop leerkrachten in Vlaanderen kunsteducatie via Bednet uitvoeren in de praktijk

Uit rondvraag door Bednetmedewerkster Martine Baeyens blijkt dat er in het secundair onderwijs geen gevallen bekend zijn waarbij leerlingen via Bednet deelnamen aan culturele of kunstzinnige projecten. Ook worden de lessen plastische, muzikale opvoeding en drama en expressie geschrapt uit het curriculum van die leerlingen.

In het basisonderwijs nemen Bednetters vaker deel aan de lessen muzische opvoeding. De leerkracht musiceert met zijn leerlingen en laat de Bednetter mee zingen en bewegen.

Ook beeldlessen worden gegeven. Het gaat dan wel vooral om het maken van tweedimensionele werkjes. Zo tonen de Bednetters hun tussentijdse resultaten van de opdracht via de camera. De medeleerlingen en/of de leerkracht kan/kunnen zo feedback geven. Het eindresultaat van een schilderijtje of tekening kan de Bednetleerling naar de klas doorscannen met de printer-scanner.

Media-opdrachten spreken een beetje voor zich. De leerlingen kunnen filmpjes maken of fotografie uitproberen. Ook het experimenteren met de camera en de camera van de Bednetapparatuur (bv.: close ups, in- of uitzoomen op bepaalde voorwerpen of leerlingen ...) kunnen boeiende opdrachten zijn om mee aan de slag te gaan.

In de derde graad van de lagere school werken de leerlingen ook vaak in groepjes tijdens de lessen muzische opvoeding. Hierbij leren ze vaardigheden aan om elkaar op een positieve manier feedback te geven (zie bijlage 2.2).

4.5.4 Knelpunten kunsteducatie via Bednet

Uit een van de resultaten van de enquête blijkt dat de Bednetsoftware de leerlingen soms wat in de steek laat. Het onverwacht optreden van technische problemen kan (even) voor chaos zorgen tijdens de les (zie bijlage 1.3.1).

Ook het feit dat in het secundair onderwijs de lessen kunsteducatie doorgaan in specifieke vaklokalen zorgt voor een probleem. Het vraagt flexibiliteit van de leerkracht en de organisatie om de muzische lessen te houden in het lokaal waar de Bednetapparatuur staat opgesteld (zie bijlage 1.3.2). Die apparatuur wordt niet verplaatst, maar blijft gedurende de volledige periode van het project in hetzelfde lokaal staan.

Verder moet het lesrooster ook aangepast worden aan de momenten waarop de zieke leerling de les kan volgen. In een secundaire school is het niet zo vanzelfsprekend om in dat lesrooster ook kunstzinnige vakken op te nemen en hier soepel in te zijn.

Een ander probleem is dat de Bednetter thuis niet altijd over het nodige materiaal beschikt waarmee er in de klas wordt gewerkt. Bijvoorbeeld: wanneer de leerlingen musiceren met muziekinstrumenten of werken met een materiaal als klei, dan heeft de Bednetleerling dat materiaal thuis niet altijd bij zich.

Tekeningen van klasgenoten, afbeeldingen en de opdracht(fiches) kunnen doorgescand worden. Voor ander gebruiksmateriaal moeten de betrokkenen oplossingen zoeken. Zo kunnen die materialen bij de leerling thuis gebracht worden wanneer de leerkracht langsgaat of meegegeven worden met broers of zussen als zij in dezelfde school zitten (zie bijlage 2.2).

4.5.5 Mogelijkheden om Bednet in te zetten bij kunsteducatie

Bij kunsteducatie is groepswerk vaak een meerwaarde. Met behulp van Bednet is dat zeker mogelijk (zie 4.4.1).

Leerlingen die de les volgen met Bednet kunnen zeker deelnemen aan de lessen waarin aan kunsteducatie wordt gedaan (plastische opvoeding, muzikale opvoeding en kunstzinnige projecten in het middelbaar; muzische opvoeding in de lagere school). Die lessen dragen immers bij tot de ontwikkeling van hun totale persoonlijkheid en mogen niet opzij gedrukt worden door de louter cognitieve vakken. De deelname van de Bednetter aan dergelijke lessen vereist weliswaar specifieke vaardigheden van zowel de leerling in kwestie, als van zijn/haar klasgenoten, als van de leerkracht.

Bij een **beeld**opdracht kan de leerkracht de zieke leerling individueel begeleiden via Bednet. De leerling kan foto's nemen van zijn/haar tussentijdse resultaat en dat doorsturen. Wanneer het om een driedimensionaal werk gaat, kan de Bednetter zijn/haar vorderingen tonen met behulp van de camera. Tekeningen of andere tweedimensionale opdrachten kunnen doorgescand worden. Op die manier kan de leerkracht concrete feedback geven. Verder kunnen de klasgenoten ook stappenplannen, werkblaadjes, opdracht-fiches en (zelf)evaluatieformulieren via de printer-scanner doorscannen naar de leerling thuis, zodat de leerling bij het volledige beeldende proces wordt betrokken. Als de Bednetter de documenten heeft ingevuld, scant hij ze terug door naar de klas.

Bij **muziek** biedt het nog een groter voordeel om de les te volgen via Bednet. Zowel de leerling in kwestie, als die in de klas, kunnen zaken op de computer opzoeken. Door de microfoon kan de leerling ook zingen of muziek/klanken maken met voorwerpen en/of instrumenten. De boxen in de klas zorgen ervoor dat iedereen het kan horen. Het beeldscherm, in combinatie met de micro in de klas, maakt het mogelijk dat de zieke jongere het muziek beschouwen even goed kan mee volgen als de leerlingen in de klas. Door het scherm te delen, kan de Bednetter filmpjes of afbeeldingen op het Smartboard goed bekijken.

Bij **woord**opdrachten kan de leerkracht de zieke leerling mondeling begeleiden via de microfoon. Een verhaal/gedicht, geschreven door de leerling in kwestie, kan ingescand en doorgestuurd worden naar de leerkracht en de medeleerlingen in de klas. Ook een woordopdracht naar voor brengen is mogelijk dankzij het microfoontje en de camera. Bovendien is woord beschouwen, net als het volgen van de 'zakelijke' lessen, haalbaar. De leerling kan inzoomen op het bord, teksten kunnen door de medeleerlingen doorgestuurd worden, de Bednetter kan Worddocumenten/PowerPointpresentaties openen op zijn/haar pc door zijn/haar scherm te delen, er kan mondeling gecommuniceerd worden via de microfoon in de klas, de boxjes en het microfoontje bij de leerling thuis.

Media-opdrachten zijn vrij vanzelfsprekend. De leerling kan bijvoorbeeld op de computer monteren, meewerken aan animatiefilmpjes, in groep samenwerken rond fotografie ... Een voordeel is dat ook de leerlingen in de klas beschikken over de computerinfrastructuur.

Uit de afgenomen enquêtes blijkt dat de Bednetleerlingen best wel creatief zijn wat betreft het verzinnen van mogelijkheden als antwoord op de vraag hoe kunsteducatie ingezet kan worden via Bednet.

Zo geeft een Bedneter aan dat hij/zij wil deelnemen aan de lessen kunsteducatie in kleine groepjes, waarbij de leerkracht ook zelf actief participeert. Hij/zij vermeldt ook zelf drama te willen spelen via de camera, net zoals zijn/haar klasgenoten.

4.6 Hoofdstuk 6: Muzische lessenspakketten en kunstkoffers

4.6.1 Onderzoeksplan

Ik vertrek voor mijn onderzoek vanuit het theoretische deel van mijn onderzoeksopdracht. Zo heb ik onderzocht waar de knelpunten zich bevinden op vlak van het Bednetgebruik tijdens de lessen kunsteducatie. Daar wil ik aan werken.

Als onderzoek nam ik een enquête af bij leerlingen van de derde graad basisonderwijs en de eerst graad secundair, die (deels) naar school gaan via Bednet. Op die manier kon ik beter in kaart brengen in welke mate en op welke manier er nu al aan kunsteducatie gedaan wordt bij die doelgroep. Daarnaast levert de enquête mij ook informatie op over waar de kansen liggen om kunsteducatie via de computercommunicatie in de lift te krijgen, waar op dat vlak en bij die doelgroep de noden liggen om meer aan kunsteducatie te doen en op welke manier dat kan gebeuren.

Daarnaast nam ik ook een interview af bij de verantwoordelijke voor Bednet in de regio West-Vlaanderen (Martine Baeyens). Hieruit haalde ik zowel praktische informatie i.v.m. de wet- en regelgeving rond Bednet, het gebruik van het systeem, alsook informatie over de huidige manier om Bednet in te zetten bij kunsteducatie.

Verder heb ik ook een leerkracht van het zesde leerjaar geïnterviewd. Hij werkte vorig jaar met Bednet en heeft veel aandacht voor het muzische in zijn lessen.

Bovendien heeft Martine Baeyens mij in contact gebracht met haar collega's Martine Deprez, Annelies Camerlinck, Eva Boedt en Tania Dobbelaere. Zij hielpen mij ook verder op weg door mijn vragen te beantwoorden en informatie(bronnen) aan te reiken.

Concreet zet ik het theoretische gedeelte in de praktijk om door een eindproduct te ontwerpen dat de vorm aanneemt van vier lessenspakketten in vier kunstzinnige domeinen (woord/muzisch taalgebruik, beeld/media, media/beeld en muziek). Voor elk pakket werk ik een volledige les uit (bij het domein beeld/media gaat het om twee lessen in een lessenreeks). Hierbij ontwierp ik ook fiches met stappenplannen en tips voor zowel de leerlingen in de klas als de Bednetleerling thuis. Dat alles draagt bij tot het optimaliseren van de samenwerking tussen de leerling thuis en zijn klasgenoten op school.

Dat doe ik omdat leerkrachten, die lesgeven aan een klas waarin een Bednetter zit, vooral frontaal lesgeven en nog onvoldoende gebruik maken van groepswerk. Bij elke les horen ook twee koffers met het materiaal, de fiches, de werkblaadjes en bijkomende documentatie. Eén van de koffers is bedoeld voor de Bednetter thuis of in het ziekenhuis, de andere voor de klasgenoten op school. Op die manier wil ik het knelpunt dat de Bednetter tijdens de muzische lessen niet over het nodige materiaal beschikt, proberen weg te werken.

Ik heb contact opgenomen met de directeur van de Prizmaschool in Izegem (waar in het tweede middelbaar een Bednetter zit) met de vraag om daar een muzisch lesje te mogen uittesten. Hierop kreeg ik een positief antwoord. De tip om contact op te nemen met de directeur van de Prizmaschool kreeg ik van Martine Baeyens. Zij speelde mij ook door dat er een mogelijk project loopt in Dominiek Savio, Gits (buso). Ik nam contact op met de school, maar mevrouw Deforche zei dat het onmogelijk was om een kunstzinnig Bednetlesje te komen uittesten.

4.6.2 Concrete uitwerking (eindproduct): 4 kunstzinnige lessenspakketten/kunstkoffers

4.6.2.1 Concept

Startend vanuit mijn onderzoeksvraag (Hoe Bednet inzetten bij kunsteducatie?) ben ik beginnen brainstormen over een mogelijke toepassing in de praktijk.

Omdat leerkrachten niet altijd weten hoe ze via Bednet individueel of groepswork in de kunstvakken kunnen organiseren, geven ze vaak frontaal les. Een andere mogelijkheid is dat de leerlingen de kunstvakken 'gewoon' niet volgen. Dat is een gemiste kans, aangezien kunsteducatie bijdraagt tot het ontplooiën van alle capaciteiten van de leerling. Bovendien zorgt kunsteducatie ervoor dat leerlingen aangesproken worden op hun nieuwsgierigheid en dat ze op die manier de kans krijgen om hun creatieve vaardigheden te ontwikkelen. Al deze kwaliteiten die de kunsteducatie helpt ontwikkelen, zijn opportuun in het dagelijkse leven en later op de arbeidsmarkt.

Vandaar dat ik een instrument wilde ontwerpen dat leerkrachten met een Bednetleerling in de klas kan helpen om zijn/haar kunstvakken optimaal te onderwijzen. Ik heb lessenspakketten uitgewerkt die ingezet worden bij kunsteducatie. Die heb ik ontworpen binnen vier muzische domeinen: woord, beeld/media, media/beeld en muziek.

4.6.2.2 Realisatie

Concreet ontwikkelde ik dus lessenspakketten, bestaande uit lesvoorbereidingen, kunstkoffers met het nodige materiaal, stappenplannen, werkblaadjes en fiches met tips voor de leerlingen. Die moeten hen aansporen om elkaar te helpen en groepswork realiseerbaar te maken. Dat laatste vormt bij kunsteducatie immers vaak een meerwaarde. Ik wil de leerlingen ook concrete vaardigheden aanreiken om de Bednetleerling zoveel mogelijk bij de opdracht te betrekken en communicatie tussen de Bednetter en de klasgroep tijdens de kunstvakken te stimuleren.

De regionale medewerker kan de lessenspakketten en koffers aanbieden aan de leerkrachten van leerlingen uit de derde graad basisonderwijs of de eerste graad secundair onderwijs die de lessen kunsteducatie kunnen en mogen volgen via Bednet.

Het is de bedoeling dat de leerkracht de lesvoorbereidingen zo optimaal mogelijk kan gebruiken. Ik heb ze dan ook onmiddellijk gebruiksklaar ontworpen. Zo heb ik bij elk pakketje een overzichtelijke materiaallijst gemaakt. Op die manier beschikt de leerkracht over een overzicht en kan hij/zij zich goed voorbereiden op de Bednetsessie kunsteducatie. Verder gaf ik in de lesvoorbereiding zelf de didactische werkvormen aan, de te bereiken doelstellingen en de ingeschatte tijd. Ook heb ik hierbij als doel om de lessenspakketten zo gebruiksvriendelijk mogelijk te maken.

Het leerlingenmateriaal zit voor elk lessenspakket in twee koffers: één voor de Bednetleerling thuis en één voor de leerlingen in de klas. De koffer kan meegegeven worden met een broer of zus van de leerling, als die op dezelfde school zit. Of de koffer kan bezorgd worden tijdens de TOAH-lessen, waarbij de leerkracht bij de zieke leerling thuis langsaat.

Fig. 8: Acht kunstkoffers (Eigen beeldmateriaal, 30 april 2015)

4.6.3 Bevindingen na uittesten lespakket muziek

Ik testte het lessenpakket muziek uit in de Prizmaschool in Izegem bij een klas tweedejaars tso. Een meisje uit de klas volgde er af en toe de lessen via Bednet. Ik mocht één lesuur muziek geven. Het spijtige was echter dat ik een les ontworpen had voor twee lessen. Hierdoor moest ik over sommige lesonderdelen vrij snel gaan en heb ik ook enkele zaken weggelaten of ingekort. Al bij al verliep de les vrij vlot.

Bij het opstarten van de Bednetapparatuur bleek dat we in de klas de Bednetter niet konden zien. Ze heeft dan onmiddellijk om hulp gevraagd en de hulplijn van Bednet heeft het euvel snel verholpen. Een tweede probleempje was dat de printer-scanner niet bleek te werken. Dat konden we snel oplossen door via het microfoontje mondeling te communiceren. Ook had de Bednetter vooraf het koffertje met materiaal thuis gekregen, waardoor ze het meeste materiaal (o.a. de werkblaadjes, fiche met stappenplan ...) op die manier ter beschikking had.

Tijdens de evaluatiemomenten doorheen de les bleek dat de Bednetter goed kon meedoen met alles wat we uitvoerden. Ook het groepswerk verliep vlot en de groepsleden zorgden ervoor dat iedereen een evenwaardige inbreng had, dus ook de Bednetleerling. Door het microfoontje tijdens de klassikale uitleg vooraan te leggen, kon de Bednetter mij begrijpen en goed volgen. Tijdens het groepswerk legden de groepsleden de micro spontaan in hun groepje.

Af en toe checkte ik of de Bednetter mee was. Dat deed ik door het eventjes te vragen. Ik ging bijvoorbeeld na of het gelukt was om het filmpje *Stripsody* van Cathy Berberian goed te bekijken en of ze alles voldoende kon horen.

De leerlingen van de volledige klas vonden de les heel tof en ze waren, na wat sturing, ook best wel creatief in het verzinnen van een vervolg aan het verhaal en het variëren in klanknabootsingen voor hun grafische partituren.

Tijdens de klassikale evaluatie bleek dat sommige leerlingen de verhalen van Toon Tellegen als vertrekbasis een beetje te moeilijk vonden. De verhalen zijn vrij abstract om van daaruit te starten en er een vervolg bij te verzinnen. Enkelen vonden het net fijn dat ze heel wat mogelijkheden hadden om verder te breien aan het verhaal. Omdat de meerderheid het toch te moeilijk vond, heb ik besloten om op zoek te gaan naar andere aanzetten van verhalen van waaruit de leerlingen kunnen vertrekken.

Mijn conclusie is dat een muzische les geven via Bednet zeker mogelijk is en voor de zieke leerling misschien zelfs eens een welkome afwisseling kan betekenen tussen de cognitieve vakken door.

Fig. 9: Kunstkoffers muziek (Eigen beeldmateriaal, 30 april 2015)

5 Conclusie

Het Bednetsysteem raakt meer en meer bekend in de basis en secundaire scholen. Leerkrachten proberen zich te engageren om het onderwijs voor langdurig zieke leerlingen op die manier zo vlot mogelijk te laten verlopen.

In het secundair onderwijs worden de lessen kunsteducatie geschrapt uit het curriculum van de zieke leerling. De Bednetters zelf geven echter aan dat ook zij die vakken willen volgen. Kunsteducatie draagt bovendien bij tot de ontplooiing van de totale persoonlijkheid van de leerling.

In het lager onderwijs volgen sommige Bednetleerlingen wel de lessen muzische opvoeding. De leerkrachten kunnen de verschillende domeinen aan bod laten komen en de lessen gebeuren eigenlijk gelijkaardig aan het 'klassieke' onderwijzen, mits een paar aanpassingen. Ook groepswork is mogelijk en vormt vaak een meerwaarde tijdens muzische vakken.

Een belangrijk knelpunt om lessen plastische, muzikale opvoeding of drama en expressie via Bednet in het secundair onderwijs bij te wonen, is het feit dat een middelbare school veel minder flexibel kan zijn op het gebied van organisatie, het voorzien van klaslokalen en het wijzigen van lesroosters in vergelijking met een basisschool. Zo is het moeilijk om een programma op te stellen en dat soepel aan te passen aan de noden van de zieke leerling. Ook vinden die vakken doorgaans plaats in specifieke vaklokalen en die klassen verschillen van het lokaal waar de Bednetapparatuur is opgesteld.

Verder vormt ook de techniek een knelpunt. Af en toe zijn er mankementen aan het systeem die voor chaotische situaties kunnen zorgen tijdens de les. De leerkracht moet hier dan vlot op kunnen inspelen.

Een ander probleem voor leerlingen die de muzische lessen volgen via Bednet is het feit dat ze niet altijd over het juiste materiaal beschikken, zoals muziekinstrumenten of materiaal om beeldend bezig te zijn. Hier heb ik geprobeerd een oplossing te voorzien door het ontwerpen van kunstkoffers.

Met het ontwikkelen van de lessenspakketten en de kunstkoffers hoop ik leerkrachten uit de derde graad basis en de eerste graad secundair onderwijs, die een Bednetleerling in de klas hebben, te overtuigen van het feit dat het absoluut mogelijk is om kunsteducatie aan te brengen via het Bednetsysteem. Ik wil de leerkrachten hiermee dan ook gebruiksklare lesjes aanbieden, die hen kunnen inspireren om misschien zelf verdere kunstzinnige projecten of lessen te ontwikkelen.

Vertrekkend vanuit mijn onderzoeksvraag kan ik dus besluiten dat het inzetten van kunsteducatie via Bednet absoluut mogelijk is in de verschillende muzische domeinen door optimaal gebruik te maken van de apparatuur en de leerlingen individueel te begeleiden. Doordat de communicatie via de camera, de headsets, de boxjes, de chatfunctie, het platform en de printer-scanner verloopt, zijn er tal van mogelijkheden om de leerling optimaal te betrekken bij muzische activiteiten.

Er liggen dan ook nog heel wat kansen open om hier in de toekomst aan te werken. Vooral op de secundaire scholen vormt het een uitdaging om Bednetters de kans te geven deel te nemen aan kunsteducatieve activiteiten.

Ik hoop dan ook dat mijn onderzoeksopdracht ertoe bijdraagt dat er ingezet wordt op een kwaliteitsvolle kunsteducatie voor alle leerlingen en in het bijzonder voor de Bednetters.

6 Lijst van de tabellen en figuren

Fig. 1 Bednetlogo (uit Bednet vzw, s.d.)	8
Fig. 2 Systeem Bednet (uit Bednet vzw, s.d.)	9
Fig. 3 Beeldscherm Bednetprogramma (naar Bednet vzw, s.d.)	10
Fig. 4: Functies van Bednet (naar De Groof & Marnef, 2011-2012)	12
Fig. 5: Overzicht cijfergegevens: Combinatie Bednet & TOAH (naar M. Deprez, persoonlijke communicatie, 4 december 2014)	15
Fig. 6: Voorstel van een samenwerkingsmodel voor de integratie van kinderen met een chronische aandoening op school (uit Govaerts, 2010)	15
Fig. 7: Aanmeldingen (Vrij naar: M. Deprez, persoonlijke communicatie, 4 december 2014)	18
Fig. 8: Acht kunstkoffers (Eigen beeldmateriaal, 30 april 2015)	29
Fig. 9: Kunstkoffers muziek (Eigen beeldmateriaal, 30 april 2015)	31
Fig. 10: Vakken die Bednetters volgen	46
Fig. 11: Vakken die Bednetters willen volgen (maar niet doen)	46

7 Bronnenlijst of literatuurlijst

- (2007, 31 december). *ASCIT*. Geraadpleegd op 22 oktober 2014, op <http://www.iminds.be/nl/projecten/2014/03/06/ascit>.
- (z.j.). *Bednet*. Geraadpleegd op 15 oktober 2014, op <http://www.g-o.be/gezondheid/ondersteuningexternepartners/bednet/Pages/default.aspx>.
- (z.j.). *Bednet in cijfers*. Geraadpleegd op 5 oktober 2014, op <http://www.bednet.be/over-bednet/bednet-in-cijfers>.
- (2014, 16 september). *Bednet viert tiende verjaardag*. Geraadpleegd op 3 oktober 2014, op <http://www.klasse.be/leraren/48710/bednet-viert-tiende-verjaardag/>.
- (2009, 18 februari). *Bednet wil elk jaar 500 kinderen helpen*. Geraadpleegd op 21 augustus 2014, van <http://www.klasse.be/leraren/11756/bednet-wil-elk-jaar-500-kinderen-helpen/>.
- (z.j.). *Begeleiding*. Geraadpleegd op 24 november 2014, op <http://www.sinzwest.be/>.
- (2011, mei). Bemerkingen bij de wetgeving voor Tijdelijk Onderwijs Aan Huis [Elektronische versie]. *Vlaams Patiëntenplatform*, 4, 1-4.
- Blaton, L. (2008). *Geschiedenis van het steunpunt GOK*. Geraadpleegd op 15 oktober 2014, van http://www.steunpuntgok.be/over_steunpunt_gelijke_onderwijskansen/geschiedenis/default.aspx.
- Boermans, B. (2011). *Beeldende Begrippen* (5de editie). Arnhem: Uitgeverij LAMBO bv.
- Brijs, E. (2007). A van Afwezig, Z van Ziek. *Zorgbreed*, volume(15), 32-35.
- Bruneel, S., Clarebout, G., De Bruycker, C., Decuypere, M., Janssens, E., Velghe, A. (2008, april-juni). Bednet vzw: een virtuele leeromgeving voor langdurig en chronisch zieke kinderen [Elektronische versie]. *Impuls*, volume(4), 169-178.
- Crul, K. (2013). *Zeppelin* (eerste druk). Kalmthout: Pelckmans.
- De Groof, E., & Marnef, L. (2011-2012). *BEDNET Ondersteuning voor langdurig of chronisch zieke kinderen* [Elektronische versie]. Onuitgegeven scriptie bachelor lager onderwijs. Mechelen: Lessius, groep onderwijs en vorming.
- De Herdt, W. (2011-2012). *Het beroepsleven van leerkrachten lager onderwijs die zieke kinderen begeleiden in het kader van een Bednetproject* [Elektronische versie]. Masterproef voorgelegd met het oog op het behalen van de graad van master in de Opleidings- en Onderwijswetenschappen. Antwerpen: Universiteit Antwerpen, Instituut voor Onderwijs- en Informatiewetenschappen.
- Dekeyzer, B. (2010). Education through Art: kunst- en cultuureducatie als motor van leren. In B. Dekeyzer. (Red.), *Education through art* (pp. 7-10). Amsterdam: Bezige Bij.
- (z.j.). *Doelgroep*. Geraadpleegd op 24 november 2014, op <http://www.sinzwest.be/>.
- (z.j.). *Filosofie*. Geraadpleegd op 24 november 2014, op <http://www.sinzwest.be/>.
- (z.j.). *Folder*. Geraadpleegd op 15 oktober 2014, op http://www.g-o.be/gezondheid/ondersteuningexternepartners/bednet/Documents/Folder_2013.pdf.
- Govaerts, M., Smeyers, A. (2010). *Geef me veerkracht: Over onderwijs aan langdurig zieke kinderen* (eerste druk). Leuven: Davidsfonds.
- (z.j.). *Hoe werkt het?: FAQ*. Geraadpleegd op 7 augustus, op <http://www.bednet.be/hoe-werkt-het-/faq>.
- (z.j.). *Hoe werkt het?: Voor de ouders*. Geraadpleegd op 20 juli 2014, op <http://www.bednet.be/hoe-werkt-het-/voor-de-ouders>.
- (z.j.). *Hoe werkt het?: Voor de school*. Geraadpleegd op 20 juli 2014, op <http://www.bednet.be/hoe-werkt-het-/voor-de-school>.
- Janssens, E., Lindekens, K. (2013). *Jaarverslag Bednet vzw* [Elektronische versie]. (z.p.).

- Kohl, M.A.F., (2004). *Creatief vormgeven met kinderen* (tweede druk). Katwijk: Panta Rhei.
- Kohl, M.A.F., & Solga, K. (2000). *Kinderen ontdekken de grote kunstenaars* (tweede druk). Katwijk: Panta Rhei.
- (z.j.). *Langdurig zieke kinderen kunnen naar school via het internet*. Geraadpleegd op 15 oktober 2014, op http://www.g-o.be/gezondheid/ondersteuningexternepartners/bednet/Documents/Folder_2013.pdf.
- (2007). *Lang ziek en toch op school?* Geraadpleegd op 21 augustus 2014, op <http://www.klasse.be/ouders/21814/lang-ziek-en-toch-op-school/>.
- (z.j.). *Leerplicht en schoolplicht*. Geraadpleegd op 26 november 2014, op <http://www.vlaanderen.be/nl/onderwijs-en-wetenschap/onderwijsbeleid/recht-op-onderwijs-en-leerplicht/leerplicht-en-schoolplicht>.
- Lindekens, K. (2015, 6 februari 2015). *Land in zicht*. Geraadpleegd op 13 februari 2015, op <http://www.bednet.be/nieuws/land-zicht>.
- (2012). *Naar de les in mijn kamer*. Geraadpleegd op 21 augustus 2014, op <http://www.klasse.be/ouders/32974/naar-de-les-in-mijn-kamer/>.
- (2014, 16 mei). *Onderwijs voor zieke jongeren en vrijstelling van de leerplicht*. Geraadpleegd op 2 november 2014, op <http://www.ond.vlaanderen.be/edulex/database/document/document.asp?docid=13646>.
- (2010, 22 juni). *Onderwijs voor zieke kinderen*. Geraadpleegd op 21 augustus 2014, van <http://www.schooldirect.be/nieuws/basisonderwijs/onderwijs-voor-zieke-kinderen>.
- (z.j.). *Onze techniek: Onze software*. Geraadpleegd op 3 juli 2014, op <http://www.bednet.be/onze-techniek>.
- (z.j.). POZiLiV: Platform van Onderwijs aan Zieke Leerlingen in Vlaanderen: Visietekst [Elektronische versie]. *POZiLiV*, 2, 1-2.
- Roosenbroeck, J. (2010-2011). *Onderwijs voor langdurig zieke kinderen: Bednet: Onderzoek naar de mate van bekendheid bij (toekomstige) leerkrachten in het secundair onderwijs* [Elektronische versie]. Onuitgegeven afstudeerproject bachelor secundair onderwijs. Vorselaar: Katholieke Hogeschool Kempen, departement lerarenopleiding.
- Six, G. (1999, maart). Kunst als product en kunst als activiteit. *Etcetera*, 67(68), 39-41.
- (z.j.). *Structuur*. Geraadpleegd op 24 november 2014, op <http://www.sinzwest.be/>.
- (z.j.). *De toekomst*. Geraadpleegd op 5 oktober 2014, op <http://www.bednet.be/over-bednet/de-toekomst>.
- Van de Velde, A. (2001, juli). *Thuisonderwijs: Brug tussen schoolleven en ziekbéd*. Geraadpleegd op 2 november 2014, op http://www.tegenkanker.be/thuisonderwijs_brug_tussen_schoolleven_en_ziekbed.
- (2014, 19 november). *Verdrag inzake de rechten van het kind*. Geraadpleegd op 26 november 2014, op http://nl.wikipedia.org/wiki/Verdrag_inzake_de_rechten_van_het_kind.
- (z.j.). *Visietekst*. Geraadpleegd op 28 oktober 2014, op <http://www.onderwijsvoorziekekinderen.be/visietekst.html>.
- Vos, J. (2002). *Het huis lijkt wel een schip* (tweede druk). Handleiding voor poëzieonderwijs op de basisschool. Baarn: HBUgevers.
- (z.j.). *Wat doet S&Z?* Geraadpleegd op 22 oktober 2014, op <http://www.s-z.be/wat-doet-sz/>.
- (z.j.). *Wat is S&Z?* Geraadpleegd op 26 november 2014, op <http://www.s-z.be/wat-is-sz/>.
- (z.j.). Wettelijke voorzieningen [Elektronische versie]. *SINZWest*, 1, 1.

- (z.j.). *Ziekenhuisschool Leuven: Trefpunt onderwijs aan zieke kinderen: Secundair onderwijs.* Geraadpleegd op 3 november 2014, op <http://www.kuleuven.be/uzschool/p/zhssecundair.html>.
- (2013, 17 januari). *Ziekenhuisschool stad Gent.* Geraadpleegd op 9 november 2014, op <http://education.skynet.be/uzschool/>.
- (2014, 11 september). *Zo werkt Bednet in je klas.* Geraadpleegd op 3 oktober 2014, op <http://www.klasse.be/leraren/48532/zo-werkt-bednet-in-je-klas/>.

8 Inventarislijst van bijlagen

1 Enquête Bednetleerlingen derde graad basisonderwijs + eerste graad secundair onderwijs

- 1.1 Begeleidende brief
- 1.2 Opgestuurde enquête
- 1.3 Ingevulde enquêtes Bednetleerlingen derde graad basisonderwijs + eerste graad secundair onderwijs
 - 1.3.1 Enquête 1
 - 1.3.2 Enquête 2
 - 1.3.3 Enquête 3
 - 1.3.4 Enquête 4
- 1.4 Verwerking cijfergegevens: vakken die Bednetters volgen
- 1.5 Verwerking cijfergegevens: vakken die Bednetters willen volgen (maar niet doen)

2 Interviews

- 2.1 Interview Bednetconsulente West-Vlaanderen Martine Baeyens: uitgewerkt met antwoorden
- 2.2 Interview leerkracht: uitgewerkt met antwoorden

9 Bijlagen

1 Enquête Bednetleerlingen derde graad basisonderwijs + eerste graad secundair onderwijs

1.1 Begeleidende brief

Dag Bednetter! :-)

Ik ben Hanne Degryse, laatstejaarsstudente aan de lerarenopleiding secundair onderwijs. Ik volg er de vakken plastische opvoeding en project kunstvakken.

Voor mijn onderzoeksopdracht (eindwerk) werk ik rond de vraag: Hoe kan je Bednet inzetten bij kunsteducatie?

Eerst en vooral vraag ik mij ook af wat jij zo belangrijk vindt aan het volgen van de lessen via Bednet en wat het grootste voordeel hiervan is (vraag 1).

Verder zou ik graag de huidige situatie in kaart brengen. Zo wil ik eens polsen in hoeverre jij de kunstvakken al dan niet volgt via Bednet. Misschien zit je vooral achter je computer tijdens de denkvakken, zoals wiskunde en taal? Of toch niet? (vraag 2-3)

Daarnaast zou ik ook graag weten hoe je leerkracht lessen kunsteducatie via Bednet aanpakt (als je die lessen volgt) of hoe je zou willen dat je leerkracht dit aanpakt (als je deze lessen niet volgt). Ook waarom je dit al dan niet belangrijk vindt, zou ik graag doorkrijgen. (vraag 4-5)

Je zou me heel veel helpen door deze enquête in te vullen! Op die manier kan ik beter inschatten hoe de kunsteducatie in Vlaanderen via Bednet gebeurt.

Alvast bedankt voor je tijd en nog veel succes gewenst met het Bednetten!

Hanne Degryse
Studente 3 baso PO-PKV
Vives-hogeschool, Brugge

1.2 Opgestuurde enquête

Doelgroep: Leerlingen uit de derde graad basisonderwijs of de eerste graad secundair onderwijs die de lessen volgen via Bednet.

1) Ik ben *helemaal niet/een beetje/heel erg* blij (schrap wat niet past) dat ik met Bednet de lessen mag volgen, omdat (schrijf hier wat volgens jou het grootste voordeel is aan Bednet.) (Meerwaarde)

.....

.....

.....

2) Duid hieronder de vakken aan waarvoor jij de lessen volgt via Bednet:

- wiskunde/rekenen;
- Frans;
- Nederlands/taal;
- aardrijkskunde, geschiedenis/wero;
- wetenschapsvakken;
- techniek.

- muzische opvoeding;
- plastische opvoeding;
- muzikale opvoeding;
- drama en expressie;
- kunstzinnige projecten.

3) Voor welke vak(ken) volg je geen Bednet, maar mis je het wel?

-
-
-
-
-

4) Misschien volg je al de lessen kunsteducatie (muzikale opvoeding, plastische opvoeding, muzische opvoeding, drama en expressie, kunstzinnige projecten) via Bednet. Indien ja: Probeer hieronder te omschrijven hoe je leerkracht dit aanpakt. Werk je in groep of alleen? Mag je antwoorden door het microfoontje? Welke taken en/of rollen mag je uitvoeren? Mag je meespelen, zingen, tekenen? Hoe begeleidt de leerkracht jou daarbij? Op welke manier kan je je resultaten laten zien aan je leerkracht en klasgenoten?

.....
.....
.....
.....
.....

Indien je geen lessen kunsteducatie krijgt via Bednet: Hoe zou je leerkracht deze lessen kunnen aanpakken? Geef enkele ideetjes die je zelf hebt. Het mogen ook gekke ideeën zijn!

.....
.....
.....
.....

5) Waarom zou je het leuk vinden om ook lessen kunsteducatie te volgen via Bednet?

.....
.....
.....

Heel erg bedankt om deze enquête in te vullen! Je hebt me goed geholpen!

Verder nog veel succes gewenst met het Bednetten! ;-)

1.3 Ingevulde enquêtes Bednetleerlingen derde graad basisonderwijs + eerste graad secundair onderwijs

1.3.1 Enquête 1

1) Ik ben ~~helemaal niet~~/~~een beetje~~/~~heel erg~~ blij (schrap wat niet past) dat ik met Bednet de lessen mag volgen, omdat (schrijf hier wat volgens jou het grootste voordeel is aan Bednet.) (Meerwaarde)

Door mijn ziekte is het voor mij onmogelijk om gewoon onderwijs te volgen. Dus mocht Bednet niet bestaan, dan kon ik geen lessen mee volgen met mijn leeftijdsgenoten.

Anderzijds is het wel zo dat er momenteel, door de nieuwe software, veel problemen zijn met Bednet. Dat is soms heel frustrerend zowel voor mij, als voor mijn persoonlijke assistentes, als voor mijn ouders, als voor de school waar ik de lessen volg.

2) Duid hieronder de vakken aan waarvoor jij de lessen volgt via Bednet:

- wiskunde/rekenen;
- Frans;
- Nederlands/taal;
- aardrijkskunde, geschiedenis/wero;
- wetenschapsvakken;
- techniek.

- muzische opvoeding;
- plastische opvoeding;
- muzikale opvoeding;
- drama en expressie;
- kunstzinnige projecten.

3) Voor welke vak(ken) volg je geen Bednet, maar mis je het wel?

- muzikale opvoeding.

4) Misschien volg je al de lessen kunsteducatie (muzikale opvoeding, plastische opvoeding, muzische opvoeding, drama en expressie, kunstzinnige projecten) via Bednet. Indien ja: Probeer hieronder te omschrijven hoe je leerkracht dit aanpakt. Werk je in groep of alleen? Mag je antwoorden door het microfoontje? Welke taken en/of rollen mag je uitvoeren? Mag je meespelen, zingen, tekenen? Hoe begeleidt de leerkracht jou daarbij? Op welke manier kan je je resultaten laten zien aan je leerkracht en klasgenoten?

/

Indien je geen lessen kunsteducatie krijgt via Bednet: Hoe zou je leerkracht deze lessen kunnen aanpakken? Geef enkele ideetjes, die je zelf hebt. Het mogen ook gekke ideeën zijn!

- *Werken in kleine groepjes.*
- *De leerkracht doet ook mee in de toneeltjes en toont zo ook hoe het moet.*
- *Enkel werken via oefeningen: geen theorie, enkel praktijk.*
- *Thuis toneeltjes instuderen en dan naar voor brengen via de camera samen met de klasgenoten.*

5) Waarom zou je het leuk vinden om ook lessen kunsteducatie te volgen via Bednet?

Ik zou later graag mijn beroep maken van iets in drama/expressie en/of muzikale opvoeding. Het is voor mij (wegens mijn ziekte) onmogelijk om gewoon onderwijs te volgen, dus mocht ik dat via Bednet kunnen volgen, zou dat voor mij fantastisch zijn!!!!

1.3.2 Enquête 2

1) Ik ben ~~helemaal niet/een beetje~~ heel erg blij (schrapp wat niet past) dat ik met Bednet de lessen mag volgen, omdat (schrijf hier wat volgens jou het grootste voordeel is aan Bednet.) (Meerwaarde)

Het grootste voordeel is dat ik geen achterstand oloop met de lessen en dat ik hierdoor gevrijwaard blijf om bijlessen te volgen en inhaaltoetsen te moeten doen. Dit bespaart veel tijd in mijn toch al schaarse vrije tijd.

2) Duid hieronder de vakken aan waarvoor jij de lessen volgt via Bednet:

- √ *wiskunde/rekenen;*
- √ *Frans;*
- √ *Nederlands/taal;*
- √ *aardrijkskunde, geschiedenis/wero;*
- √ *wetenschapsvakken;*
- √ *techniek.*

- muzische opvoeding;*
- plastische opvoeding;*
- muzikale opvoeding;*
- drama en expressie;*
- kunstzinnige projecten.*

3) Voor welke vak(ken) volg je geen Bednet, maar mis je het wel?

- *geen.*

4) Misschien volg je al de lessen kunsteducatie (muzikale opvoeding, plastische opvoeding, muzische opvoeding, drama en expressie, kunstzinnige projecten) via Bednet. Indien ja: Probeer hieronder te omschrijven hoe je leerkracht dit aanpakt. Werk je in groep of alleen? Mag je antwoorden door het microfoontje? Welke taken en/of rollen mag je uitvoeren? Mag je meespelen, zingen, tekenen? Hoe begeleidt de leerkracht jou daarbij? Op welke manier kan je je resultaten laten zien aan je leerkracht en klasgenoten?

Ik volg lessen kunsteducatie, maar niet via Bednet. De reden is dat die lessen in een ander klaslokaal doorgaan. In principe zou het mogelijk zijn om zaken zoals tekenen via Bednet te kunnen doen. Tekeningen kunnen ingescand en doorgestuurd worden, voor zover A4-documenten uiteraard. Ik denk dat het moeilijker is om te zingen of andere activiteiten te doen dan gewoon les te volgen. Ik krijg wel de mogelijkheid om het microfoontje te gebruiken om te antwoorden wanneer iets wordt gevraagd aan de leerlingen.

Indien je geen lessen kunsteducatie krijgt via Bednet: Hoe zou je leerkracht deze lessen kunnen aanpakken? Geef enkele ideetjes, die je zelf hebt. Het mogen ook gekke ideeën zijn!

Lessen laten doorgaan in het lokaal waar de Bednetapparaten staan opgesteld.

Theorielessen volgen via Bednet en de praktische oefeningen nadien doen of oefeningen nadien inleveren.

5) Waarom zou je het leuk vinden om ook lessen kunsteducatie te volgen ?

Ik teken graag en hierdoor moet ik dan geen lessen missen. Aangezien die lessen niet als hoofdvakken worden gezien, is het in principe geen probleem dat ik die lessen niet volg. Anderzijds heb ik ook het geluk dat ik een beperkte periode per jaar via Bednet werk. Meestal is dit geen lange periode na mekaar maar eerder regelmatig. Ik krijg niet graag een voorkeursbehandeling ten opzichte van mijn klasgenoten.

1.3.3 Enquête 3

1) Ik ben ~~helemaal niet~~/een beetje/~~heel erg~~ blij (schrapp wat niet past) dat ik met Bednet de lessen mag volgen, omdat (schrijf hier wat volgens jou het grootste voordeel is aan Bednet.) (Meerwaarde)

Ik dan niet zo veel met de lessen achter sta en contact kan houden met mijn klasgenoten.

2) Duid hieronder de vakken aan waarvoor jij de lessen volgt via Bednet:

- wiskunde/rekenen;
- Frans;
- Nederlands/taal;
- aardrijkskunde, geschiedenis/wero;
- wetenschapsvakken;
- techniek.

- muzische opvoeding;
- plastische opvoeding;
- muzikale opvoeding;
- drama en expressie;
- kunstzinnige projecten.

3) Voor welke vak(ken) volg je geen Bednet, maar mis je het wel?

- *techniek;*
- *STV (sociale en technische vaardigheden);*
- *CV (communicatieve vaardigheden);*
- *aardrijkskunde, geschiedenis.*

4) Misschien volg je al de lessen kunsteducatie (muzikale opvoeding, plastische opvoeding, muzische opvoeding, drama en expressie, kunstzinnige projecten) via Bednet. Indien ja: Probeer hieronder te omschrijven hoe je leerkracht dit aanpakt. Werk je in groep of alleen? Mag je antwoorden door het microfoontje? Welke taken en/of rollen mag je uitvoeren? Mag je meespelen, zingen, tekenen? Hoe begeleidt de leerkracht jou daarbij? Op welke manier kan je je resultaten laten zien aan je leerkracht en klasgenoten?

/

Indien je geen lessen kunsteducatie krijgt via Bednet: Hoe zou je leerkracht deze lessen kunnen aanpakken? Geef enkele ideetjes, die je zelf hebt. Het mogen ook gekke ideeën zijn!

Samenwerken met behulp van het microfoontje .

5) Waarom zou je het leuk vinden om ook lessen kunsteducatie te volgen via Bednet?

Het zijn de leuke vakken. Het moeten niet altijd de saaie vakken zijn ;)

1.3.4 Enquête 4

1) Ik ben ~~helemaal niet/een beetje/heel erg~~ blij (schrapp wat niet past) dat ik met Bednet de lessen mag volgen, omdat (schrijf hier wat volgens jou het grootste voordeel is aan Bednet.) (Meerwaarde)

Ik kon alle lessen volgen die nodig waren om naar het volgende jaar te gaan. Zo hoefde ik niet te blijven zitten.

2) Duid hieronder de vakken aan waarvoor jij de lessen volgt via Bednet:

- wiskunde/rekenen;*
- Frans;*
- Nederlands/taal;*
- aardrijkskunde, geschiedenis/wero;*
- wetenschapsvakken;*
- techniek.*

- muzische opvoeding;*
- plastische opvoeding;*
- muzikale opvoeding;*
- drama en expressie;*
- kunstzinnige projecten.*

3) Voor welke vak(ken) volg je geen Bednet, maar mis je het wel?

- *techniek;*
- *PO;*
- *geschiedenis.*

4) Misschien volg je al de lessen kunsteducatie (muzikale opvoeding, plastische opvoeding, muzische opvoeding, drama en expressie, kunstzinnige projecten) via Bednet. Indien ja: Probeer hieronder te omschrijven hoe je leerkracht dit aanpakt. Werk je in groep of alleen? Mag je antwoorden door het microfoontje? Welke taken en/of rollen mag je uitvoeren? Mag je meespelen, zingen, tekenen? Hoe begeleidt de leerkracht jou daarbij? Op welke manier kan je je resultaten laten zien aan je leerkracht en klasgenoten?

/

Indien je geen lessen kunsteducatie krijgt via Bednet: Hoe zou je leerkracht deze lessen kunnen aanpakken? Geef enkele ideetjes, die je zelf hebt. Het mogen ook gekke ideeën zijn!

Gewoon dat ik mijn materiaal thuis mag nemen en achter de computer (van Bednet) mee volg en luister naar de opdracht.

5) Waarom zou je het leuk vinden om ook lessen kunsteducatie te volgen via Bednet?

Ik vind het wel leuk om nog wat te tekenen en ook eens wat rust tussen de andere lessen te hebben.

1.4 Verwerking cijfergegevens: vakken die Bednetters volgen

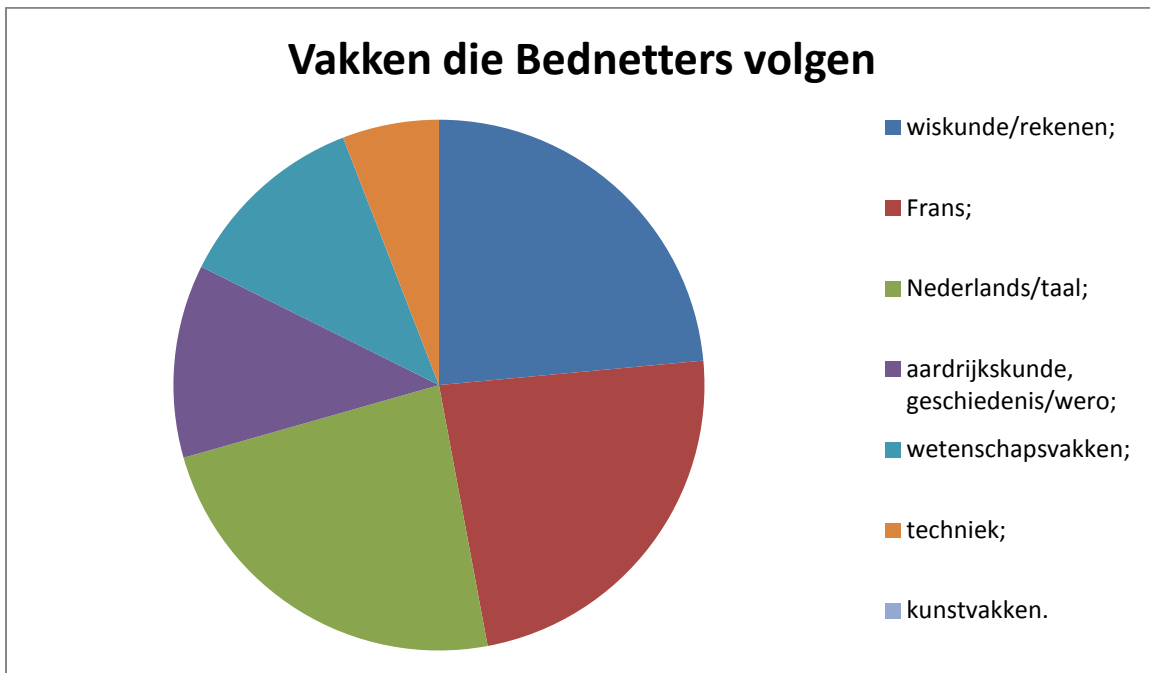

Fig. 10: Vakken die Bednetters volgen

1.5 Verwerking cijfergegevens: vakken die Bednetters willen volgen (maar niet doen)

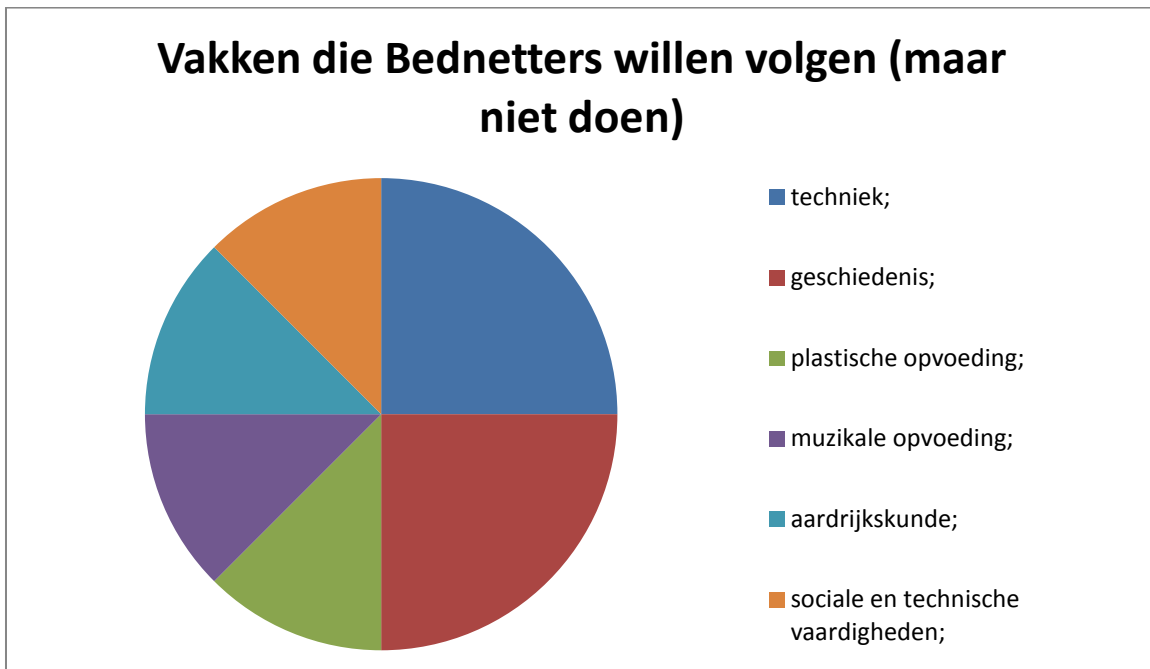

Fig. 11: Vakken die Bednetters willen volgen (maar niet doen)

2 Interviews

2.1 Interview Bednetconsulente West-Vlaanderen Martine Baeyens: uitgewerkt met antwoorden

1. Welke leerlingen hebben recht op het gebruik van Bednet? Hoe zit het met de wetgeving hier rond?

In april 2014 nam de Vlaamse Regering in het onderwijsdecreet op dat synchroon internetonderwijs een recht moet zijn voor iedereen, naast Tijdelijk Onderwijs Aan Huis. Maar die regelgeving moet in de praktijk nog verder uitgewerkt worden.

Bednet vzw kan momenteel nog niet alle leerlingen die langdurig afwezig zijn van school, helpen. Dat komt omdat er enkele beperkende factoren zijn waarmee de organisatie te kampen heeft. Het gaat dan over een tekort aan materiaal en personeel.

2. Hoe verloopt een aanvraag voor Bednet (beknopt)?

Sinds vorig schooljaar gebeuren alle aanvragen voor een Bednetproject via de website. De aanvrager vult daar een formulier in. De aanvraag komt dan terecht bij de centrale organisatie en bij twee regiocoördinatoren. Vlaanderen wordt in het Bednetsysteem ingedeeld in een regio Oost (provincies Antwerpen, Limburg en Vlaams-Brabant) en een regio West (Oost- en West-Vlaanderen). De twee coördinatoren van elke regio bepalen dan op geografisch vlak aan welke Bednetmedewerker (consulent, regiocoördinator) de aanvraag het beste toebehoort. De verdeling gebeurt dus op basis van geografische spreiding.

De regiocoördinator belt dan de school en de ouders op om na te gaan of het project ontvankelijk is of niet. Om een aanvraag als 'ontvankelijk' te bestempelen moet er aan een aantal voorwaarden voldaan worden. Bijvoorbeeld: het project moet een bepaalde duur hebben en het kind moet ingeschreven zijn in een Vlaamse school.

Daarna bespreken de Bednetmedewerkers binnen welke termijn het project opgenomen zal worden. Dat zenden ze door naar de collega die het dichtst bij werkt. Die persoon zal dan ook contact opnemen met de ouders en de school.

De Bednetmedewerker, die is aangesteld om het project op te volgen, voert nu een introductiegesprek met de school en de ouders. Hierin toetsen ze samen verder af of het project echt kan doorgaan. Ook nu kan het zijn dat het toch wordt afgelast, ook al voldoet het kind/de jongere aan de eerste voorwaarden. Er kunnen tijdens het introductiegesprek nog zaken aan de oppervlakte komen, zoals beperkingen van de leerling die niet geëxpliciteerd stonden in de aanvraag.

Daarna bekijken technici of de internetlijnen sterk genoeg zijn. Vervolgens plannen de medewerkers wanneer ze het materiaal zullen installeren. Tot slot is er dan de eigenlijke opstart in de klas.

3. Op welke manier kan Bednet een aanvulling vormen op andere onderwijsinitiatieven voor leerlingen die niet naar school kunnen (bijvoorbeeld: TOAH, ziekenhuisschool ...)?

4. Wat is volgens u de grootste meerwaarde van het Bednetsysteem?

Bednet kan voor veel leerlingen meer structuur brengen in de dag en zorgt ervoor dat ze een aanknopingspunt hebben met het echte schoolgaan. Ze zijn nu terug opgenomen in de groep en kunnen op de traditionele manier leren, zoals hun klasgenoten.

Bij toetsen kunnen de Bednetters ook meedoen met de rest van de klas. Het geeft voor de leerkracht een exacter beeld van wat de leerling al verworven heeft aan kennis.

Bovendien is er bij veel leerlingen een goede band met de klas. Het Bednetsysteem zorgt dat die band sterk blijft.

Wanneer leerlingen enkel Tijdelijk Onderwijs Aan Huis krijgen, gaan ze enkel om met volwassenen en zitten ze wat geïsoleerd van de klasgroep. Terwijl ze via het Bednetsysteem contact kunnen blijven houden met leeftijdsgenoten.

De leerlingen appreciëren het enorm dat ze de leuke momenten in de klas ook kunnen meemaken (bijvoorbeeld: de lachmomenten, het doorsturen van kaartjes).

5. Met welke partners moeten de Bednetmedewerkers overleggen om het onderwijs van de leerling op elkaar af te stemmen? Hoe gebeurt zo'n overleg? Hoe vaak? Wordt er ook geëvalueerd?

In de eerste plaats gaan we in gesprek met de directie, de leerlingbegeleider en de zorgleerkracht. Zij betrekken op hun beurt de klassenraad in het overleg in verband met het onderwijs voor de langdurig zieke leerling.

In het overleg worden Bednet, TOAH en eventueel s&z op mekaar afgestemd. Dat wordt op school bij langlopende projecten ingepland. Tussendoor wordt er contact opgenomen met de betrokkenen via e-mail of telefoon.

Bij sommige projecten is het nodig om alle actoren (directie, ouders, leerling, medische professionelen, GON, CLB ...) samen te brengen. Dan proberen de diverse actoren dat te doen na een vakantie, wanneer er dus al een evaluatie plaatsgevonden heeft.

Dergelijke samenkomsten gebeuren zeker niet bij alle projecten, alleen bij die waarvan de Bednetmedewerker die het opvolgt, voelt dat het projects niet zo goed loopt, waar er communicatieproblemen opduiken of wanneer er bijsturingen nodig zijn.

Bij langlopende projecten gebeurt zo'n overleg twee à drie keer in een schooljaar, tenzij er zaken opduiken waarbij er ingegrepen moet worden. Dan gebeurt er een tussentijds overleg.

Aan tafel zitten met vrijwilligers of TOAH-leerkrachten komt slechts zeer zelden voor.

6. Hoeveel leerlingen volgen in West-Vlaanderen (een deel van de) lessen via Bednet? Hoeveel daarvan zitten er in de derde graad van het lager onderwijs of in de eerste graad van het secundair?

Het cijfermateriaal werd mij later bezorgd.

7. Voor welke (soort) vakken volgen de meeste leerlingen, in zover u daar zicht op heeft, Bednet?

De meeste leerlingen, die in een Bednetproject zitten, volgen niet voor alle vakken de lessen via de internetverbinding, omdat de leerlingen ziek zijn en dat een te grote belasting zou vormen. Er wordt een selectie gemaakt van vakken.

Meestal nemen de Bednetters deel aan de taallessen, soms ook aan wiskunde en godsdienst. Dat laatste omdat godsdienst een algemeen vormend en sociaal ontwikkelend vak is. Ook voor de klassfeer is dat goed. Natuurwetenschappen, geschiedenis en aardrijkskunde worden meestal niet gevolgd.

In het basisonderwijs proberen de Bednetmedewerkers de leerkrachten te stimuleren om Bednet niet enkel in te zetten voor de cognitieve vakken, maar de leerlingen ook te laten deelnemen aan het beluisteren van verhalen en het spelen van diverse spelletjes.

8. Wordt Bednet vaak gebruikt bij groepswork? Hoe pakken de leerkrachten en de leerlingen dat dan concreet aan?

Vanaf het schooljaar 2014-2015 zit er standaard in alle materiaalbakken een splitter, waaraan twee koptelefoons gekoppeld kunnen worden. Die kan de leerkracht inzetten bij groepsworken, waarbij er dus twee klasgenoten aan de computer kunnen zitten en in contact staan met de Bednetleerling. Hierdoor kan de Bednetter ook terug communiceren zonder dat de volledige klas zijn/haar antwoord hoort. Enkel de leerlingen met wie hij/zij samenwerkt kan horen wat de Bednetleerling zegt.

9. Zijn er veel leerlingen die de lessen kunsteducatie (muzische opvoeding, muzikale opvoeding, plastische opvoeding, drama en expressie, kunstzinnige projecten ...) volgen via Bednet? Hoe pakt de leerkracht dat aan? Hoe gebeurt dat in de praktijk?

In het lager onderwijs proberen de medewerkers van Bednet er voor te zorgen dat de leerlingen ook muziek kunnen volgen en liedjes mogen zingen, iets mogen voordragen ... Hierbij moeten we wel de opmerking maken dat de Bednetmedewerkers aangeven dat dat allemaal mogelijk is, maar dat ze niet controleren in hoeverre die zaken ook daadwerkelijk in de klaspraktijk gebeuren.

In het secundair onderwijs worden de vakken plastische en muzikale opvoeding nog totaal niet gevolgd. Dat is dus nog een werkpuntje voor de toekomst. Die vakken glijpen tussen de mazen van het net door. Nochtans trekken die lessen veel open en hebben ze haken met andere domeinen (bijvoorbeeld: Waarom volg je wiskunde? --> wiskunde opentrekken naar kunstzinnige domeinen).

10. Neemt de zieke leerling ook deel aan (enkele activiteiten van) projectdagen rond kunst- en cultuureducatie via Bednet? Hoe gebeurt dit?

Dergelijke zaken zijn nog bij geen enkele Bednetter gebeurd.

Ook na navraag bij de collega's blijkt dat kunstzinnige projecten nog niet uitgevoerd worden via Bednet.

11. Is er meer vraag naar het volgen van lessen kunst- en cultuureducatie via Bednet door de leerlingen? Door de leerkrachten?

Leerlingen zouden hier eventueel sneller naar vragen (als ze in de derde graad basis of de eerste graad secundair onderwijs al zo weerbaar zijn in hun ziekteperiode).

De leerkrachten focussen echt op het cognitieve.

12. Waarvoor dienen de symbooltjes op de schermafbeelding van de Bednetleerling?

Fig. 3 Beeldscherm Bednetprogramma (naar Bednet vzw, z.j.)

Zie figuur 3 onder 'Werking Bednet'.

13. Op internet las ik dat Take Off de Franstalige versie is van Bednet. Zijn er gelijkenissen/verschilpunten tussen beide organisaties?

Take Off werkt op een andere manier dan Bednet. Twee gepensioneerde ingenieurs hebben Take Off opgericht. Zij werken met negen vrijwilligers en drie contractuelen.

14. Kunt u wat meer vertellen over ASCIT? Klopt het dat het een project was, voorafgaand aan Bednet?

ASCIT bestaat niet meer. Het project ging inderdaad vooraf aan Bednet. ASCIT was een onderzoeksproject dat ontwikkeld werd na een vraag van het Vlaams Patiëntenplatform. Het project startte in 2005 en eindigde twee jaar later, op 31 december 2007.

Daarna volgde nog een vervolgtraject van één jaar. Het huidige programma werd ontworpen in samenwerking met Mc Nolia. Vervolgens werkte Bednet verder samen met Androme. Die laatste partner ontwikkelde de software. Zo paste men het systeem steeds aan en werd het geoptimaliseerd om te voldoen aan de noden van de zieke leerling en zijn/haar klas.

2.2 Interview leerkracht: uitgewerkt met antwoorden

1) Wat is volgens u de grootste meerwaarde die het Bednetsysteem biedt?

Kinderen die lang bedlegerig zijn, hebben er nood aan om verbonden te zijn met de klas. Je kan als leerkracht wel op bezoek gaan, maar dat is niet hetzelfde voor het kind. Onze klas heeft nooit de ervaring gehad dat de leerling afwezig was. Het kind maakte het klasleven mee en kon zelfs deelnemen aan groepswork. Kortom: de grootste meerwaarde van het project is dat de Bednetters zich dus bij de groep betrokken voelen.

Je moet je als leerkracht wel flexibel kunnen opstellen, door bijvoorbeeld de klasschikking te wijzigen en banken te verplaatsen bij groepsworken of andere activiteiten, zodanig dat de Bednetter alles kan volgen en zien.

2) Welke voor- en nadelen heeft u ondervonden bij het werken met Bednet?

Alles is bijna een voordeel aan Bednet.

Een nadeel tijdens de muzische lessen is, bijvoorbeeld, het werken met een moeilijker materiaal zoals klei. Dat kan perfect, maar dan moet er ook klei aanwezig zijn bij de Bednetter thuis.

Ook de beperkte mobiliteit van de Bednetleerling kan soms een hindernis vormen tijdens de muzische lessen (bijvoorbeeld bij een leerling die aan een baxter ligt). Maar wij losten dat altijd op en probeerden dat te omzeilen.

Bovendien volgde de Bednetter steeds de muzisch lessen mee, omdat hij ook zelf een heel creatief persoon was. Wanneer hij niet zelf kon deelnemen aan de activiteit, keek hij toch mee via de camera en gaf tips aan zijn klasgenoten: 'Je kan dat zo doen.' Of: 'Probeer het eens op die manier.'

Een ander nadeel is dat de Bednetleerling lijfelijk niet aanwezig was, maar eigenlijk had de hele groep wel het gevoel dat hij toch in de klas zat. Behalve tijdens spelelementen, bijvoorbeeld wanneer we in een kring stonden en handen gaven aan elkaar, merkten de klasgenoten dat de leerling niet lijfelijk aanwezig was.

Maar over het algemeen zijn er bijna geen nadelen aan Bednet en de kleine nadelen die er zijn, kan je gemakkelijk oplossen met een beetje flexibiliteit en creativiteit.

3) Kon u de Bednetter laten deelnemen aan groepsworken? Hoe organiseerde u dat? Verliep het samenwerken tussen de leerling(en) in de klas en de Bednetter vlot?

Ik organiseerde regelmatig groepsworken. Enkele leerlingen zetten dan hun banken rond het computerscherm en namen een koptelefoon. Op die manier konden ze gemakkelijk communiceren met elkaar. Als er niets aan de techniek mankeerde, verliep dat allemaal vlot.

De leerlingen zelf beheersten de techniek. Er waren drie verantwoordelijken die het systeem bedienden. Het is dan ook een van de doelstellingen van Bednet dat ik als leerkracht niet alleen verantwoordelijk was voor de bediening van het systeem, maar dat de kinderen er zelf mee aan de slag gingen. De leerlingen namen spontaan die rol op. Ze hebben bovendien heel wat maturiteit meegekregen, die andere leerlingen van het zesde leerjaar nog niet hebben.

Dat kwam doordat ze hun verantwoordelijkheden om te werken via Bednet niet uit de weg gingen. Bednet maakte ook een sterke band tussen de zieke leerling en zijn klasgenoten, mogelijk.

4) Welke vakken volgde de Bednetleerling via het internetsysteem?

De Bednetter volgde doorsnee enkele lessen van alle vakken. Natuurlijk hing dat af van dag tot dag hoe fris of hoe ziek de leerling was. Meestal volgde hij de lessen tijdens de voormiddag.

Ik wilde hem niet alleen de cognitieve vakken laten volgen, maar, bijvoorbeeld, ook zangles en lessen binnen de andere muzische domeinen.

5) Nam de Bednetter deel aan de lessen muzische opvoeding? Hoe verliep dit? - 6) Welke aanpassingen moest u doen in uw lesgeven om de Bednetter te betrekken in de lessen muzische opvoeding?

De Bednetleerling nam ook deel aan de lessen muzische opvoeding. Zo kon hij meezingen. Wanneer ik de leerlingen begeleidde op de piano verzette ik het instrument, zodat hij mij kon zien spelen.

Bijzonder materiaal om tijdens beeldlessen mee te werken, bracht ik thuis.

De muzische lessen organiseerden we alsof de Bednetter ook lijfelijk in de klas aanwezig was. Wanneer we tekenden of schilderden, stuurde hij zijn resultaten door met de printer-scanner. Hij toonde die ook via de camera. We hebben vooral tweedimensionaal gewerkt, minder driedimensionaal. Dat stond later in het jaar op het programma, maar toen was de leerling eigenlijk te ziek om te Bednetten. Toch wil ik nog zeggen dat driedimensionaal werken eigenlijk ook perfect mogelijk is via het Bednetsysteem.

Muzische lessen zijn de moeilijkste vakken om via Bednet te geven, maar het is perfect mogelijk. Het zou handig zijn, mocht er iemand bij de Bednetter thuis zitten om hem te begeleiden tijdens de muzische lessen, vooral dan bij het maken van driedimensionale kunstwerken.

Via de camera konden de leerlingen de Bednetter helpen en tips geven. De Bednetleerling zelf kon inzoomen op zijn werkje en dat van alle kanten aan zijn klasgenoten laten zien.

Als leerkracht moet je vooral soepel zijn. Op een moment dat de leerling fris is, moet je je lesrooster kunnen omgooien en, bijvoorbeeld, in plaats van een wiskundeles een muzische les geven, waarbij de leerling kan bewegen of een liedje zingen. Dat deden we ook. Zo liet ik de Bednetter mee de bewegingen doen op bepaalde liedjes die we zongen en kon hij met de camera close ups nemen van die bewegingen bij zichzelf en bij zijn klasgenoten.

Ook maakte ik tijd om liedjes te zingen en te musiceren met muziekinstrumentjes samen met de cliniclowns. Op die manier zat de Bednetter in het UZ Gent en zaten wij hier in Emelgem, maar het leek alsof we samen in onze klas zaten. Dat deden we echt graag.

In een lagere school is het gemakkelijker om flexibel je rooster aan te passen, omdat er maar één leerkracht is. Hierdoor kan je gemakkelijker muzische momenten inlassen wanneer de Bednetter hier fit genoeg voor is.

Eigenlijk is de lagere school een warm nest, waar de leerkracht gemakkelijker kan inspelen op de behoeftes van de leerlingen. Er wordt in het middelbaar minder aan kunsteducatie gedaan via Bednet, net omdat de schoolstructuur er zo complex in elkaar zit. Elke afzonderlijke leerkracht is wel van goede wil, maar het is niet eenvoudig om alles op elkaar af te stemmen.

De Bednetter zelf tekende en filmde ook heel graag en daar speelde ik als leerkracht op in.

Hij toonde vaak filmpjes aan zijn klasgenoten die hij zelf gemaakt had en daar werkten we dan in de klas op verder. Ik stimuleerde dat en vind het belangrijk om vanuit de interesses van de leerlingen zelf te vertrekken.

De klas maakte ook filmpjes voor de Bednetter en werkte rond fotografie. De Bednetleerling volgde als hobby in het deeltijds kunstonderwijs de cursus 'animatiefilmpjes' en leerde zelfs aan de klas hoe ze dat moesten doen.

7) Hoe kon u de Bednetleerling individueel begeleiden bij het beeldend werken/het voordragen/het musiceren ...? Verliep dat vlot?

De Bednetter scande zijn tekeningen door via de printer-scanner. Tussentijdse resultaten toonde hij via zijn camera.

Ik zette de leerlingen tijdens de muzische lessen heel vaak in groepjes, zodat ze elkaar tips konden geven over hun tekeningen.

Bijvoorbeeld: 'Hoe moet ik dat doen?' Of: 'Ik ken een manier om een mooie vis te tekenen. Ik zal het je tonen.' Dat scanden ze dan door naar elkaar via de printer-scanner en ze gaven elkaar feedback.

8) Welke reacties kreeg u van de Bednetter en de leerlingen in de klas tijdens de lessen muzische opvoeding? Positieve? Suggesties? Wat vonden ze er zelf van?

De leerlingen waren zeer enthousiast tijdens de lessen muzische opvoeding. Vooral het experimenteren met ICT vonden ze heel leuk. We speelden zelfs muzische spelletjes om te experimenteren met cameragebruik. Bijvoorbeeld: de Bednetter zoomde in op een klasgenoot en dan raadde de klas wie het was of wie de volgende zou zijn. Of de Bednetleerling richtte zijn camera, bijvoorbeeld, op een detail van het plafond of van een voorwerp in de klas.

Kortom: het hele project en de toepassing ervan in de muzische lessen was een zeer positieve ervaring.

9) Wanneer u nogmaals een Bednetter in uw klas zou hebben, wat zou u behouden/anders aanpakken tijdens de lessen muzische opvoeding?

Veel dingen zou ik behouden, zoals ik ze heb aangepakt.

Het zou tof zijn mocht iedereen een headsetje hebben, zodat de Bednetter alles kan horen als iemand iets zegt. Nu was het verschil met een gewone les dat ik als leerkracht heel mobiel moest zijn om de klasgenoten, die wilden antwoorden, dat in de microfoon te laten doen.

Mocht ik in de toekomst nog een Bednetproject krijgen, zou ik misschien nog wat meer nadenken over hoe ik de creatieve vakken kan integreren. Nu vroegen de ouders af en toe om te zorgen dat hij vooral zijn cognitieve vakken onderwezen kreeg. Ik heb dat als leerkracht zelf een beetje uit hun hoofd gepraat, omdat ik het muzische heel erg belangrijk vind.

Kortom muzische lessen zijn zeker mogelijk via Bednet. Een muzikles is eigenlijk qua Bednettechniek en -werkwijze exact hetzelfde als een wiskundeles.

Leerlingen die langdurig afwezig zijn, worden eigenlijk al gestraft door ziek te zijn. Het zou voor hen dan ook een extra straf zijn, als je ze alleen maar de cognitieve vakken laat volgen en hen de muzische lessen ontzegt.

Je kunt het niet maken om, bij manier van spreken, tegen de Bednetter te zeggen: 'Tot morgen voor de wiskundeles. Wij gaan nu de computer afsluiten en tekenen of zingen.'

Ik werkte liever omgekeerd en vertrok vanuit datgene dat de leerlingen en de Bednetter zelf wilden doen.

Als je met Bednet werkt, kan je jou daar gemakkelijk van af maken als leerkracht, maar je kan er ook heel wat mee doen en er veel uit halen voor de leerlingen. Ik zeg dikwijls tegen stagiairs dat je als leerkracht niet mag rekenen op een 'nine to fivejob'. Het zijn de kinderen waarmee je werkt die zorgen voor de passie in je job. Je moet als leerkracht dus een bepaalde visie of filosofie hebben, waarmee je voor de klas staat en die je kan overdragen op je leerlingen.

3 Kunsteducatieve lespakketten

3.1 Les 1: woord (duur: 100' --> 2 uren)

LESONTWERP (voorblad)	
Naam: Hanne Degryse Datum: Stageschool:	Klas en lokaal: 3 de graad basisonderwijs of eerste graad secundair onderwijs (A- of B-stroom) Aantal lln: Vakmentor S.O.: Vak: plastische opvoeding/project kunstvakken/muzische opvoeding: muzisch taalgebruik/Nederlands: poëzie
Lesonderwerp: Verborgen boodschappen Werken aan: woordbeeld; Werken rond: <i>Hebban olla vogala nestas</i> van Benjamin Verdonck; Werken met: poëzie schrijven: kleurenelfje.	
1 MEDIA EN BRONNEN	
<u>Materiaallijst:</u> <ul style="list-style-type: none">• kunstbeschuwing: geprojecteerde installatie <i>Hebban olla vogala nestas</i> van Benjamin Verdonck + afgedrukte versie;• werkblaadjes voor de leerlingen;• fiches voor de leerlingen in de klas;• fiche voor de Bednetleerling thuis;• foto toestel/iPad voor de Bednetleerling thuis;• klasattributen en allerlei andere voorwerpen om installatie mee te maken;• eigen uitvoering leerkracht;• kunstkoffers met al dit materiaal voor de leerling thuis en de jongeren in de klas.	
<u>Bronvermelding:</u> <ul style="list-style-type: none">• S.n. (s.d.). <i>Benjamin Verdonck</i>. Geraadpleegd op 15 oktober 2014, op http://track.be/nl/index.php/kunstenaars/detail/benjam_verdonck.• Crul, K. (2013). Intensief alle zintuigen gebruiken. In K. Selhorst (Red.), <i>Zeppelin</i> (pp. 53). Kalmthout: Pelckmans.• S.n. (s.d.). <i>DERDE GRAAD SINT-BERNADETTE maken van "KLEURENELFJES"</i>. Geraadpleegd op 15 oktober 2014, op http://users.skynet.be/yvm/fotoarchief2_klassb56_kleurenelfjes02.htm.• S.n. (s.d.). <i>Flickr</i>. Geraadpleegd op 15 oktober 2014, op https://www.flickr.com/photos/shosdez/7628749856/.	
2 BEGINSITUATIE	
De leerlingen zitten in de derde graad van het basisonderwijs of in de eerste graad	

secundair. Ze hebben nog niet gewerkt rond *Hebban olla vogalas nestas*.

Ze kennen ongetwijfeld wel heel wat films en boeken waarin verborgen boodschappen worden gebruikt.

In de klas zit een leerling die de lessen volgt via Bednet.

3 DOELSTELLINGEN

3.1 Verwijzing naar het leerplan:

Muzische opvoeding derde graad lager onderwijs: muzisch taalgebruik (1999)

3.1 Beschouwen

De leerlingen kunnen:

- 2 de wereld, en in het bijzonder de muzische expressie ervan, met een open houding benaderen;
- 4 gevoelig zijn voor het overdrachtelijk of symbolisch karakter van een muzische expressievorm.

3.2 Creëren

De leerlingen kunnen:

- 19 genoeg beleven aan muzisch bezig zijn;
- 21 het muzisch bezig zijn zelf kunnen verrijken en sturen.

Nederlands eerste graad secundair onderwijs A-stroom: D/2010/7841/016

- 8 De leerlingen kunnen de volgende voor hen relevante teksten lezen
 - 9 De leerlingen zijn bereid (ET 12*): hun persoonlijke waardering en voorkeur voor bepaalde teksten uit te spreken.
- 14 De leerlingen zijn bereid om:
 - te schrijven;
 - te reflecteren over hun eigen en andermans schrijven.

Nederlands eerste graad secundair onderwijs B-stroom: D/2010/7841/019

- 16 De leerlingen kunnen de informatie achterhalen in voor hen bestemde teksten zoals -> op beschrijvend niveau: (OD 18)
 - gedichten.
- 33 De leerlingen kunnen op hun niveau reflecteren op de door hen gebruikte schrijfstrategieën en daarbij de voorgaande attitudes, kennis en vaardigheden inzetten. (OD 32)
- 34 Bij de doelen luisteren, spreken, lezen, schrijven en taalbeschouwing tonen de leerlingen een (inter)culturele gerichtheid zowel op het vlak van kennis en inzichten als van vaardigheden en attitudes. (OD 34)

3.2 Leerdoelen: De leerlingen kunnen:

- D1: met een open blik naar een kunstwerk kijken;
- D2: het werk van Benjamin Verdonck 'vertalen';
- D3: de kenmerken van kleurenelfjes kunnen opsommen a.d.h.v. een concreet gedicht;
- D4: in groep een kleurenelfje schrijven;
- D5: een kleurenelfje 'vertalen' naar voorwerpen/installaties;
- D6: rijtjes voorwerpen/installaties terug 'vertalen' naar kleurenelfjes;
- D7: genieten van de gedichten van medeleerlingen;
- D8: grondig reflecteren over hoe ze aan de slag zijn gegaan als groep;
- D9: diepgaand reflecteren over het eigen werk en dat van de anderen.

3.3 Vakoverschrijdende eindterm(en):

- Context 2: mentale gezondheid:
De leerlingen:
 - 3 erkennen probleemsituaties en vragen, accepteren en bieden hulp.
- Context 3: sociorelationele ontwikkeling:
De leerlingen:
 - 2 erkennen het bestaan van gezagsverhoudingen en het belang van gelijkwaardigheid, afspraken en regels in relaties.

4 BORDPLAN – Niet van toepassing.

T/D	LEERINHOUD	METHODE
Instap		
D1 D2 10'	<p>Oriënterende kunstbeschouwing</p> <ul style="list-style-type: none"> • Rijen verpakkingsmateriaal. • De beginletters van de verpakkingen vormen een zin. <ul style="list-style-type: none"> • Benjamin Verdonck maakte het werk <i>Hebban olla vogala nestas</i>. Hij plaatste een hele rij verpakkingen naast elkaar. De beginletters van alle voorwerpen vormen samen de zin <i>Hebban olla vogala nestas</i>. • In films en boeken worden dikwijls verborgen boodschappen gebruikt. Bv. in Harry Potter, in de Da Vinci Code, in misdaadseries enz. 	<p>Oriënterende kunstbeschouwing</p> <p>De leerkracht projecteert een grote prent van een rij verpakkingsmateriaal (Ze verklapt nog niet dat het om een kunstwerk gaat). Ze doet dit met een beamer op groot scherm. Wanneer er in de klas een digibord is, kan de Bednetter zijn/haar scherm delen, waardoor hij/zij nu de prent op zijn/haar scherm ziet. Bovendien zit er ook een afbeelding van de rij voorwerpen in de kunstkoffer. Dat is voor het geval de technologie de Bednetter even in de steek zou laten. De leerkracht stelt vragen.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Wat zie je op de afbeelding? • Waarom zouden de voorwerpen op rijtjes staan? <p>De leerkracht deelt de werkblaadjes uit. In de koffer voor de Bednetleerling zit ook een werkbundeltje. Dat kan ook doorgescand worden met de printer-scanner vanuit de klas naar de leerling thuis.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Schrijf bij de eerste opdracht telkens de beginletters van elk verpakkingsmateriaal uit het rijtje. Wat merk je? • Op welke manier 'schrijft' de kunstenaar Benjamin Verdonck zijn gedichten? Hoe gaat hij te werk i.p.v. pen en papier te gebruiken? • Ken je zelf nog voorbeelden van mensen die gebruik maken van geheimschrift of verborgen boodschappen?
D3 15'	<p>Kunstbeschouwing: kleurenelfjes</p>	<p>Kunstbeschouwing: kleurenelfjes</p>

	<ul style="list-style-type: none"> • Het kleurenelfje bestaat uit precies elf woorden. • Het eerste woord is telkens een kleur. • Op de tweede regel staan er twee woorden, op de derde drie en op de vierde vier. • Het laatste woord zorgt voor een miniclimax of een synthese/kerngedachte van het voorafgaande. 	<p>Op de werkblaadjes staan enkele voorbeelden van kleurenelfjes. Alle leerlingen (ook de leerling thuis) beschikken over die bladen. De leerkracht duidt telkens een leerling aan, die een elfje hardop mag voorlezen.</p> <p>Ook kan de leerkracht de Bednetleerling eens aanduiden, die door het microfoontje kan voordragen.</p> <p>Aan de hand van een onderwijsleergesprek bouwen we samen de kenmerken van een kleurenelfje op. De leerkracht stelt vragen.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Waarom spreken we van een kleurenELFJE? • Wat is er zo speciaal aan het woord waar de kleurenelfjes telkens mee beginnen? • Hoeveel woorden staan er op de volgende regels? • Wat is er typisch aan het laatste woord?
Midden		
D4 15'	Groepswerk: kleurenelfje schrijven	<p>Groepswerk: kleurenelfje schrijven</p> <p>De leerlingen vormen groepjes per vier. Ook de Bednetleerling sluit aan bij een groepje. Drie leerlingen gaan achteraan in de klas rond de laptop zitten. Twee groepsleden zetten de koptelefoon op, die verbonden is met de splitter. Ze geven de communicatie ook door aan het vierde groepslid.</p> <p>De leerlingen volgen samen het stappenplan om in groepsverband een kleurenelfje te schrijven. Ze houden rekening met de extra tips.</p>

D5 15'	Brainstorm klasvoorwerpen	De leerkracht loopt rond tussen de banken en stuurt bij waar nodig. Brainstorm: klasvoorwerpen
D5 20'	Kleurenelfje 'schrijven' met voorwerpen	De leerlingen gaan in groep op zoek naar voorwerpen uit de klas, waarvan de eerste letter overeenkomt met deze uit de woorden van het elfje. De leerling die de les volgt via Bednet wordt verantwoordelijk gesteld voor één woord en gaat met het materiaal uit zijn nabije omgeving en op zijn bureau dat woord vormen. Er zitten ook attributen in de koffer, die de leerlingen mogen gebruiken. Kleurenelfje 'schrijven' met voorwerpen De leerlingen gaan nu de verzamelde voorwerpen ordenen, zodanig dat ze hun kleurenelfje 'schrijven' met de attributen. Ze zetten alles netjes op rijtjes. De Bednetleerling maakt een foto van zijn/haar woord en stuurt deze door naar de klas via de printer-scanner. Het woord, 'geschreven' met de attributen wordt nu afgedrukt en bij de andere voorwerpen in de klas geplaatst.
Slot		
D6 D7 15'	Rondwandelen tussen de kleurenelfjes	Rondwandelen tussen de kleurenelfjes De leerlingen nemen hun werkblaadjes en wandelen vrij rond doorheen de klas. Ze bekijken de verschillende kleurenelfjes en proberen er enkele te 'vertalen'.

D8 D9 10'	Evaluatie en nabespreking	<p>Dat noteren ze op hun werkblaadjes.</p> <p>De leerling, die de les volgt via Bednet, kan met zijn camera virtueel door de klas 'wandelen' en de verschillende installaties bekijken. De installaties staan opgesteld in de richting van de computer achteraan de klas.</p> <p>Evaluatie en nabespreking</p> <p>Iedereen gaat weer op zijn plaats zitten. De leerkracht stelt vraagjes. De leerlingen mogen hierop antwoorden. Wanneer de Bednetleerling graag iets wil zeggen, duwt hij op de aandachtsknop en kan de leerkracht hem/haar aanduiden.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Wat vond je leuk aan de les? Waarom? • Welke delen vond je niet zo tof? Hoe komt dat? • Hoe verliep het werken in groep? Wat zou je hierbij een volgende keer anders doen? • Kon je vlot samenwerken met de Bednetleerling? Hoe verliep dat? • Ben je tevreden over je eindresultaat? • Haal er eens een kleurenelfje uit dat je erg aanspreekt. Wat vind je er nu precies zo goed aan? • Hoe zijn we te werk gegaan? Hoe zijn we vertrokken? Wat deden we daarna? En vervolgens?
-----------------	----------------------------------	--

Naam:	Klasnummer:
Klas:	Datum:

Over verborgen boodschappen en kleurenelfjes ...

1. Kunstbeschouwing: Benjamin Verdonck

Schrijf van elk voorwerp uit de rijtjes de eerste letter. Je bekomt de titel van het kunstwerk. Om goed te starten, krijg je al drie letters cadeau! :)

.....	o	v g
.....		

2. Voorbeelden van kleurenelfjes

ROOD Warm vuur Aan de vulkaan De lava stroomt HART BLOED	BLAUW De lucht Lig ik goed Op het mooie terras ZALIG
BLAUW Koude lucht Boven lege nesten Geen vogel te zien WINTER	ZWART Donkere hemel Voor mijn ogen Ik kan niet slapen DONKER

Regel 1	Kleur
Regel 2	Twee woorden: verwant aan de kleur
Regel 3	Drie woorden: details
Regel 4	Vier woorden: actie
Regel 5	Eén woord: climax/kerngedachte

4. Ons eigen kleurenelfje!

Schrijf in het kadertje hieronder jullie eigen kleurenelfje. Gebruik hiervoor het stappenplan en de kenmerken van zo'n gedichtjes.

5. Vertaler aan het werk ...

'Vertaal' hieronder enkele installaties in kleurenelfjes. Doe dit op dezelfde manier: de eerste letters van de voorwerpen vormen het gedichtje.

.....
.....
.....
.....
.....

.....
.....
.....
.....
.....

Fiche voor de Bednetleerling thuisStappenplan

- Kijk naar de prent. (*Klik op Scherm delen of neem de afbeelding uit de koffer.*)
- Antwoord op de vragen. (*Druk op de aandachtsknop.*)

- Bekijk de kleurenelfjes.
- Je kan er eentje voorlezen. (*Gebruik hiervoor de aandachtsknop.*)
- Vorm groepjes per vier. (*Drie klasgenoten zitten rond de laptop.*)
- Schrijf het kleurenelfje.

- SPELREGELS
- Vijf regels:
 - **Regel 1:** één kleur;
 - **Regel 2:** iets dat die kleur heeft in twee woorden;
 - **Regel 3:** details in drie woorden;
 - **Regel 4:** een actie in vier woorden;
 - **Regel 5:** één woord: hoogtepunt (onverwacht einde).

- *Praat met elkaar via de headset en gebruik de chatfunctie.*

- Zoek voorwerpen in je huis/Bednetkamer.
- Welke beginletters hebben ze? Welke woorden kan je ermee vormen?
- Spreek af welke woorden jij zal maken.

- 'Vertaal' je woorden naar voorwerpen.

- SPELREGEL
- Beginletters voorwerpen = letters uit je woord(en).

- Neem er een foto van + stuur deze door naar je klas (*met de printer-scanner*).
- Je groepsleden drukken de foto af en plaatsen die in hun rijtjes op de juiste plaats.

- 'Vertaal' de voorwerpen van de andere groepjes. (*Beweeg met de pijltjes de camera door de klas*).
- Vul de 'vertaalopdracht' op het werkbundeltje in.

- Neem deel aan de evaluatie. (*Gebruik hiervoor de aandachtsknop*).

- Iedereen mag een inbreng doen.
- Alle groepsleden komen aan het woord.
- Vertel je ideeën op een positieve manier.
- *Iets vragen? Druk op de aandachtsknop.*
- *Gebruik de chatfunctie en de headset.*

Fiche voor de klasgenoten op schoolStappenplan

- Kijk naar de prent.
- Antwoord op de vragen.
- Bekijk de kleurenelfjes.
- Je kan er eentje voorlezen.

- Vorm groepjes per vier.
- *Werken jullie samen met de Bednetter? Ga rond de laptop zitten.*
- Schrijf het kleurenelfje.

- SPELREGELS
- Vijf regels:
 - **Regel 1:** één kleur;
 - **Regel 2:** iets dat die kleur heeft in twee woorden;
 - **Regel 3:** details in drie woorden;
 - **Regel 4:** een actie in vier woorden;
 - **Regel 5:** één woord: hoogtepunt (onverwacht einde).
- *Praat met elkaar via de headset en gebruik de chatfunctie.*

- Zoek voorwerpen in de klas.
- Welke beginletters hebben ze? Welke woorden kan je ermee vormen?
- Spreek af wie welke woorden zal maken.

- 'Vertaal' je woorden naar voorwerpen.
- SPELREGEL
- Beginletters voorwerpen = letters uit je woord(en).
- Druk de foto van de Bednetter af en zet die op de juiste plaats. (*De Bednetter stuurt deze door met de printer-scanner.*)

- 'Vertaal' de voorwerpen van de andere groepjes.
- Vul de 'vertaalopdracht' op het werkbundeltje in.

- Neem deel aan de evaluatie.

- Iedereen mag een inbreng doen.
- Alle groepsleden komen aan het woord.
- Vertel je ideeën op een positieve manier.
- *Ga rond de laptop zitten. --> Zorg dat iedereen elkaar kan zien.*
- *Gebruik de chatfunctie en de headset.*

3.2 Les 2: muziek (duur: 100' --> 2 uren)

LESONTWERP (voorblad)	
Naam: Hanne Degryse Datum: Stageschool:	Klas en lokaal: 3 de graad basisonderwijs of eerste graad secundair onderwijs (A- of B-stroom) Aantal lln: Vakmentor S.O.: Vak: muzische opvoeding: muziek, muzikale opvoeding
Lesonderwerp: Verhaal afmaken: grafische partituur Werken aan: klank: samenklank en harmonie; Werken rond: klanknabootsingen + verhalen; Werken met: muziek ontwerpen: grafische partituur ontwerpen.	
1 MEDIA EN BRONNEN <u>Materiaallijst</u> <ul style="list-style-type: none"> • filmpje <i>Stripsody</i> van Cathy Berberian als kunstbeschuwing; • werkbundeltje voor elke leerling; • kleur- en tekenpotloden, gom, slijper; • schaar, lijm; • aanzet verhalen; • fiche voor de leerlingen in de klas; • fiche voor de leerling die de les volgt via Bednet; • kunstkoffers met al dit materiaal voor de leerling thuis en de jongeren in de klas. <u>Bronvermelding</u> <ul style="list-style-type: none"> • Crul, K. (2013). Grafische partituren ontwerpen. In K. Selhorst (Red.), <i>Zeppelin</i> (pp. 189). Kalmthout: Pelckmans. • Knap, J. (2010, 14 juni). <i>Cathy Berberian Stripsody</i>. Geraadpleegd op 20 december 2014, op https://www.youtube.com/watch?v=0dNLAhL46xM • Kohl, M.A.F., & Solga, K. (2000). <i>Kinderen ontdekken de grote kunstenaars</i> (tweede druk). Katwijk: Panta Rhei. • S.n. (s.d.). <i>Langzaam, zo snel als zij konden</i>. Geraadpleegd op 25 november 2014, op http://www.dbnl.org/tekst/tell003lang01_01/. 	
2 BEGINSITUATIE De leerlingen zitten in de derde graad van het lager onderwijs of in de eerste graad van het secundair onderwijs (A- of B-stroom). Verhalen zijn overal en altijd aanwezig in hun leven van alledag. Dierenverhalen kunnen de leerlingen erg aanspreken, omdat dit past binnen hun leefwereld. Met de werkvorm grafische partituur zijn ze nog niet aan de slag geweest. In de klas zit een Bednetter.	
3 DOELSTELLINGEN	

3.1 Verwijzing naar het leerplan:

Muzische opvoeding derde graad lager onderwijs: muzikale opvoeding (1999)

5.1 Het kind musiceert met klank en muziek

- 1 Musiceren en experimenteren met de stem, met aandacht voor een goed stemgebruik (ademhaling, stemplaatsing, resonantie, articulatie), een zuivere toon (toonovername, intonatie) en expressiviteit

De leerlingen kunnen:

- 1.2 aandacht schenken aan een goede stemplaatsing en resonantie.

- 3 Visuele voorstellingen van klank en muziek met de stem, voorwerpen of instrumenten (lichaamsinstrumenten, zelfgemaakte en bestaande instrumenten) verklanken

De leerlingen kunnen:

- 3.3 een eenvoudige partituur (van beelden, klanksymbolen, grafische notatie of eenvoudige muzieknotatie) vocaal of instrumentaal verklanken.

5.2 Het kind luistert naar klank en muziek

- 6 Bij het luisteren naar klanken en muziek verschillende notatievormen actief verwerken

De leerlingen kunnen:

- 6.2 grafische notatie of elementaire vormen van traditionele notatie verwerken.

- 7 Het luisteren naar muziek verfijnen door aandacht te schenken aan de muzikale aspecten

De leerlingen kunnen:

- 7.2 eenvoudige vormen van samenklank herkennen en beschrijven.

5.4 Het kind ontwerpt klank en muziek

- 9 Een klankstuk of een muziekstuk ontwerpen

De leerlingen kunnen:

- 9.1 een klank- of muziekstuk ontwerpen vanuit een buitenmuzikaal gegeven.

Muzikale opvoeding eerste graad secundair onderwijs A-stroom: D/2009/7841/029

Leerdomein 1: De leerling en zijn omgang met muziek

- 1 Algemene en persoonlijke gevoelens, ideeën en ervaringen met muziek uitdrukken

De leerlingen kunnen:

- 1.1 vocaal musiceren en experimenteren met aandacht voor: ademhaling en stemgebruik, eenstemmigheid en meerstemmigheid.

- 3 Kenmerken en functies van muzikale parameters benoemen en toepassen

De leerlingen kunnen:

- 3.1 klankkleur en samenklank onderscheiden.

- 4 Notatie en media als hulpmiddel bij de omgang met muziek gebruiken

De leerlingen kunnen:

- 4.1 kenmerken van klank en muziek omzetten in een grafische partituur.

Leerdomein 2: De leerling en zijn omgang met muziek in relatie tot de andere(n)

- 7 Muziek als een specifieke communicatievorm ervaren en onderzoeken

De leerlingen kunnen:

- 7.1 muziek als (communicatie)middel ervaren en onderzoeken: ervaren hoe een buitenmuzikaal gegeven aan de basis ligt van een muzikale expressie.

**Muzikale opvoeding eerste graad secundair onderwijs B-stroom:
D/2011/7841/020**

- 1 Experimenteert, musiceert en creëert

De leerling:

- 1.1 experimenteert, musiceert en creëert vocaal.

- 2 Exploreert, neemt waar en luistert

De leerling:

- 2.2 ervaart gevoelens en ideeën in muziek.

- 3 Reflecteert over zijn muzikale impressie en expressie

De leerling:

- 3.1 reflecteert over eigen muzikale ervaringen.

- 5 Geeft betekenis aan zijn omgang met muziek

De leerling:

- 5.3 beseft de betekenis van muziek.

3.2 Leerdoelen:

De leerlingen kunnen:

- D1: duidelijk omschrijven wat een grafische partituur is;
- D2: zelf een grafische partituur opbouwen met gekregen klanknabootsingen;
- D3: per twee/in groep een grafische partituur verklanken met aandacht voor klankkleur en samenklank;
- D4: een vervolg van een verhaal verzinnen;
- D5: een grafische partituur (gebaseerd op een vervolgverhaal) tekenen;
- D6: aandachtig luisteren om het vervolgverhaal achter de grafische partituur te achterhalen;
- D7: diepgaand reflecteren over het afgelegde proces en de eindproducten.

3.3 Vakoverschrijdende eindterm(en):

- Context 2: mentale gezondheid

De leerlingen:

- 7 gebruiken beeld, muziek, beweging, drama of media om zichzelf uit te drukken.

- Context 3: sociorelationele ontwikkeling

De leerlingen:

- 2 erkennen het bestaan van gezagsverhoudingen en het belang van gelijkwaardigheid, afspraken en regels in relaties;
- 3 accepteren verschillen en hechten belang aan respect en zorgzaamheid binnen een relatie.

4 BORDPLAN – Niet van toepassing.

T/D	LEERINHOUD	METHODE
Instap		
D1 5'	<p>Oriënterende kunstbeschouwing: Cathy Berberian</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>Aaaaa, Brrrrr, Blomp Blomp, Atchou</i> enz. • Ze kijkt naar de partituur voor haar. • Op haar blad staan allemaal klanknabootsingen uit stripfragmentjes en letters. • <i>Boooiinnnggg, Clang Clang Clang Clang, Click</i> enz. 	<p>Oriënterende kunstbeschouwing: Cathy Berberian</p> <p>De leerkracht toont het filmpje <i>Stripsody</i> van Cathy Berberian. De Bednetleerling kan het filmpje mee bekijken door zijn/haar scherm te delen en ook te zien wat er op het digibord getoond wordt.</p> <p>Filmpje: https://www.youtube.com/watch?v=0dNLAhL46xM</p> <p>De leerkracht stelt vragen en in een onderwijsleergesprek bouwen we samen op wat een grafische partituur is.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Welke klanken maakt Berberian? Geef voorbeelden. • Waar kijkt ze naar als ze zingt? • Wat staat er op haar blad getekend/geschreven? • Hoe uit Berberian de klanken op haar blad? Geef eens een voorbeeldje van klanken die er geschreven staan en hoe ze dit met haar stem verklankt.
D2 10'	<p>Zelfstandig werken: grafische partituur opbouwen uit klanknabootsingen/verhaalfragmenten</p>	<p>Zelfstandig werken: grafische partituur opbouwen uit klanknabootsingen/verhaalfragmenten</p> <p>De leerlingen vinden in hun werkbundeltje elk een blad met klanknabootsingen en uitspraken/woorden uit enkele verhalen van Toon Tellegen. Ze knippen de woorden die ze willen gebruiken uit en kleven die in een eigen volgorde op de voorziene plaats (vakjes) op het werkblaadje.</p>
D3 10'	<p>Groepswerk: partituren samen leggen</p>	<p>Groepswerk: partituren samen leggen</p>

D3 10'	<p>De leerlingen letten op samenklank en harmonie.</p> <p>Ze kunnen met hun stemmen op elkaar inspelen, zodanig dat ze een mooi vloeiend geheel bekomen of ze kunnen net streven naar disharmonie. De leerkracht legt beide werkwijzen kort uit.</p> <p>Klassikaal grafische partituren uitvoeren</p>	<p>De leerlingen leggen per twee hun grafische partituren samen en zoeken naar een vlotte aansluiting tussen beide.</p> <p>Daarna voeren ze de partituur enkele malen uit, louter met hun stem.</p> <p>De Bednetleerling kan meedoen door zijn/haar partituur door te scannen via de printer-scanner en vervolgens met zijn/haar partner te overleggen over de uitvoering en deze ook zelf tot stand te brengen. Dit laatste gebeurt met behulp van de koptelefoons met microfoontjes.</p> <p>Klassikaal grafische partituren uitvoeren</p> <p>Vervolgens hangt de leerkracht de samengestelde partituur van één van de groepjes aan het bord. Samen met de hele klas voeren we deze uit.</p> <p>Ook de leerling die de les volgt via Bednet kan meedoen door in te zoomen op de partituur op het bord en door via het microfoontje met zijn/haar stem mee klanken te produceren.</p>
Midden		
D4 D5 10'	<p>Groepswerk: vervolg verhaal tekenen</p> <p>De leerkracht tekent een voorbeeld symbool op het bord.</p>	<p>Groepswerk: vervolg verhaal tekenen</p> <p>De leerlingen zijn verdeeld in groepjes per vier. Ze krijgen elk het begin van een verhaal. Bij de werkblaadjes zit een blad met vakjes erop. Ze tekenen in de vakjes het vervolg van het verhaal, hoe het volgens hen zou aflopen. Hierbij letten ze erop dat ze voor dezelfde personages/gebeurtenissen dezelfde symbooltjes gebruiken.</p>

D3 20'	<p>Verhaal verklanken met de stem</p> <p>De leerlingen zorgen voor een bepaalde sfeer in hun verhaal en werken rond samenklank of net dissonantie.</p>	<p>De Bednetter sluit aan bij een groepje. Twee van zijn/haar groepsleden zitten bij de laptop met de koptelefoons op. Het groepje overlegt over het verhaal en spreekt af welke vakjes de Bednetter zal tekenen en welke de overige groepsleden zullen invullen. Ze scannen deze door naar elkaar en knippen/plakken de doorgescande vakjes op de juiste plaats, zodanig dat ze een gehele grafische partituur bekomen.</p> <p>Verhaal verklanken met de stem</p> <p>De leerlingen zetten vervolgens hun getekende grafische partituur om in klanken/klanknabootsingen, die ze met hun stem produceren.</p> <p>Ze spreken af welk symbool voor welke klank staat en hoe ze dit zullen uitvoeren. Vervolgens oefenen ze hun grafische partituur enkele malen in met hun groepje.</p>
Slot		
D3 D6 15'	<p>Presentatie: luistermoment</p>	<p>Presentatie: luistermoment</p> <p>Alle leerlingen liggen op kussentjes in een kring op hun rug met hun ogen gesloten. Het groepje dat zijn stukje presenteert staat in het midden van de kring. De leerlingen in kwestie lezen eerst het begin van het verhaal voor. Daarna verklanken ze hun zelf verzonnen vervolg volgens hun grafische partituur.</p> <p>De Bednetleerling kan alles horen via zijn/haar koptelefoon en kan zelf de grafische partituur mee verklanken door gebruik te maken van het microfoontje.</p>
D7 5'	<p>Korte nabespreking na elk luistermomentje</p>	<p>Korte nabespreking na elk luistermomentje</p>

D7 15'	Uitgebreidere nabespreking na alle uitvoeringen	<p>Na elke opvoering door een groepje bespreken we dit samen eventjes heel kort.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Wat gebeurde er volgens jou na het begin van het verhaal? Welke gebeurtenissen heeft het groepje verklankt? • Hoe liep het verhaal af, denk je? • Welke klanken vond je heel goed passen bij een bepaalde gebeurtenis/personage? Waarom? <p>Het groepje dat uitvoerde, vertelt kort welk vervolg ze zelf verzonnen hebben.</p> <p>Uitgebreidere nabespreking na alle uitvoeringen</p> <p>Nadat alle groepjes aan de beurt zijn gekomen, evalueren we samen nog eens grondiger de volledige lesopdracht aan de hand van een klasgesprek.</p> <p>Wanneer de Bednetter iets wil zeggen, duwt hij op de aandachtsknop en kan de leerkracht hem/haar laten antwoorden.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Wat vond je het leukst aan de volledige les? Waarom? • Probeer ook eens te omschrijven welke zaken je niet zo leuk vond. Hoe zouden we het anders kunnen aanpakken om dat in de toekomst te verbeteren? • Vond je het moeilijk om de grafische partituur te verklanken en met je stem op elkaar in te spelen? Waarom wel/niet? Wat zou je een volgende keer anders doen? • Bij welke groepjes kon je duidelijk samenklank horen? Op welke manier? Welke groepjes maakten gebruik van disharmonie? Hoe deden ze dat?
-----------	--	--

		<ul style="list-style-type: none">• Kon je gemakkelijk in groep samenwerken? Wat verliep vlot? Wat minder? Hoe kwam dat?
--	--	--

Werkbundeltje

Naam:	Klasnummer:
Klas:	Datum:

Grafische partituur

1. Oefening: grafische partituur met klanknabootsingen

Kies woorden en klanknabootsingen uit de verhalen van Toon Tellegen. Knip er enkele uit en kleef ze in de kaders hieronder om een korte grafische partituur mee te maken.

Fladderen	Plof! Plof!	Hola
Kijk!	Pffff ...	Ja?
Hmmm	O ja?	Sssstt ...
Nee!	Ach	Euhhh ...
Au	O ja!	Hé!
Hahaha!	Nou	Ja, hoor!
O!	Hè	!!!

2. Grafische partituur: vervolg verhaal Tellegen

Maak het verhaal af. Teken het vervolg in de vakjes hieronder. Gebruik voor terugkomende gebeurtenissen/personages telkens dezelfde symbolen.

Fiche voor de Bednetleerling thuis

Stappenplan

- Kijk en luister naar het filmpje van Cathy Berberian.
- *Klik hiervoor op Scherm delen of tik op youtube 'Stripsody Cathy Berberian' in.*
- Antwoord op de vragen.
- *Gebruik hiervoor de aandachtsknop.*

- Maak een grafische partituur met de klanknabootsingen.

- Leg je partituur samen met die van een klasgenoot. Verklank ze met jullie stem.
- *Scan je partituur door via de printer-scanner. De klas doet hetzelfde.*
- *Gebruik de headset.*

- Verklank met je stem enkele grafische partituren samen met de klas.
- *Zoom met de zoomknop in op het bord.*

- Werk in groepjes per vier.
- Jullie krijgen het begin van een verhaal.
- Verzin het vervolg.
- Teken dit in de vakjes.
- Spreek af wie wat tekent.

- Scan je tekeningen door naar de klas.
- Knip en plak de symbooltjes van de anderen in jouw partituur.
- Eén partituur bij jou thuis en één in de klas.

- Verzin klanken bij jullie tekeningen.

- Oefen jullie grafische partituur.
- *Gebruik de headset.*

- Luister met je ogen dicht naar de resultaten.
- Raad het verzonnen verhaal.
- Druk hiervoor op de aandachtsknop.

- Neem deel aan het evaluatiegesprek.
- Druk hiervoor op de aandachtsknop.

Extra tips voor het groepswerk

- Betrek alle groepsleden bij de opdracht.
- Laat iedereen uitspreken.
- Luister naar elkaar.
- Maak duidelijke afspraken i.v.m. de uitvoering.
- *Iets zeggen? Gebruik de aandachtsknop, de headset en/of de chatfunctie.*
- *Scan je tekeningen door via de printer-scanner.*
- *Plak de doorgescande tekeningen van de groep op je eigen partituur.*

Fiche voor de klasgenoten op school

Stappenplan

- Kijk en luister naar het filmpje van Cathy Berberian.
- Antwoord op de vragen.

- Maak een grafische partituur met de klanknabootsingen.

- Leg je partituur samen met die van je buur. Verklank ze met jullie stem.
- *Werken jullie samen met de Bednetter?*
- *Zit rond de laptop en gebruik de headset.*
- *Scan jullie partituur door via de printer-scanner.*

- Verklank met je stem enkele grafische partituren samen met de klas.

- Werk in groepjes per vier.
- Jullie krijgen het begin van een verhaal.
- Verzin het vervolg.
- Teken dit in de vakjes.

- Scan jullie tekeningen door naar de Bednetter.
- Knip en plak de symbooltjes van de Bednetter in jullie partituur.
- Eén partituur in de klas en één bij de Bednetter.

- Verzin klanken bij jullie tekeningen.
- Oefen jullie grafische partituur.
- *Werken jullie samen met de Bednetter? Gebruik de headsets.*

- Luister met je ogen dicht naar de resultaten.
- Raad het verzonden verhaal.

- Neem deel aan het evaluatiegesprek.

Extra tips voor het groepswerk

- Betrek alle groepsleden bij de opdracht.
- Laat iedereen uitspreken.
- Luister naar elkaar.
- Maak duidelijke afspraken i.v.m. de uitvoering.
- *Gebruik de headset en de chatfunctie.*
- *Scan je tekeningen door via de printer-scanner.*
- *Plak de doorgescande tekeningen van de Bednetter op je eigen partituur.*

3.3 Les 3: beeld/media (duur: 100' --> 2 uren)

LESONTWERP (voorblad)	
Naam: Hanne Degryse Datum: School:	Klas en lokaal: 3 de graad basisonderwijs of eerste graad secundair onderwijs (A- of B-stroom) Aantal lln: Vak: muzische opvoeding/plastische opvoeding
Lesonderwerp: Landschappen manipuleren naar Ben Heine Werken aan: lijn: lijnstructuur; Werken rond: Ben Heine; Werken met: tekenen: fantasietekenen.	
1 MEDIA EN BRONNEN <u>Materiaallijst</u> <ul style="list-style-type: none">• +/- 6 iPads/fototoestellen (5 in de klaskoffer, 1 in de koffer voor de Bednetter);• PowerPoint;• wit tekenpapier (A5-formaat);• grijs tekenpotlood, slijper, gom;• schaar;• tijdschriften + computer (om inspiratiemateriaal op te zoeken);• eigen uitvoering;• fiche voor de leerlingen in de klas;• fiche voor de leerling die de les volgt via Bednet;• kunstkoffers met al dit materiaal voor de leerling thuis en de jongeren in de klas. <u>Bronvermelding</u> <ul style="list-style-type: none">• S.n. (s.d.). <i>Ben Heine</i>. Gedownload op 2 april 2015, van http://www.benheine.com/.	
2 BEGINSITUATIE De lln hebben al gewerkt met grijs tekenpotlood. Ze hebben nog niet kennisgemaakt met de kunstenaar Ben Heine.	
3 DOELSTELLINGEN 3.1 Verwijzing naar het leerplan: Muzische opvoeding derde graad lager onderwijs: beeldopvoeding (1999) <u>4.1 Beschouwen</u>	

- 1 Openstaan voor beelden

De leerlingen kunnen:

- 1.5 beelden bewonderen en verwonderd zijn over diverse beelden.

- 3 Inhouden, beeldaspecten, technieken en materialen achterhalen in beelden

De leerlingen kunnen:

- 3.9 reflecteren over eigen beelden.

4.2 Creëren

- 5 Beeldende middelen (beeldaspecten – materiaal/technieken) exploreren en ermee experimenteren

De leerlingen kunnen:

- 5.2 mogelijkheden van de beeldtaal ontdekken door werkstukken te maken.

- 7 Een eigen beeldtaal hanteren om impressies weer te geven

De leerlingen kunnen:

- 7.2 tijdens het creëren hun gedachten en beelden toetsen aan het product en daaruit nieuwe vormen laten ontstaan.

- 8 Strategieën aanwenden bij het creëren

De leerlingen kunnen:

- 8.13 met anderen van gedachten wisselen over hun realisatie.

Plastische opvoeding eerste graad secundair onderwijs A-stroom: D/2008/7841/044

Perceptie/waarnemen

De leerlingen kunnen:

- 4 het authentieke in natuur en cultuurbeelden ontdekken en er zich over verwonderen;
- 6 een concrete werkelijkheid van een gemanipuleerde werkelijkheid onderscheiden en interpreteren.

Onderzoek/vormgeven

De leerlingen kunnen:

- 10 door gebruik te maken van allerlei technieken naar waarnemingschetsen;
- 11 een authentieke beeldtaal ontwikkelen.

Reflectie en attitudes

De leerlingen kunnen:

- 21 tegenover het eigen werk en dat van anderen een kritische houding aannemen en hierbij zijn mening verwoorden.

Plastische opvoeding eerste graad secundair onderwijs B-stroom: D/1999/0279/099

Waarneming

De leerlingen kunnen:

- 2 het authentieke in cultuur-, kunst- en mediabeelden nieuwsgierig en onbevooroordeeld ontdekken en er zich over verwonderen;
- 7 bewust zijn dat beelden op allerlei manieren kunnen manipuleren.

Vormgeving

De leerlingen kunnen:

- 10 waarnemingsbeelden als basis voor de eigen beeldvorming gebruiken;
- 11 eigen ideeën, gevoelens, fantasieën op een authentieke en originele manier uitdrukken.

Verwoorden en attitudes

De leerlingen kunnen:

- 20 durven de eigen mening uiten in groep;
- 21 luisteren naar anderen.

3.2 Leerdoelen:

De leerlingen kunnen:

- D1: de manipulatietruc tussen ruimtelijk (3D) en vlak (2D) die Ben Heine toepast, duidelijk omschrijven;
- D2: originele ideeën bedenken om omgevingen te manipuleren;
- D3: de verschillende stapjes doorlopen om een tekeningetje op te bouwen (om een omgeving te manipuleren);
- D4: nauwkeurig werken;
- D5: zich inspireren op Ben Heines kunst om een omgeving te manipuleren;
- D6: het eigen afgelegde proces en eindresultaat en dat van de klasgenoten grondig evalueren.

3.3 Vakoverschrijdende eindterm(en):

- Context 7: socioculturele samenleving

De leerlingen:

- 6 gaan actief om met de cultuur en kunst die hen omringen.

4 BORDPLAN – zie bijlage

T/D	LEERINHOUD	METHODE
Instap		
5'	<p>Opdrachtformulering</p> <p>Vandaag gaan we in de voetsporen treden van de kunstenaar Ben Heine. We zullen omgevingen manipuleren. We gaan dat doen door een tekeningetje te maken dat past binnen het landschap, maar toch een opmerkelijke ingreep doet daarbij zoals op mijn eigen werkje.</p>	<p>Opdrachtformulering</p> <p>De lkr toont haar eigen uitvoering en formuleert de opdracht (<i>Slide 1</i>). De Bednetter volgt mee via de camera.</p>
15' D1	<p>Kunstbeschouwing: Ben Heine</p> <ul style="list-style-type: none"> • Foto's die gemanipuleerd worden door er potloodtekeningen aan toe te voegen. • Combinatie van ruimtelijk (3D) en vlak (2D) --> ingrepen doen op de foto d.m.v. een manipulatie-tekeningetje. 	<p>Kunstbeschouwing: Ben Heine</p> <p>De lkr leidt een onderwijsleergesprek m.b.v. een PowerPointpresentatie om de lln te laten kennismaken met het werk van Ben Heine. Ze stelt vragen en samen bouwen we de beeldaspecten op. De Bednetter klikt op de knop <i>Schermdelen</i> om de PowerPoint rechtstreeks op zijn/haar computerscherm te zien (in het geval van een digibord). Hij/zij kan bovendien antwoorden tijdens het onderwijsleergesprek door op de aandachtsknop te drukken.</p> <p>Slide 2</p> <ul style="list-style-type: none"> • Wat zie je op de werkjes? • Hoe heeft de kunstenaar Ben Heine deze truc toegepast?

	<ul style="list-style-type: none"> Zorgen voor een vloeiende overgang tussen de tekening en de foto. --> Een deeltje tekenen zoals op de foto en daar iets aan veranderen, zodanig dat je één vloeiend en samenhangend geheel verkrijgt. 	<p>Slide 3</p> <ul style="list-style-type: none"> Om beelden te manipuleren, mag je dan iets volledig anders tekenen? <p>Slide 4</p> <ul style="list-style-type: none"> Wat vind je nu zelf van die kunst? Spreekt jou dat aan of niet? Waarom?
Midden		
10' D2	Klassikale brainstorm: omgevingen analyseren en ideeën om ze te manipuleren	<p>Klassikale brainstorm: omgevingen analyseren en ideeën om ze te manipuleren</p> <p>De hele klas houdt samen een brainstorm rond welke omgevingen ze kunnen manipuleren en hoe.</p> <p>De lkr stelt vragen en noteert de ideeën van de lln op het bord. Als de Bednetleerling een inbreng wil doen, kan hij/zij op de aandachtsknop drukken.</p> <ul style="list-style-type: none"> Welke omgeving wil jij manipuleren? Hoe ga je dat doen? Wat wil je behouden? Wat zal je extra toevoegen aan de omgeving? Wat wil je er nog aan veranderen?
10'	Bordschets: beeld manipuleren	<p>Bordschets: beeld manipuleren</p> <p>De lkr toont op het bord voor hoe je een tekeningetje kan maken om een omgeving te bewerken. Dat doet ze a.d.h.v. de ideeën uit de klassikale brainstorm. De lkr stelt, tijdens de bordschets, vraagjes aan de lln.</p>

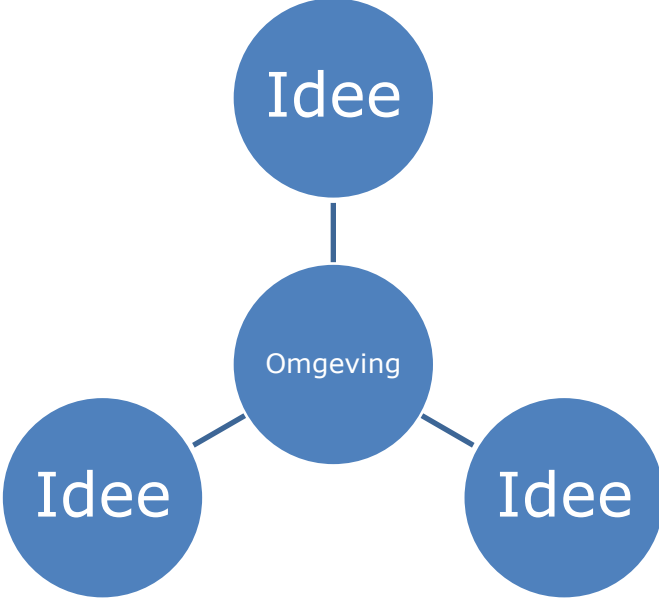
<p>30' D3 D5</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Een idee bedenken om de omgeving op de foto te veranderen. --> Wat zal je behouden? Wat pas je aan en/of voeg je toe? • De grote lijnen van je tekeningetje schetsen. • Eventueel mag je werken naar afbeeldingetjes uit een boek/tijdschrift of prentjes die je opzoekt op internet (als inspiratiemateriaal). • Eerst grote lijnen schetsen. --> Dan details, licht- en schaduw delen aanduiden. --> Als laatste de details, licht- en schaduw delen uitwerken. • Kleine streepjes die je naast elkaar plaatst om een vlak te vullen. • Donker --> arceringslijntjes dicht tegen elkaar. • Lichter --> arceringslijntjes verder uiteen. • Parallelarcering --> arceringslijntjes evenwijdig aan elkaar. • Kruisarcering --> arceringslijntjes in kruisjes over elkaar heen. • Kriskrasarcering --> arceringslijntjes in allerlei richtingen dwars door elkaar. <p>Zelfstandig werken: omgeving manipuleren (tekening)</p> <ul style="list-style-type: none"> • AANDACHTSPUNT: rekening houden met vorm en verhoudingen! 	<p>De Bednetter kan meevolgen via de camera en inzoomen op de tekening op het bord.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Waarmee moet ik beginnen? • Wat doe ik dan? • Wanneer mag ik beginnen met het uitwerken van de details + de licht- en schaduw delen? • De lichte en donkere delen kan je uiwerken d.m.v. opvullen of arcering. Wat is arceren? • Hoe kan je d.m.v. arcering een vlak heel donker of net heel licht krijgen? • Wat zou parallelarcering zijn? • En kruisarcering? <p>Zelfstandig werken: omgeving manipuleren (tekening)</p> <p>De lln tekenen met een grijs tekenpotlood hun idee om de omgeving te manipuleren en werken dat zorgvuldig uit. Ze gaan aan de slag zoals de lkr tijdens de bordschets voortoonde. De Bednetter vindt het nodige materiaal in de kunstkoffer.</p>
--------------------------	--	--

<p>15' D4 D5</p>	<p>Zelfstandig werken: omgeving manipuleren (afwerken)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Het foto toestel/de iPad aanzetten met de ON-knop + de lensdop verwijderen. • Op de ronde knop drukken. • iPad: met de vingers over het scherm wrijven (spreiden of minimaliseren); Foto toestel: schakelwiel tje naar links of naar rechts bewegen. 	<p>De lkr loopt rond en laat de lln zichzelf bijsturen a.d.h.v. haar vraagjes. Af en toe houdt de lkr een tekeningetje in de lucht, laat het zien aan de klas en stelt vragen over wat de sterke punten zijn in de tekening, hoe de maker het ontwerp nóg kan verbeteren en i.v.m. de beeldaspecten. Ze toont de tekening dan ook voor de camera van de Bednetter, zodanig dat hij/zij dit goed kan zien.</p> <p>Zelfstandig werken: omgeving manipuleren (afwerken)</p> <p>De lkr legt uit dat de lln hun tekeningetje mogen uitknippen of -scheuren (naar keuze) en in de juiste positie in de omgeving mogen houden. Daar nemen ze dan een foto van met de iPad of met het foto toestel. De lkr legt kort uit hoe dit werkt en zorgt dat ook de Bednetter deze uitleg kan volgen.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Wat moet ik eerst doen? • Hoe kan ik een foto trekken? • Hoe kan ik in- of uitzoomen? <p>De Bednetter kan zijn/haar tussentijdse resultaat van de tekening doorscannen om feedback te krijgen van de lkr en de klasgenoten. Ook omgekeerd kunnen de klasgenoten hun tekening doorscannen, zodanig dat de Bednetter feedback kan geven. Het eindresultaat (de gemanipuleerde foto) kan de Bednetleerling opladen op de computer en doorsturen naar de klas.</p>
--------------------------	--	--

Slot		
10'	Opruimen	Opruimen
5' D1 D6	Klassikale evaluatie	Klassikale evaluatie
	<ul style="list-style-type: none"> • Parallel-, kruis- of kriskrasarcering. • Licht --> arceringslijntjes ver uiteen <-> donkerder --> arceringslijntjes dichterbij elkaar. 	<p>De lkr wijst rij per rij aan welke lln mogen opruimen.</p> <p>De werkjes worden vooraan geprojecteerd op het bord. De Bednetleerling klikt opnieuw op de knop <i>Scherm delen</i> om rechtstreeks te zien wat er op het Smartbord verschijnt. Als dit niet lukt, kan de Bednetter ook gewoon met de camera inzoomen op het geprojecteerde vlak.</p> <p>De lkr stelt vragen ter evaluatie. Ook de Bednetter kan antwoorden. Daarvoor drukt hij/zij op de aandachtsknop. De Bednetleerling luistert via de koptelefoon naar de evaluatieve feedback van de klasgenoten.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Welke uitgewerkte ideeën vind je heel creatief? Waarom? • Waar is de manipulatie van de omgeving goed gelukt en zie je een mooi samenhangend geheel? • Welke arceringstechnieken herken je? <ul style="list-style-type: none"> • Wat zou je een volgende keer anders doen? • Wat vond je in het algemeen leuk aan de opdracht? Waarom? • Wat was minder tof? Hoe komt dat?

Eigen uitvoering

Zijbord	Hoofdbord	Zijbord
<p data-bbox="181 352 293 384">Agenda</p> <p data-bbox="181 517 584 624">Landschappen manipuleren naar Ben Heine</p>	<p data-bbox="904 352 1055 384"><u>Bordschets</u></p> 	<p data-bbox="1570 352 1861 384"><u>Klassikale brainstorm</u></p> <pre> graph TD A((Idee)) --- B((Omgeving)) B --- C((Idee)) B --- D((Idee)) </pre>

Omgevingen manipuleren naar Ben Heine

Fiche voor de Bednetter thuis

Stappenplan

- Kijk en luister naar de uitleg over de opdracht.

- Samen kijken we naar werken van Ben Heine. *Druk op de knop Scherm delen.*
- Antwoord op de vragen. *Druk hiervoor op de aandachtsknop.*

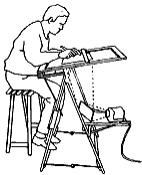
- Verzin ideeën.
- Doe mee met de brainstorm. *Druk hiervoor op de aandachtsknop.*

- Kijk goed naar de tekening op het bord.
- Antwoord op de vragen. *Druk hiervoor op de aandachtsknop.*

- Kies een deel van een omgeving.
- Bedenk een origineel idee om die te veranderen.

- Teken je idee.
- *Scan je tekening door naar de klas met de printer-scanner. Vraag de mening van je klasgenoten.*
- *Geef tips aan een klasgenoot als hij/zij zijn/haar tekening heeft doorgescand.*
- Scheur/knip je tekening uit.

- Houd je tekening op de juiste plaats in de omgeving.
- Neem er een foto van.

- *Laad je foto op op de computer.*
- *Stuur deze door naar de klas.*

- Ruim netjes op.

- Neem deel aan het evaluatiegesprek. *Druk hiervoor op de aandachtsknop.*

Extra tips

- *Scan je tekening door via de printer-scanner.*
- *Gebruik de headset en de chatfunctie om elkaar tips te geven.*

Fiche voor de klasgenoten op school

Stappenplan

- Kijk en luister naar de uitleg over de opdracht.

- Samen kijken we naar werken van Ben Heine. *Druk op de knop Scherm delen.*
- Antwoord op de vragen. *Druk hiervoor op de aandachtsknop.*

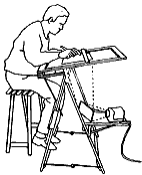
- Verzin ideeën.
- Doe mee met de brainstorm. *Druk hiervoor op de aandachtsknop.*

- Kijk goed naar de tekening op het bord.
- Antwoord op de vragen. *Druk hiervoor op de aandachtsknop.*

- Kies een deel van een omgeving.
- Bedenk een origineel idee om die te veranderen.

- Teken je idee.
- *Scan je tekening door naar de klas met de printer-scanner. Vraag de mening van je klasgenoten.*
- *Geef tips aan een klasgenoot als hij/zij zijn/haar tekening heeft doorgescand.*
- Scheur/knip je tekening uit.

- Houd je tekening op de juiste plaats in de omgeving.
- Neem er een foto van.

- *Laad je foto op op de computer.*
- *Stuur deze door naar de klas.*

- Ruim netjes op.

- Neem deel aan het evaluatiegesprek. *Druk hiervoor op de aandachtsknop.*

Extra tips

- *Scan je tekening door via de printer-scanner.*
- *Gebruik de headset en de chatfunctie om elkaar tips te geven.*

3.4 Les 4: beeld/media (duur: 1x50' + 3x50'--> 1+3 uren)

LESONTWERP (voorblad)	
Naam: Hanne Degryse Datum: Stageschool:	Klas en lokaal: 3 de graad basisonderwijs of eerste graad secundair onderwijs (A- of B-stroom) Aantal lln: Vakmentor S.O.: Vak: plastische opvoeding, muzische opvoeding: beeld
Lesonderwerp: Beeldspel: Barbarossa Werken aan: textuur: textuursuggestie; Werken rond: voorwerpen, personen en dieren; Werken met: beeldspel.	
1 MEDIA EN BRONNEN	
<u>Materiaallijst</u> <ul style="list-style-type: none">• fiche voor de leerlingen in de klas;• fiche voor de Bednetter;• blinddoeken;• voorwerpen met een verschillende textuur (bv.: schuursponsje, zacht knuffelbeertje);• 2 texturenkaarten;• 12 spelkaarten met telkens 4 voorwerpen en personen;• voldoende plasticine voor elk groepje;• 2 zandlopers;• scorebord;• luchtdichte potjes met dekseltjes;• kunstkoffers met al dit materiaal voor de leerling thuis en de jongeren in de klas.	
<u>Bronvermelding</u> <ul style="list-style-type: none">• Crul, K. (2013). Beeldspel. In K. Selhorst (Red.), <i>Zeppelin</i> (pp. 181). Kalmthout: Pelckmans.• S.n. (s.d.). <i>Musée Rodin</i>. Geraadpleegd op 30 oktober 2014, op http://www.musee-rodin.fr/fr.	
2 BEGINSITUATIE	
De leerlingen zitten in de derde graad van de basisschool of in de eerste graad van het secundair (A- of B-stroom). Ze hebben waarschijnlijk wel al verschillende raadspelletjes gespeeld.	

3 DOELSTELLINGEN

3.1 Verwijzing naar het leerplan:

Muzische opvoeding derde graad lager onderwijs: beeldopvoeding (1999)

Beschouwen

De leerlingen kunnen:

- 1 openstaan voor beelden:
 - beelden bewonderen en verwonderd zijn over diverse beelden.
- 3 inhouden, beeldaspecten, technieken en materialen achterhalen in beelden:
 - 3.1 beeldaspecten herkennen en begrijpen;
 - 3.2 aangewende technieken en materialen kennen en herkennen.

Creëren

De leerlingen kunnen:

- 15 het beeldaspect textuur ervaren en toepassen:
 - 15.1 de begrippen hard, zacht, ruw, glad, arig, stekelig, blinkend ... illustreren.

Plastische opvoeding eerste graad secundair onderwijs A-stroom: D/2008/7841/044

Perceptie/waarnemen

De leerlingen kunnen:

- 7 waarnemingsbeelden als uitgangspunt voor eigen beeldvorming zien;
- 8 de elementen waaruit beelden zijn opgebouwd nl. de beeldaspecten, de materialen en hun verwerking, onderscheiden.

Onderzoek/vormgeven

De leerlingen kunnen:

- 15 mogelijkheden en beperkingen van materialen en technieken exploreren;
- 16 de beeldtaal tijdens het eigen vormgeven onderzoeken en sturen.

Reflectie en attitudes

De leerlingen kunnen:

- 23 tijdens groepswork constructief en solidair samenwerken.

Plastische opvoeding eerste graad secundair onderwijs B-stroom: D/1999/0279/099

Waarneming

De leerlingen kunnen:

- 3 analyserend waarnemen in functie van de inhoud, beeldaspect, materiaal en techniek.

Vormgeving

De leerlingen kunnen:

- 10 waarnemingsbeelden als basis voor de eigen beeldvorming gebruiken;
- 15 mogelijkheden, beperkingen en de grote verscheidenheid van materialen en technieken exploreren.

Verwoorden en attitudes

De leerlingen kunnen:

- 17 tijdens het creatieve proces problemen herkennen en zoeken naar mogelijke oplossingen;
- 29 gaan op een respectvolle manier om met eigen materiaal en dat van anderen.

3.2 Leerdoelen:

De leerlingen kunnen:

- D1: definiëren wat textuur is;
- D2: de textuur van een beeld omschrijven in duidelijke bewoordingen;
- D3: een specifieke textuur weergeven in eigen werk;
- D4: in een korte tijd voorwerpen en personen boetsen, zodanig dat ze herkenbaar zijn;
- D5: diepgaand reflecteren over het afgelegde proces en de resultaten.

3.3 Vakoverschrijdende eindterm(en):

- Context 2: mentale gezondheid

De leerlingen:

- 2 gaan gepast om met vreugde, verdriet, angst, boosheid, verlies en rouw.

- Context 3: sociorelationele ontwikkeling

De leerlingen:

- 4 kunnen ongelijk toegeven en zich verontschuldigen;
- 8 uiten onbevangen en constructief hun wensen en gevoelens binnen relaties en stellen en aanvaarden hierin grenzen.

4 BORDPLAN – Niet van toepassing.

T/D	LEERINHOUD	METHODE
Instap		
D1 D2 8'	<p>Oriënterende kunstbeschouwing: boetseren</p> <ul style="list-style-type: none"> • Rodin boetseerde in het werk met een grove hand. Je kan zijn vingerafdrukken nog zien staan op de torso. • Bij <i>De Denker</i> zie je minder de vingerafdrukken van Rodin. Het beeld is beter afgewerkt. Toch is het niet volledig glad en effen, je ziet duidelijk de textuur van de spieren in het lichaam. • In het werk <i>La Danaïde</i> van Rodin is de ondergrond zeer ruw weergegeven, terwijl de persoon zelf heel glad is. Er is dus een tegenstelling, een contrast op vlak van textuur. 	<p>Oriënterende kunstbeschouwing: boetseren</p> <p>De leerkracht projecteert enkele afbeeldingen van werken van Rodin op groot scherm in een PowerPoint. Op die manier kan de Bednetter gemakkelijk meevolgen (door zijn/haar scherm te delen in geval van een digibord). De leerkracht stelt vragen en, aan de hand van een onderwijsleergesprek, worden de kenmerken van diverse boetseertechnieken opgebouwd.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Op welke manier heeft Rodin <i>L'homme qui marche</i> geboetseerd? Wat zie je duidelijk in de klei? • Als je <i>De Denker</i> vergelijkt met het vorige werk, wat kan je dan zeggen over zijn manier van boetseren met zijn handen? • Vergelijk de liggende vrouw met de grond waarop ze ligt. Wat kan je dan zeggen over de textuur? Hoe zouden ze beiden aanvoelen?

	<p>De textuur weergeven van een voorwerp kan je met je vingers of met allerlei andere materialen.</p> <p>Het is belangrijk dat je hier goed over nadenkt en een zo goed mogelijke textuur probeert weer te geven. Op die manier kan je duidelijk zien wat voor een voorwerp het is.</p> <p>De oppervlakte-kwaliteit van een voorwerp kan hard, zacht, glad, ruw, harig, donzig, pluizig, stekelig enz. zijn.</p>	<p>In de kunstkoffers zitten enkele voorwerpen met een bepaalde textuur (bv.: schuurspons, zacht knuffelbeertje). De leerkracht laat de leerlingen deze geblinddoekt bevoelen en omschrijven hoe de oppervlakte aanvoelt. Ook de Bednetter mag geblinddoekt aan enkele voorwerpen voelen. Het blinddoeken is niet bedoeld om te raden wat ze voelen, maar wel om zich goed te kunnen concentreren op de textuur van het oppervlak waaraan ze voelen.</p>
Midden		
<p>D3 D4 9'</p>	<p>Beeldspel: Barbarossa</p> <p>De leerlingen hebben speciale aandacht voor textuur tijdens het boetseren. Ze mogen kiezen of ze zodanig boetseren dat hun vingerafdrukken nog zichtbaar zijn of dat ze dit juist helemaal egaal en glad doen. De leerlingen kunnen ook met contrasten in textuur werken, wanneer dit past voor hun voorwerp.</p>	<p>Beeldspel: Barbarossa</p> <p>De leerlingen worden in groepjes per vier verdeeld.</p> <p>Voordat ze het spel spelen, krijgen de leerlingen kaarten met daarop verschillende texturen. Ze overleggen in hun groepje over hoe de oppervlaktes zouden aanvoelen en hoe je de verschillende texturen kan bekomen door te boetseren. De leerlingen zoeken ook tegenstellingen en overeenkomsten tussen de oppervlaktes. De Bednetleerling neemt ook deel aan het overleg.</p>

25'		<p>De leerkracht legt het spel uit. De leerlingen krijgen per groepje enkele kaartjes, waarop telkens vier voorwerpen en personen (in woorden) staan. Deze liggen in een stapeltje in het midden, afbeeldingen omlaag. Ook krijgen de leerlingen een hoeveelheid plasticine. Elk om beurten trekken de jongeren een kaartje en kiezen ze één van de voorwerpen of personen uit. Dit maken ze zo snel mogelijk in plasticine. Vanaf het moment dat iemand een kaartje trekt, wordt de zandloper omgedraaid. Kan iemand het voorwerp raden, voordat de zandkorreltjes weggeleden zijn, dan krijgen hij én de boetseerder een punt. Wordt het voorwerp niet geraden, dan verdient niemand punten.</p> <p>De leerling die met Bednet werkt, richt zijn camera op zijn handen, zodanig dat de klasgroep zijn werkje kan zien. Het scorebord wordt in de klas ingevuld en aan het einde van het spel doorgescand naar de leerling thuis. Om de tijd bij te houden, kan het groepje met de Bednetleerling ook een digitale timer gebruiken op de laptop.</p> <p>Er zijn twaalf kaartjes. Het spel wordt dus gespeeld in verschillende rondes, waarbij iedere leerling drie keer aan de beurt komt.</p> <p>Na het spelen worden de plasticinefiguurtjes bewaard in luchtdichte potjes. Deze werkjes zullen we de volgende les nog nodig hebben.</p>
Slot		
D1 D2 D5 8'	Nabespreking en evaluatie	<p>Nabespreking en evaluatie</p> <p>Alle leerlingen gaan in een kring op de grond zitten rond de computer. De leerkracht stelt vragen ter evaluatie.</p> <p>Ook de Bednetter kan antwoorden door op de aandachtsknop te duwen en te wachten tot de leerkracht hem/haar aanduidt.</p>

	<p>De textuur weergeven van een voorwerp kan je met je vingers doen of met andere materialen. Je kan verschillende soorten texturen weergeven (glad, ruw, donzig, stekelig enz.) waardoor je je voorwerp duidelijk kan herkennen.</p>	<ul style="list-style-type: none">• Wat vond je leuk aan het spel? Hoe komt dat?• Waren er ook dingen die je niet zo tof vond? Waarom?• Kon je gemakkelijk de textuur weergeven van een voorwerp? Hoe deed je dat? <ul style="list-style-type: none">• Hoe verliep het samenwerken in groep? Wat ging er vlot? Wat liep er minder?• Kon je gemakkelijk samenwerken met de Bednetter? Wat ging er goed? Liepen er ook zaken mis? Hoe zou je het de volgende keer anders aanpakken?
--	---	---

Fiche voor de Bednetleerling thuis

Stappenplan

- Kijk naar de beelden van Rodin.
- Antwoord op de vragen. *Gebruik hiervoor de aandachtsknop.*
- Doe de blinddoek aan.
- Omschrijf de textuur van het voorwerp. *Gebruik hiervoor de headset.*

- Vorm groepjes per vier.
- Kijk naar de texturenkaart.
- Antwoord op de volgende vragen:
 - Hoe voelen deze oppervlaktes aan?
 - Hoe kan je deze texturen boetseren?
 - Vind je tegenstellingen en gelijkenissen op de kaart?
- *Gebruik de chatfunctie en de headset.*

- Speel samen *Barbarossa*.
- SPELREGELS

- Neem elk drie hompjes plasticine.
- Neem om beurten een kaartje. Laat dat niet aan de anderen zien.
- Keer de zandloper om.
- Kies één voorwerp van het kaartje en boetseer het.
- De groep raadt het voorwerp. Jij hebt spreekverbod.
- Kan iemand het voorwerp raden? Boetseerder en rader krijgen een punt.
- Houd de punten bij op het scorebord.
- Kan niemand het voorwerp raden? Niemand krijgt punten.
- Speel in drie rondes.
- *Gebruik de plasticine en de zandloper uit de kunstkoffer.*
- *Film je handen met de camera.*

- Stop de figuurtjes in de afgesloten potjes.
- Neem deel aan de evaluatie. *Gebruik hiervoor de aandachtsknop.*

Extra tips voor het groepswerk

- Inzet is belangrijker dan winnen!
- Speel eerlijk.
- *Richt de camera op je handen tijdens het boetseren.*
- *Raad mee via de headset.*

Fiche voor de klasgenoten op school

Stappenplan

- Kijk naar de beelden van Rodin.
- Antwoord op de vragen.
- Doe de blinddoek aan.
- Omschrijf de textuur van het voorwerp.

- Vorm groepjes per vier.
- Kijk naar de texturenkaart.
- Antwoord op de volgende vragen:
 - Hoe voelen deze oppervlaktes aan?
 - Hoe kan je deze texturen boetseren?
 - Vind je tegenstellingen en gelijkenissen op de kaart?

- Speel samen *Barbarossa*.
- SPELREGELS

- Neem elk drie hompjes plasticine.
- Neem om beurten een kaartje. Laat dat niet aan de anderen zien.
- Keer de zandloper om.
- Kies één voorwerp van het kaartje en boetseer het.
- De groep raadt het voorwerp. Jij hebt spreekverbod.
- Kan iemand het voorwerp raden? Boetseerder en rader krijgen een punt.
- Houd de punten bij op het scorebord.
- Kan niemand het voorwerp raden? Niemand krijgt punten.
- Speel in drie rondes.
- *Film je handen met de camera.*

- Stop de figuurtjes in de afgesloten potjes.

- Neem deel aan de evaluatie.

Extra tips voor het groepswerk

- Inzet is belangrijker dan winnen!
- Speel eerlijk.
- *Richt de camera op de handen van de boetseerder.*
- *Scan het ingevulde scorebord door via de printer-scanner.*

LESONTWERP (voorblad)	
Naam: Hanne Degryse Datum: Stageschool:	Klas en lokaal: 3 de graad basisonderwijs of eerste graad secundair onderwijs (A- of B-stroom) Aantal lln: Vakmentor S.O.: Vak: plastische opvoeding, muzische opvoeding: beeld/media
Lesonderwerp: Stop motionfilmpje maken vanuit plasticinefiguurtjes (zie les beeldspel Barbarossa) Werken aan: montage: ritme; Werken rond: verhalen; Werken met: videowerkvormen: stop motion.	
1 MEDIA EN BRONNEN <u>Materiaallijst</u> <ul style="list-style-type: none"> • stop motionfilmpjes als kunstbeschouwing; • werkbundeltje voor elke leerling; • fiche voor de leerlingen in de klas; • fiche voor de leerling die de les volgt via Bednet; • kaart met de taakverdeling; • 5 Ipads/fototoestellen + statieven (voor een klas met 20 leerlingen); • montageprogramma; • kunstkoffers met al dit materiaal voor de leerling thuis en de jongeren in de klas. <u>Bronvermelding</u> <ul style="list-style-type: none"> • S.n. (2014). <i>Stop motion</i>. Geraadpleegd op 1 november 2014, op http://vimeo.com/search?q=stop+motion. 	
2 BEGINSITUATIE De leerlingen zitten in de derde graad van de basisschool of in de eerste graad van het secundair (A- of B-stroom). Een animatiefilmpje maken zal voor de meeste leerlingen waarschijnlijk nieuw zijn. In de klas zit er een Bednetter.	
3 DOELSTELLINGEN 3.1 Verwijzing naar het leerplan: Muzische opvoeding derde graad lager onderwijs: algemeen (1999) <u>5.1 beschouwen</u> De leerlingen kunnen:	

- 2 de wereld, en in het bijzonder de muzische expressie daarvan, met een open houding benaderen;
- 8 genieten van een kunstzinnige expressie of een kunstwerk.

5.2 creëren

De leerlingen kunnen:

- 14 technische vaardigheden in verband met muzische vormgeving trachten te beheersen;
- 15 je voorstellingsvermogen, je fantasie of je verbeelding durven aanspreken;
- 19 genoeg beleven aan muzisch bezig zijn.

Plastische opvoeding eerste graad secundair onderwijs A-stroom: D/2008/7841/044

Perceptie/waarnemen

De leerlingen kunnen:

- 4 het authentieke in natuur en cultuurbeelden ontdekken en er zich over verwonderen;
- 5 de samenhang en beïnvloeding van beeld, geluid en beweging in allerhande mediaboodschappen ontdekken.

Onderzoek/vormgeven

De leerlingen kunnen:

- 17 mogelijkheden van het gebruik van ict en media onderzoeken en toepassen in functie van de beeldende opdracht.

Reflectie en attitudes

De leerlingen kunnen:

- 19 over de verschillende stappen in het creatief proces reflecteren;
- 23 tijdens groepswork constructief en solidair samenwerken;
- 29 van diverse kunstuitingen genieten.

Plastische opvoeding eerste graad secundair onderwijs B-stroom: D/1999/0279/099

Waarneming

De leerlingen kunnen:

- 2 het authentieke in cultuur-, kunst- en mediabeelden nieuwsgierig en onbevooroordeeld ontdekken en er zich over verwonderen;
- 8 de interactie tussen beeld en geluid in de wereld van de media ontdekken.

Vormgeving

De leerlingen kunnen:

- 16 mogelijkheden van het gebruik van ICT en media onderzoeken en toepassen in functie van de beeldende opdracht.

Verwoorden en attitudes

De leerlingen kunnen:

- 24 kunnen de verschillende fases van de opdracht in de juiste volgorde toepassen;
- 32 kunnen in groepsverband samenwerken aan een opdracht;
- 36 genieten van het creatief proces.

ICT eerste graad secundair onderwijs A-stroom: D/2009/7841/048

2.1 Eindtermen

De leerlingen:

- 5. kunnen ICT gebruiken om eigen ideeën creatief vorm te geven;
- 10. zijn bereid hun handelen bij te sturen na reflectie over het eigen en elkaars ICT-gebruik.

2.2 Vaardigheden en attitudes ter ondersteuning van de vakoverschrijdende eindtermen ICT

De leerling:

- moet bij zijn ICT-gebruik adequaat kunnen kiezen, reflecteren en zijn handelen bijsturen. Dit omvat:
 - creatief vormgeven met behulp van ICT.

Onderliggende leerprocesgerichte competenties en attitudes

De leerlingen kunnen:

- ICT gebruiken in een creatief proces;
- kritisch staan t.o.v. bekomen resultaten.

ICT eerste graad secundair onderwijs B-stroom: D/2010/7841/052 (in alle beroepenvelden behalve kantoor en verkoop)

Eindtermen

De leerlingen:

- 5. kunnen ICT gebruiken om eigen ideeën creatief vorm te geven;
- 10. zijn bereid hun handelen bij te sturen na reflectie over het eigen en elkaars ICT-gebruik.

2 Vakoverschrijdende eindtermen ICT

De leerling:

- moet bij zijn ICT-gebruik adequaat kunnen kiezen, reflecteren en zijn handelen bijsturen. Dit omvat:
 - creatief vormgeven met behulp van ICT.

Onderliggende leerprocesgerichte competenties en attitudes

De leerlingen kunnen:

- kritisch staan t.o.v. bekomen resultaten;
- ICT gebruiken in een creatief proces.

3.2 Leerdoelen:

De leerlingen kunnen:

- D1: in duidelijke verwoordingen omschrijven wat stop motion is;
- D2: een origineel verhaal bedenken vanuit voorwerpen en personen uit plasticine;
- D3: uitleggen hoe ze een fotocamera op een statief kunnen bedienen;
- D4: een duidelijke taakverdeling maken;
- D5: hun verantwoordelijkheid opnemen om zich aan de taakverdeling te houden;
- D6: constructief samenwerken in kleine groepjes;
- D7: foto's nemen met behulp van de stop motionstechniek en hierbij de apparatuur juist gebruiken;
- D8: een stop motionfilmpje monteren met geluid en eventueel tekst;
- D9: respect tonen bij het kijken naar elkaars stop motionfilmpjes;
- D10: grondig reflecteren over het doorlopen proces en de eindproducten.

3.3 Vakoverschrijdende eindterm(en):

- Context 7: Socioculturele samenleving

De leerlingen:

- 6 gaan actief om met de cultuur en kunst die hen omringen.

- ICT

De leerlingen:

- 5 kunnen ICT gebruiken om eigen ideeën creatief vorm te geven;
- 10 zijn bereid hun handelen bij te sturen na reflectie over hun eigen en elkaars ICT-gebruik.

4 BORDPLAN – Niet van toepassing.

T/D	LEERINHOUD	METHODE
Instap		
D1 10'	<p>Kunstbeschouwing: stop motion</p> <ul style="list-style-type: none"> • De filmpjes zijn gemaakt door veel foto's na elkaar te nemen en telkens iets kleins te veranderen. Door deze foto's vervolgens snel na elkaar te monteren, lijkt het alsof er zich bewegend beeld afspeelt. • Het effect kan heel komisch of ludiek zijn. Het is ook luchtig doordat de handelingen op een speciale manier gebeuren. 	<p>Kunstbeschouwing: stop motion</p> <p>De leerlingen kijken naar twee stop motion filmpjes: één over het ontstaan van de techniek en één waarbij de stop-motionstechniek wordt toegepast door jongeren.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Filmpje 1 (<i>The story about stop motion</i>): http://vimeo.com/9173975 • Filmpje 2: http://vimeo.com/7486934 <p>De leerkracht stelt vragen in een onderwijsleergesprek om de kenmerken van de stop motionstechniek op te bouwen.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Op welke manier zouden deze filmpjes gemaakt zijn? Hoe hebben ze dat gedaan? • Welk effect heeft deze techniek op jou als toeschouwer?
D2 25'	<p>Brainstormen + verhaal schrijven</p>	<p>Brainstormen + verhaal schrijven</p> <p>De leerlingen gaan terug in de groepjes van de vorige les zitten. Ze bekijken nog eens hun figuurtjes die ze toen boetseerden. Straks mogen ze gerust nog veranderingen aanbrengen, voorwerpen en personen afwerken enz.</p> <p>Nu krijgen ze een werkblaadje met daarop een stappenplan om een verhaal te schrijven.</p>

		De leerlingen volgen de stappen en brainstormen over thema's en onderwerpen. Uiteindelijk maken ze een selectie, waarmee ze aan de slag gaan. Dit alles gieten ze dus in een kort verhaal. De Bednetter sluit aan bij een groepje. De leerlingen werken met de splitter, de hoofdtelefoons en microfoontjes om met elkaar te overleggen.
Midden		
D3 7'	<p>Demonstratie camera</p> <p>Om een stop motionfilmpje te maken, moeten de leerlingen dus heel wat foto's maken, waarop er telkens iets kleins verandert. Door deze vervolgens heel snel achter elkaar te monteren, ontstaat het effect van een filmpje.</p> <ul style="list-style-type: none"> De camera moet stabiel op het statief staan en mag geen millimeter van plaats verschuiven, zodat alles blijft kloppen en het effect maximaal is. 	<p>Demonstratie camera</p> <p>De leerkracht toont hoe de leerlingen de camera op het statief moeten bevestigen. Daarna legt ze de werking van het fototoestel uit.</p> <ul style="list-style-type: none"> Waarop zou je extra moeten letten om een geloofwaardig effect te verkrijgen bij het maken van een stop motionfilmpje?
D4 D5 8'	<p>Taakverdeling maken</p>	<p>Taakverdeling maken</p> <p>Elk groepje beschikt over een takenblad. Hierop noteren ze wie wat voor zijn rekening zal nemen. Er moet iemand de camera bedienen, er moeten mensen zijn om de plasticinefiguurtjes bij te werken en te verplaatsen, er moet bijpassende muziek en achtergronden opgezocht worden enz.</p>

D5 D6 D7 35'	Stop motionfilmpje maken: taken uitvoeren	<p>Het is natuurlijk wel zo dat de leerlingen elkaar blijven helpen. Bv: wanneer de cameraman/-vrouw een technisch probleem heeft, en dat is niet de verantwoordelijkheid/taak van de regisseur, kan hij/zij toch proberen om de cameraman/-vrouw te helpen.</p> <p>Stop motionfilmpje maken: taken uitvoeren</p> <p>Iedereen voert zijn/haar taken uit. De figuurtjes worden in positie gezet, de achtergronden worden geprojecteerd en/of uitgevoerd, de foto's worden genomen en er wordt passende muziek/geluiden gezocht. De Bednetleerling kan afbeeldingen opzoeken voor de achtergrond die geprojecteerd worden op het scherm achter de plasticinefiguurtjes. Verder kan hij/zij ook muziek/geluiden opzoeken om bij het monteren te gebruiken.</p>
D8 35'	Stop motionfilmpje monteren	<p>Stop motionfilmpje monteren</p> <p>De foto's worden na elkaar gemonteerd m.b.v. Windows MovieMaker en er wordt muziek (en eventueel ook tekst) bij geplaatst. De leerling, die de les volgt via Bednet, kan aanwijzingen geven door de microfoon of via de chatfunctie. De lkr toont stap voor stap voor welke functies je kan gebruiken in dat programma. De hele klas werkt telkens aan dezelfde functies. Bv. Eerst legt de lkr uit hoe je delen kan knippen en plakken met MovieMaker. Dan krijgen de lln 20' tijd om dat te doen. Vervolgens legt de lkr uit hoe je muziek/geluiden kan toevoegen. Opnieuw krijgen de lln de tijd om dat toe te passen. Hetzelfde gebeurt met het toevoegen van overgangen, aftiteling enz.</p>
Slot		

D9 20'	En dan is het tijd voor de grote première ...	<p>En dan is het tijd voor de grote première ...</p> <p>Wanneer alle filmpjes af zijn, wordt er een grote premièrevoorstelling gehouden. Er wordt een hapje en een drankje voorzien voor de leerlingen. Dat zit in de kunstkoffers. Alle filmpjes worden getoond en telkens kort besproken.</p> <p>Als de Bednetter iets wil zeggen, duwt hij/zij op de aandachtsknop en wacht totdat de leerkracht hem/haar aanduidt.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Wat vond je supertof aan dit filmpje? • Welke zaken zouden de leerlingen, die dit filmpje maakten, de volgende keer anders kunnen doen om het nog beter te maken? <p>Nadat alle stop motionfilmpjes bekeken zijn, vindt er een wat langere nabespreking plaats, waarbij de leerlingen stilstaan bij hun afgelegde proces en de eindresultaten van de anderen en van zichzelf.</p>
D1 D3 D10 10'	Evaluatie en nabespreking	<p>Evaluatie en nabespreking</p> <p>Ook de Bednetleerling kan deelnemen aan de evaluatie. Wanneer hij/zij wil antwoorden, duwt de Bednetter op de aandachtsknop. De leerkracht kan hem/haar dan aanduiden.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Wat vond je leuk aan deze les? Hoe kwam dat? • Wat was er minder aangenaam? Probeer te omschrijven waarom dat zo is. • Waarmee zijn we de vorige les begonnen? Wat deden we daarna? Hoe is dit geëvolueerd in een stop motionfilmpje? Welke stappen hebben we daarvoor gezet? • Hoe verliep het werken in groep? Hoe kwam dat?

		<ul style="list-style-type: none">• Kon je de Bednetter voldoende bij de opdracht betrekken? (Aan de Bednetleerling zelf:) Kon je goed meewerken aan de opdracht? Heb je zelf tips/suggesties om het een volgende keer beter aan te pakken?• Stel dat je dezelfde opdracht opnieuw krijgt, wat zou je hetzelfde doen? Wat zou je helemaal anders aanpakken?• Ben je tevreden over jullie resultaat? Waarom wel/niet?• Haal er eens een filmpje uit van een van de andere groepjes en vertel waarom dat jou nu precies zo aanspreekt.
--	--	---

Werkbundeltje

Naam:

Klasnummer:

Klas:

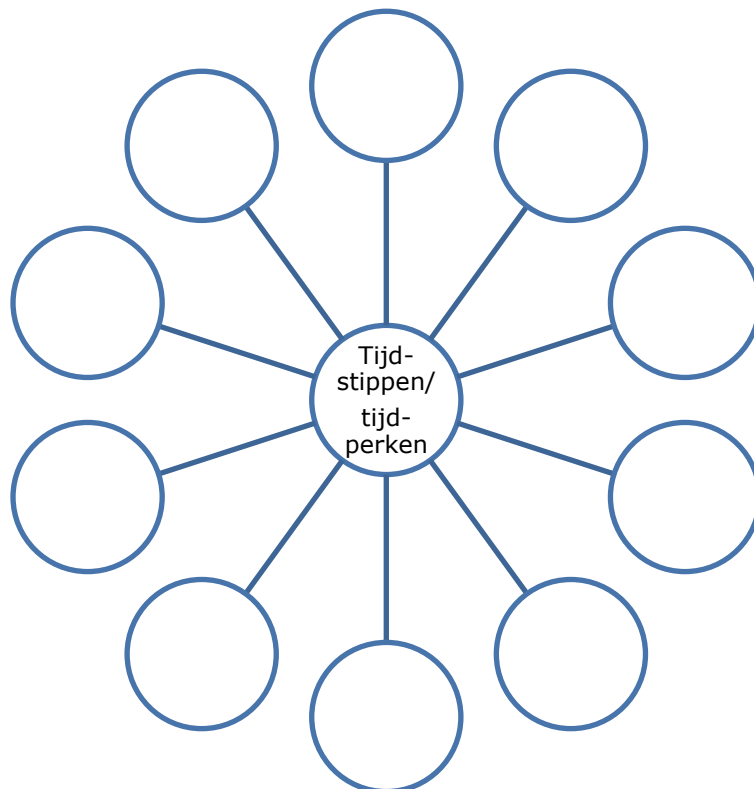
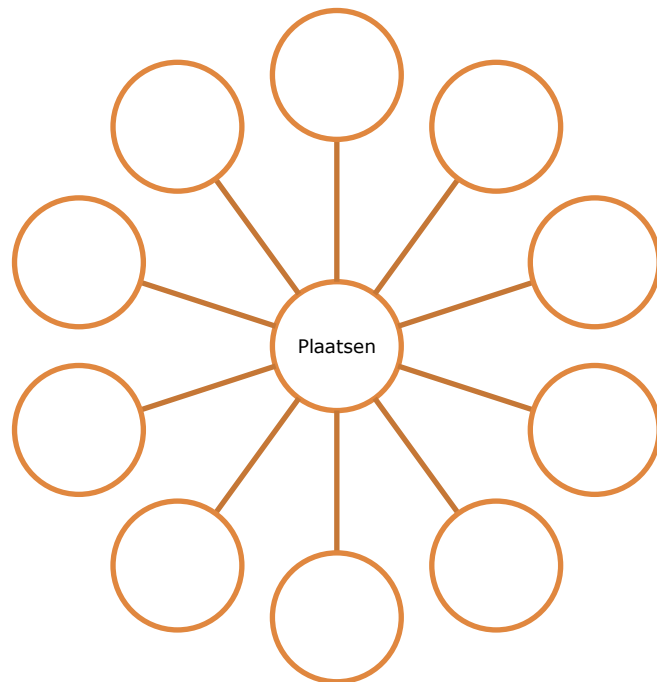
Datum:

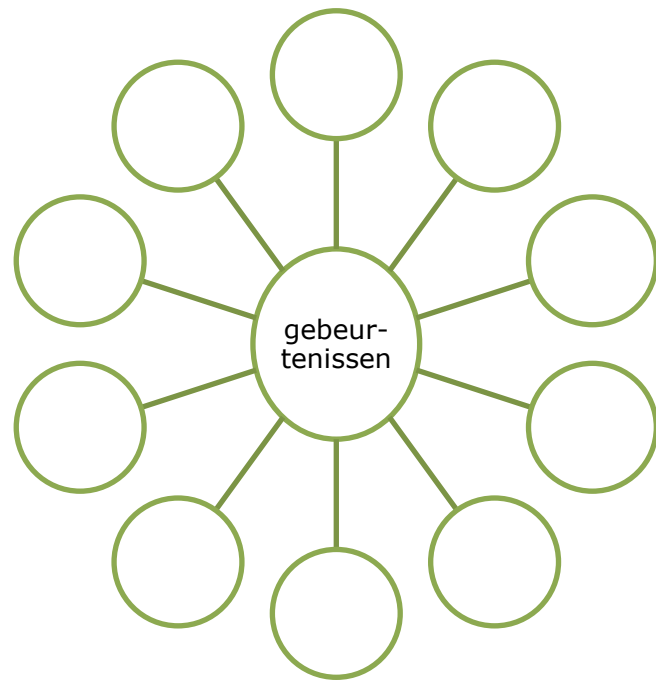
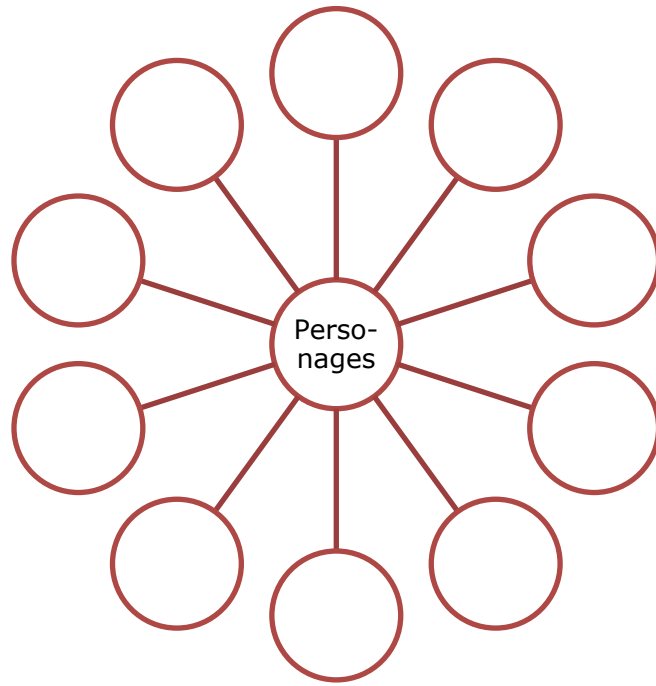
Stop motionfilmpje maken

1. Brainstormen verhaal

Vul elke woordspin in je groepje aan met gewone, bijzondere en megagekke ideeën. Je hoeft nog geen verhaal voor ogen te hebben. Denk gewoon vrijuit met de remmen los.

2. Ons verhaal in een origineel jasje

De eerste stap is gezet: de brainstorm. Nu gaan we selecteren, verfijnen en ons verhaal concreet maken. Vul de vraagjes hieronder aan met je groep.

Ons hoofdpersonage is een
.....
.....
Zijn/haar naam is
.....

Het verhaal speelt zich af in het
jaar
.....
.....
in/op/bij (waar?)
.....

Het hoofdpersonage heeft een
vriend. Dit is een
.....
.....
Zijn/haar naam is
.....

Het hoofdpersonage heeft ook
een vijand. Dit is een
.....
.....
Zijn/haar naam is
.....

Beschrijf hieronder wat er gebeurt met het hoofdpersonage, zijn/haar
vriend(en) en/of vijand(en):
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

Beschrijf hieronder hoe het probleem wordt opgelost:
.....
.....
.....
.....
.....
.....

Als jullie hiermee klaar zijn, neem dan een potloodje. Zet regieaanwijzingen bij het verhaal. Schrijf er bijvoorbeeld bij wat jullie precies wanneer zullen fotograferen, op welk moment jullie de plasticinefiguurtjes een beetje zullen veranderen, vanuit welk standpunt jullie de foto zullen nemen enz. Jullie zijn vrij om te bepalen hoe je dit precies doet: in woorden, met cijfertjes, met kleine schetsjes enz. Je kan ook de achterkant van dit blad gebruiken om nog meer zaken op te schrijven.

Taakverdeling

Vul je naam in bij de taakomschrijving die jij graag zou opnemen. Lees deze door en doe goed je best om je taak zo goed mogelijk uit te voeren.

Naam	Taak	Taakomschrijving
	Regisseur 	De regisseur geeft aanwijzingen aan de regie-assistent over de positie waarin hij de plasticinefiguurtjes moet plaatsen, op welke manier hij dat moet doen, welke wijzigingen hij wanneer moet aanbrengen enz. Hij volgt hierbij het script. Ook geeft de regisseur aanwijzingen aan de fotograaf over hoe hij bepaalde zaken in beeld kan brengen.
	Regie-assistent 	De regie-assistent luistert naar de regisseur en plaatst de plasticinefiguurtjes op de juiste manier, brengt kleine veranderingen aan enz.
	Fotograaf 	De fotograaf fotografeert de plasticinefiguurtjes die telkens een klein beetje veranderen. Hij volgt bovendien de aanwijzingen van de regisseur op.
	Decor- en geluidsverantwoordelijke 	Hij/zij zorgt voor een passende achtergrond voor de plasticinefiguurtjes. Dit kan een tekening op het schoolbord zijn, een geprojecteerde afbeelding van internet, een (eenvoudig) in elkaar geknutseld decor enz. Natuurlijk gebeurt dit in overleg met de groepsleden. De geluidsverantwoordelijke zoekt ook achtergrondmuziek op om te monteren in het filmpje. Verder kan hij/zij in overleg met de teamleden eventueel ook werken aan een tekst voor het filmpje. <i>Deze functie is geschikt voor de Bednetgebruiker, die alles kan opzoeken op zijn laptop.</i>

Fiche voor de Bednetleerling thuis

Stappenplan

- Kijk naar de stopmotionfilmpjes.
- Doe mee met het klasgesprek. *Gebruik hiervoor de aandachtsknop.*

- Doe een brainstorm in de werkbundel.
- De werkblaadjes vind je in de kunstkoffer.

- Maak samen een verhaal in de werkbundel.
- Houd jullie brainstorm in je achterhoofd.
- *Gebruik hiervoor de headset en de chatfunctie.*

- Luister en kijk goed naar de uitleg rond de werking van het fototoestel/de tablet en het statief.
- Stel eventueel vragen. *Gebruik hiervoor de aandachtsknop.*

- Maak een taakverdeling in de werkbundel.
- Zoek achtergronden, muziek/geluiden en eventueel tekst op.

- Voer de taken uit.

- Monteer samen het filmpje.
- Geef je eigen ideeën door aan je groepsleden. *Gebruik hiervoor de headset en de chatfunctie.*

- Kijk naar de filmpjes van alle groepjes.
- *Klik hiervoor op Scherm delen.*

- Neem deel aan de evaluatie.
- *Gebruik hiervoor de aandachtsknop.*

Extra tips voor het groepswerk

- Iedereen mag een inbreng doen.
- Luister naar elk groepslid.
- *Gebruik de camera, de headset en de chatfunctie om goed samen te werken met je groepje.*

Fiche voor de klasgenoten op school

Stappenplan

- Kijk naar de stopmotionfilmpjes.
- Doe mee met het klasgesprek.

- Ga in je groepje zitten.
- Doe een brainstorm in de werkbundel.

- Maak samen een verhaal in de werkbundel.
- Houd jullie brainstorm in je achterhoofd.
- *Gebruik hiervoor de headset en de chatfunctie.*

- Luister en kijk goed naar de uitleg rond de werking van het fototoestel/de tablet en het statief.
- Stel eventueel vragen.

- Maak een taakverdeling in de werkbundel.
- De Bednetter zoekt achtergronden, muziek/geluiden en eventueel tekst op.

- Voer de taken uit.

- Monteer samen het filmpje.
- Vraag ook naar de mening van de Bednetter. *Gebruik hiervoor de headset en de chatfunctie.*

- Kijk naar de filmpjes van alle groepjes.
- Neem deel aan de evaluatie.

Extra tips voor het groepswerk

- Iedereen mag een inbreng doen.
- Luister naar elk groepslid.
- *Gebruik de camera, de headset en de chatfunctie om de Bednetter goed te laten meewerken.*

10 Samenvatting

Hoe Bednet inzetten bij kunsteducatie?

Hanne Degryse

Begeleider: K. Vanhaelewyn

Bachelor in het onderwijs: secundair onderwijs: plastische opvoeding, project kunstvakken

VIVES lerarenopleiding

Academiejaar 2014-2015

SAMENVATTING

Bednet zorgt ervoor dat langdurig zieke kinderen en jongeren de lessen op school kunnen bijwonen via een internetverbinding tussen de leerling thuis of in het ziekenhuis en zijn klas op school. In de dagelijkse onderwijspraktijk stijgt het aantal Bednetprojecten jaar na jaar.

In april 2014 heeft het Vlaams Parlement het decreet om synchroon internetonderwijs deel uit te laten maken van het Vlaamse onderwijslandschap naast TOAH, goedgekeurd. Op 27 januari 2015 kreeg Bednet de prijs van het Europees Burgerschap 2014. Vanaf september 2015 zal de vzw 1 miljoen euro van het onderwijsbudget ontvangen, omdat Bednet in het onderwijsdecreet is opgenomen.

Dat betekent dat veel leerkrachten in hun loopbaan voor de uitdaging komen te staan om hun lessen flexibel aan te passen aan een leerling die schoolgaat via Bednet.

Over het algemeen volgen de zieke leerlingen vooral de cognitieve vakken via het Bednetsysteem. Als toekomstig leerkracht plastische opvoeding en project kunstvakken wilde ik hier iets aan veranderen. Ik ben dan ook gestart vanuit de onderzoeksvraag hoe kunsteducatie ingezet kan worden via Bednet. De doelgroep, die ik voor deze opdracht onder de loep heb genomen, is de derde graad van het basisonderwijs en de eerste graad secundair.

Een belangrijke bevinding doorheen mijn onderzoek is het feit dat leerlingen uit de basisschool af en toe de lessen muzische opvoeding bijwonen. Dat is vooral afhankelijk van de situatie en van de klasleerkracht. In het middelbaar onderwijs, daarentegen, volgen de leerlingen geen kunstzinnige vakken (zoals muzikale opvoeding, plastische opvoeding of drama en expressie) via Bednet.

Toch is er bij veel van deze leerlingen het verlangen om ook deel te nemen aan dergelijke lessen. Bovendien zijn die vakken absoluut noodzakelijk voor de leerling om zich te ontwikkelen tot een creatieve jongere met een rijke persoonlijkheid.

In deze onderzoeksopdracht ben ik dan ook dieper ingegaan op de mogelijkheden om kunsteducatie vorm te geven via Bednet.

Er zijn heel wat mogelijkheden om in de verschillende muzische domeinen aan de slag te gaan en de Bednetter daar voldoende bij te betrekken. Groepswerk vormt daarbij vaak een meerwaarde en is absoluut realiseerbaar via Bednet.

Bovendien biedt de Bednetapparatuur heel wat mogelijkheden. Zo kan er gebruik gemaakt worden van de camera en de laptops zelf om muzisch aan de slag te gaan (bv. in mediaopdrachten). De webcam en printer-scanner zorgen ervoor dat de Bednetter tussentijdse of eindresultaten kan tonen of doorsturen naar de klas (bv. tijdens een les beeld of plastische opvoeding). Feedback van klasgenoten en de leerkracht is mogelijk via de microfoonjes en headset of via de chatfunctie.

Ik wilde leerkrachten uit de derde graad basisonderwijs en de eerste graad secundair praktische lessenspakketten aanreiken. Omdat ik tijdens mijn onderzoek merkte dat het een knelpunt vormt dat de Bednetter thuis niet altijd over het juiste materiaal beschikt om deel te kunnen nemen aan de muzische lessen (bv. muziekinstrumenten of klei), besloot ik kunstkoffers te ontwerpen voor de leerling thuis en zijn klasgenoten.

Met mijn onderzoeksopdracht hoop ik (toekomstige) leerkrachten warm te maken om de Bednetter ook de kans te geven de kunstzinnige vakken te volgen. Het was mijn doel om leerkrachten met een Bednetter in de klas te overtuigen van de mogelijkheden die dit systeem biedt en op welke manier je dit concreet in kunstzinnige vakken of projecten kan integreren.

Trefwoorden: Bednet, beeld, domeinen, kunsteducatie, kunstkoffers, kunstprojecten, lesspakketten, media, muzikale opvoeding, muzische opvoeding, muzisch taalgebruik, plastische opvoeding, recht op onderwijs, synchroon internetonderwijs

